

**Українське Національне Об'єднання Канади
Крайова Екзекутива**

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ

Українського Національного Об'єднання і БО

Видання КЕ УНО, — Торонто, Онт. Канада

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ВИХOVНИКІВ ДОРОСТУ УНО

А. МОЛОДША ГРУПА ДОРОСТУ

Б. СТАРША ГРУПА ДОРОСТУ

ЧАСТИНА ПЕРША

Торонто, Онтеріо, Канада
1962 р.

В С Т У П Н Е С Л О В О

До уваги Виховникам Доросту організаційної системи УНО і Братніх Орг.

Крайова Екзекутива Українського Національного Об'єднання Канади передає Філіям УНО і БО систематично опрацьовану "ПРОГРАМУ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО і БО" на час десяти місяців від вересня до червня включно. ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ має бути помічним підручником для Виховників Доросту, з якого вони повинні користати при веденні занять з_доростом, уживаючи при тому поданих в Програмі додаткових матеріалів.

Перед організацією УНО і Братніми Організаціями стоїть дуже важливе завдання, а це: відповідне виховання молодого покоління, наших майбутніх заступників. Треба доложити всіх зусиль для розбудови відповідної системи національного виховання молоді в Д о р о с т і УНО і Братніх Організацій.

Для здійснення цього великого суспільно-громадського і національного обов'язку кожний член організаційної системи УНО і Братніх Організацій повинен стати в ряди активних співпрацівників виховного процесу української молоді.

До Програми Занять долучено на вступі окремий розділ: "ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ВІДДІЛ ДОРОСТУ УНО і БО", в ньому є подані практичні вказівки, в який спосіб приступати до організування Доросту УНО і БО.

Джерело життя спільноти-народу спочиває в його волі, що організує спільноту вищу суцільну єдність і цілість.

Провідники- виховники Доросту УНО мають послідовно проводити в своїй практичній праці перед Доросту УНО такі завдання і вимоги:

1. В програмі виховання на першому місці треба ставити виховання характеру, прикметами якого є: підпорядкованість моральним принципам, духовна шляхетність, дружність, активність, вірність ідеалам, посвята і послух - дисципліна.
2. Праця - це найбільший виховний чинник молоді і взагалі людини, що ту працю виконує. Вартість поодиноких членів національної спільноти треба мірити їх працевдатністю для спільноти, а не тільки для себе, особистих потреб. Кожна ідея є тоді реальною, якщо для її здійснення будуть виконавці. Перемагає та ідея, за якою йдуть дії.

Крайова Екзекутива УНО доручає Управам Філій УНО і наміченим ними виховникам - провідникам Доросту УНО і БО зорганізувати і продовжувати працю у Відділах Доросту УНО і БО на основі одержаних матеріалів і Програм. ВІД ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАЛЕЖИТЬ МАЙБУТНЄ НЕ ТІЛЬКИ НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АЛЕ І ЦІЛОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ В КАНАДІ.

ЗА КРАЙОВУ ЕКЗЕКУТИВУ
УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ВІДДІЛ ДОРОСТУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ.

1. Відбути нараду Управи Філії УНО і БО на якій треба устійнити:
 - а/ чи є відповідна особа виховник/-ця/ для ведення Доросту;
 - б/ чи є відповідні сили для створення Комітету виховників;
 - в/ чи є відповідна кількість дітей у віці від 7 - 13 років;
 - г/ чи є відповідне приміщення для праці доросту.
2. Якщо є позитивні передумови - то тоді треба довести до створення Комітету Виховників Доросту УНО в даній місцевості в склад якого повинні війти відповідні особи, які мають охоту, час і знання занятися Доростом УНО принаїмнше на один рік часу.
3. Черговий крок - це реєстрація відповідних дітей. Її можна переводити індивідуально чи на зборах батьків, але в жодному випадку не можна посминати батьків. З ними треба говорити про намір включити їхніх дітей до Доросту і на те від них одержати згоду.
4. Реєстрація повинна нам дати такі інформації:
 - а/ число дітей по роках та їх адреси;
 - б/ участь дітей в Рідній Школі;
 - в/ їхні окремі зацікавлення;
 - г/ знання української мови.
5. На основі тих інформацій слід потворити окремі групи дітей зближені собі віком чи зацікавленнями. Устійнивши те - треба Комітетові вирішити спосіб дальших занять з тими групами.
Засадничо може бути два підходи до тієї справи. В першому випадку доожної групи прикріплюється постійного виховника /ци/ і він з ним переводить всі заняття. В тому випадку слід послуговуватися опрацьованими Крайовою Екзекутивою Програмами Занять.
В другому випадку, зокрема із старшими дітьми можна теж мати і поділ спеціалізаційний і в такій ситуації один інструктор має лише один предмет і опікується в тій ділянці різними гуртками. Той підхід вимагає багато часу й відповідної підготовки.
В одному чи другому випадку слід подбати про те, щоб була завжди систематичність праці і ведення її в згоді із відповідним планом. Число дітей і груп треба все узaleжнити від кількості виховників. Краще почати з меншим числом дітей а більшим числом виховників - чим навпаки.
6. Після оформлення груп і вирішення програми занять мусить бути устійнений календарець занять. Діти мусуть привикнути до систематики занять. Не від припадку до припадку, а намічений день кожного тижня. Заняття з дітьми повинні відбуватися продовж двох годин. Заняття літом - на вільному воздусі можуть бути довші, але також не-пересадно довгі.
7. Перший різ занять з дітьми проводить призначений виховник /-ця/. З дітьми старшими, чи тими які перейшли перший рік - слід оформити їхню власну самоуправу, яка буде привчати їх змалку до впорядкованості й організованого життя.
8. Після зорганізування Доросту слід подбати про те, щоб окрім Комітету Виховників був звязковим до Управи Філії УНО і Батьківського Комітету. Батьківський Комітет є технічно - допоміжним чинником для підготовки імпрез доросту, зорганізування перекуски для доросту, організування фондів на закуп відповідних матеріалів для ручних робіт доросту.

9. Комітет Виховників оформляє свій провід, якого голова чи секретар повинні бути в постійному зв'язку із Крайовою Екзекутивою УНО.
10. Організаційною базою дії Доросту є місцева філія УНО, яка також допомагає матеріально.

Діловедення Відділів Доросту УНО.

- І. Для успіху праці кожного Відділу Доросту потрібно мати зорганізоване діловодство. Воно може бути просте й скромне, але його мусить ся вести, бо без нього буде хаос.
2. Ось головні книжки діловедення Відділу Доросту:
а/ список дітей індивідуально і по гуртках;
б/ денник занять груп із заподанням програми занять, виказу учасників /-ць/ і замітом виховника /-ці/.
в/ книги протоколів засідань Комітету в якому повинні все бути оформлені дані про плян праці, його виконання. Такі засідання Комітету повинні відбуватися раз на місяць. В іх програмі повинна бути точка обговорення-переведення занять за попередній місяць та обговорення занять на другий місяць.
г/ книга фінансових справ: прибутки - видатки Відділу Доросту, точна евіденція місячних вкладок дітей у висоті 10 цен. місячно.
і/ архів Відділу Доросту в якому повинні зберігатися дані про працю, зокрема більші виступи, знімки, копії звітів і т.д.
д/ список бібліотеки - потрібних матеріалів для занять Доросту.
е/ книга вхідних і вихідних писем Відділу Доросту.
3. Члени Комітету Виховників розподілюють між собою поодинокі ділянки діловедення, їх ведуть і за них відповідають, передаючи їх з року в рік.

Якщо Філії УНО будуть мати труднощі в веденні праці доросту, чи книговедення по інструкції треба звертатися до КЕ УНО.

Домівка для заняття Доросту:

- І. Відповідне приміщення:
а/ просторе,
б/ світле,
в/ все провітрене
г/ відповідно уdekороване
2. Під час заняття доросту - в тій же залі не можуть відбуватися проби хору чи проби вистав чи інша праця Філії УНО.
3. Заля, що в ній відбуваються заняття доросту, мусить бути чищена перед і після заняття.
4. Заняття Доросту не можуть відбуватися в домівці, тоді коли там відбуваються банкети, забави чи весілля з напитками чи інші тим подібні імпрези.

Повищий плян "ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ВІДДІЛ ДОРОСТУ УНО"
опрацював п. М. Плавюк, Голова Президії УНО Канади.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч.І.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць вересень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст хто є наша родина: - батько, мати, сестра, брат та рідня: - бабуня, дідуньо, тета, дядько /вуйко/, сестрінки, братанки. Чи вони всі українці? / щоб виховник мав ясний образ з якого середовища походять члени доросту/. Яка наша мова, до якої церкви ходимо молитися, до якої, крім англійської, школи ходять члени доросту.

Вивчення вірша "Люблю тата, люблю маму".

- I. Збірка доросту - довільні гри - забави, читання - оглядання укр. дитячих журналів.
2. Привіт - /навчити доріст уставлятися до привіту й молитви в однушку, а коли є більше число доросту тоді уставка ~~вдв~~ олаву./ Після уставки - виховник проводить молитву/говорить по одній лінії, дуже виразно сам, а доріст повторяє за ним/:

" Зішли Боже ласки·	Май Боже в опіці
На дітей маленьких,	Всю нашу родину,
Щоб ми виростали	Глянь оком ласкавим
На потіху ненічки.	І на Україну".
3. Гутірка - на тему подану в меті заняття. Гутірку можна широко розгорнути./Виховник ставить доростові питання дуже ясні - зрозумілі і дає також відповіді на запитання доросту/. Провірювати чи доріст впovні розуміє про що йде розмова.
4. Рухова забава - "Ластівки з гнізда". При більшій кількості дітей уставити групи по троє, двоє стає лицем до себе держачися за руки, а третя дитина є ластівкою і стає по середині тих, що держаться за руки і творять вініздо ластівки. Одна дитина мусить бути ластівкою, яка не має гнізда. Вона стає по середині кола і плеще в долоні три рази та рівночасно виголошує -"раз два, три - ластівки з гнізда". В цей момент всі ластівки вилітають з гнізда і шукають собі нового гнізда. По кількох хвилинах шукання, мусить зайняти всі нові гнізда ^{що} виховник дає знак. Дитина, що була першою ластівкою без гнізда також мусить знайти собі гніздечко. Оставшися дитина без гнізда повтаряє те саме, що й перша. Забава продовжується кілька разів. Відтак виховник замінює ластівок на одного члена гнізда, по деякому часі другий член стає ластівкою, так щоб всі діти мали можливість побігати. Коли дітей менше, тоді виховник рисує на підлозі великі колісцята, о одно менше, як дітей. Кожна дитина займає своє гнізdo, після виклику ластівки змінюють гнізда.
5. Вивчення вірша - " Люблю тата, люблю маму" Нема в світі друга,
Люблю всю родину, Як батько й мати.
Люблю широко нашу рідну Милішай над рідну
Неньку Україну. Я не знайду хати.
6. Рисування - хат, гнізд, пташок і т.д.
7. Марш зо співом./Коли доріст не знає жодної пісні, вивчити першу стрічку "Гей там на горі Січ іде". Та відразу уставка до закінчення заняття, як при привіті. Відспівання або виголошення пісні "Боже великий єдиний"/як молитви, та прощання як привіт, "С.У", "у.("

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.2.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць вересень.

Мета заняття: Зясувати доростові в чому полягає любов дитини до батька, мами, родини, України, про що говориться у вивченому вірші. Повторити та закріпiti вірш. Розгорнути гутірку, як поводяться добri дiти супроти батькiв - чеснi, служняннi не роблять iм прикroсти, iхнiй одяг i взуття все чистe. Для порiвнання розповiсти оповiдання про нечесного "Юрзу - Мурзу", який ходив все брудний, нечесаний, його одяг хоч новий але вже подертий, нишив все в хатi, розбивав сусiдам вiкni. Нiколи не хотiв говорити тою мовою, що не в говорили батьки та вся рiдня. Чи мiг вiн дiйсно любити батькiв та ridnih, яким завжди робив приkrosti. Любов не може правдивою тодi, коли тiльки говоримо "Люблю", а дiлами спричинюємо батькам турботi, приkrosti a навiть krividu. Також не можемо любити Україnu, коли тiльки говоримо, що ми українцi. За те стидаємося по-українськи говорити, молитися, спiвати чи вчитися про наш ridnij край. Чи даемо доказ нашої любови до батькiв, ridni, Україni, коли все буваємо нечесними супроти старших, товаришiв, сусiдiв. Пiсля таких злих вчинкiв чужинцi думають про всiх українських дiтей зле, та не хочуть бувати в iхньому товаристiv. i т.d.

Коли дорiст не вмiє молитви "Боже великий єдиний" - тодi вивчити.

- I. Збiрка доросту - довiльнi гри - заняття - i т.д.
яку подано в I. заняттi
2. Привiт - уставка доросту в одно або дволаву. Молитва/Дорiст вi-
тає виховника:"Слава Україni", виховник вiдповiдає:"Україni Слава
3. Гутiрка - оповiдання, на тему подану в метi заняття. В оповiданнi звернути бiльшу увагу на бiль i терпiння батькiв через нечесних ditej. Dorist UNO мусить рiшучо riznitisya вiд takix нечесnix ditej, dokazuvati bатькам - rидним - Україni свою правдиву любов, через гарну й добру поведiнку всюди, i зовнiшнiй вигляd.
4. Руханка - забави,/ для вивчення початкiв впоряду - маршу - забави дivi матерiял "Iлюстрований пiдручниu шведської руженki" стр.I78 - 20/.
5. Лiплення з плястелiни - показати дорostovi, як зм'якшити пляstelini, ta що можна з неї зробити. Першi роботи довiльнi - виховник дораджує як кращe вилiplювати, nikoli не критикувати, що це зле, бi робити так, як собi уявляє данu ric. Tiльки справляти - ради-ти спробувати зробити це iнакше - от так i показати як.
6. Повторення вiрша "Люблю тата, люблю маму" та завершити вивчення молитви-пiснi "Боже великий єдиний"
7. Народнi танки - подавати порши кроки.
8. Марш зo спiвом /вивчити другу стрiчку :"Гей там на горi бiч iде".
уставка до закiнчення заняття.
9. Закiнчення заняття: уставка, як при привiтаннi - вiдспiвання : "Боже великий єдиний", dorist прощає виховника:"Слава Україni", виховник вiдповiдає:"Україni Слава".

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.3.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр. на місяць вересень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з українськими назвами городини, овочів. На заняття принести по одному родові різної городини як: гарбуз, кавун/подати різницю між гарбузом а кавуном, що його юстирується сирим, а гарбуз вареним, дуже смачними є зерниста гарбуза/, диня морква, огірок, квасоля, горошок, цибуля, часник, петрушка, капуста, бараболя, помідори, буряк, біб і т.д. та овочі. Подавати правильно українські назви, що б діти повторювали назви городини і овочів. Перевести вправи смаку. Після гутірки покроїти на кусочки городину й давати дітям пробувати, який є смак городини. При цьому вважати, щоб діти не ковтали сирої городини, тільки в устах ствердили смак городини чи овочів і викинули. Рівнож подати при цьому, яку городину можна і треба юсти сиру, а яку тільки варену. Діти мусять юсти багато городини й сиріх овочів . , бо це дуже здорово. Багато меншу вартість для людського організму мають городини консервовані в пушках, що їх часто купують. Яку городину можна переховувати на зиму, коли це робиться, якраз тепер осінню. Для закріплення вичених українських назв городини перевести забаву зо співом :"Ходить гарбуз по городу".

1. Збірка доросту - довільні заняття - гри іграми, читання - оглядання українських журналів, ілюстрованих казочок.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Гутірка - на тему подану в меті заняття.
4. Вивчення - пісні до забави "Ходить гарбуз по городу"/диви:"Співаник для молоді жайворонок" стр.110, 121 Гарбуз. В поданому матеріалі бракує одної стрічки, що повинна бути 4-тою, а саме:"Обізвалась морковиця, Гарбузовая сестриця, І ще живі і.т.д./. Пісні можна гарно ілюстровати навіть як одну з пописових точок програми в дитячих імпрезах чи костюмових забавах, виготовивши гарні коліор бістрої, городини.
5. Забава - Уставити доріст в коло, назаввиши дітей відповідним іменем городини, що виступають в пісні, вони залишаються в кругі кола, до середини колеса йде тільки гарбуз. Колесо крутиться і співає : "Ходить гарбуз по городу, питаетесьного роду" гарбуз співає сам: "Ой чи живі, чи здорові, Всі родичі гарбузові". Знову всі в колесі відспівують: "Обізвалась жовта диня, Гарбузова господиня" тепер співає та дитина, яка названа /назначена/ динею: "І ще живі, ще здорові, Всі родичі гарбузові", рівночасно підходить до гарбуза низенько йому кланяючись, гарбуз подає їй руку і вона остається з ним в колесі. Колесо даліше кружляє і сківас даліші стрічки пісні та названа колесом городина робить так, як і робила це диня. Аж при кінці, коли колесо питаетесь гарбуза: "Ти гарбузе, ти перічи І з чим тебе будем юсти?", самий гарбуз відспівує "Миску пішна,-/пояснити що це є пшено, добре принести пшено і показати/-шматок сала, От для мене вся приправа." Забаву можна ще раз повторити.
6. Рисування та розмальовування красками городини, овочів.
7. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
8. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.4.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць вересень.

Мета заняття: Запізнати доріст, як він повинен сповняти свої обов'язки, хоч він ще малий. Обов'язки супроти себе самого: дбати про чистоту тіла, одягу, взуття, здоров'я. Обов'язки супроти батьків, старших, пригадати про що було говорено в занятті Ч.2. Старших треба першим вітати, зробити місце в автобусі, трамваї чи іншому місці. Обов'язки супроти Бога, молитва рано - вечір, участь в Богослуженні в неділі і свята. Обов'язки в школі, поведінка супроти вчителів, товаришів, вивчення і написання домових задач. Обов'язки доросту як члена сім'ї нізації молоді, точність у відвідування сходин, пошана й послух виховників, дружне відношення до інших членів доросту, пильне вивчення пісень, віршів, з увагою брати участь в гутірках, грах, забавах, майстеруванні. Доріст повинен бути присутній на всіх імпрезах власніваних доростом чи українською школою. Точне виконування обов'язків від наймолодших літ доросту, це запорука, що він буде добре приготованим, свідомим і відповідальним членом цілої української спільноти. Всі ці вказання подати в формі оповідання про двох друзів.

- I. Збирка доросту - довільні заняття - гри - читання укр.журналів.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання - про двох друзів Петра й Михася. Петрусь дуже совісно сповняв свої /вище наведені/ обов'язки. За те Петруся всі дуже любили, шанували, винагороджували і ставили як примір іншим дітям. Михась хоч і дружив з Петруsem, про те не сповняв своїх обов'язків так солідно як Петрусь, вони були йому байдужими. Він спаччиняв прикрасі батькам, вчителям, виховникам - друзі уникали його товариства, боялися. Петрусь, чомусь дуже любив Михася і тому старався переконувати його, притягати до праці в дорості, школі, привчав сповідати найперше обов'язки, як: помогти дещо батькам в хаті, вивчити задану лекцію до школи, приготувати матерія, що його казав принести виховник доросту на ручні роботи в часі занять доросту, а щойно тоді йти спокійно баватися. Одного разу Михась запитав Петруся, чому він так його пильнує? Петрусь відповів - тому, що я тебе люблю, за твою веселу вдачу, але це замало бути тільки веселим, ти мусиш бути також пильним, солідним, обов'язковим і нідавати причин, щоб тебе всі оминали, гнівалися на тебе чи навіть били батьки. Михась довго думав над словами Петруся і почав поволі ставати таким, як Петрусь і побачив, що всі почали ставитися до нього так добре, як до Петруся - був дуже щасливий і вдячний Петрусові за це одиноке слово "Люблю". І саме любов Петруся була причиною поправи Михася,
4. Рухова забава - "Петре де ти?" /диви "Ілюстрований підручник шведської руханки" стр.213/.
5. Національні танки.
6. Вивчення вірша - "Ми є діти українські Україно, Україно
Хлопці та дівчата. Нам хоханий краю
Рідний край наш Україна, Цілим серденьком ляличи,
Гарна та багато, Ми тебе кохасм"
7. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
8. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 5

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць жовтень.

Мета заняття: Показати доростові, які бувають невигоди чи навіть шкоди для тих, які міняють свою шкіру. Для ясного насвітлення оповісти доростові казку про "Іжака і зайця", які помінялися своїми шкірами, ногами. Виразно насвітлити доростові, що й люди не повинні змінити своїх "шкір" тобто їх своєї національності - віри - мови. Кожний народ має свої окремі - характеристичні прикмети, звичаї, яких тяжко пристосувати в житті іншого народу. Все те, що ми одержали від Бога через своїх батьків мусимо любити, цінити, а чуже лише шанувати. Придбати ілюстрації зайця і іжака, подати точно їх опис і різницю, можливості оборини.

1. Збірка доросту - довільні заняття, читання - оглядання укр, журналів, ілюстрованих казочок.
2. Привіт - як подано впершому й другому занятті.
3. Оповідання - про "Іжака і зайця". Одного разу заєць вийшов собі на прогулку. На гарній поляні, серед лісу, стрінув іжака. Вони чесно привіталися, сіли собі під кущем калини та почали розмову. Обговорюючи свої життєві труднощі, почули нарікати на своїх шкіри, через які приходиться їм часто терпіти. Однак іжак захоплювався ~~м'якесенькою~~ шкірою зайця, його довгими ногами, які в короткому часі можуть віднести його далеко від ворога чи небезпеки. Зайцеві знову подобалися гострі шпильочки іжака. По-довший розмові, рішилися обмінятися своїми шкірками й ногами. Обмінялися - заєць став іжаком а іжак зайцем, розійшлися. По короткому часі почули в лісі гавкання псів і стріли. В лісі відбувалося полювання. Заєць як-звичайно боягув почав тікати, але тут йому щось не іде, ноги які так скоро все його несли ледве посугаються, пригадав собі врешті, що він вже не заєць а іжак тепер, отже мусить звинуватись в клубок. Та знову трудність, його хребет за довгий і твердий звинуватись не може. За цей час пси вже заняли його і тільки мала віддала ділить його. Заєць то біг, то сунувся, то перевертався та сам не-знав як ~~опинився~~ в лкійсь ямі під великим деревом, де не міг досягнути пса. По хвилині почав роздивлятися по ~~ямі~~, та побачив ледве живого іжака в своїй шкірі. Оба розповіли свої ще більші труднощі в чужих шкірах, з чужими ногами яких не могли використати для оборони. І тоді знову обмінялися, чи радше забрали назад свої пам'ятні шкіри, які дав їм Господь, примінені для йхнього життя.
4. Забава зо співом - "Заєць в городі" /Диви "Ілюстрований підручник шведської руханки" стр. 228 - II/. Коли незнайома мельодія пісні, можна співати на мельодію "І шумить і гуде".
5. Найстрування - роблення зайців, іжаків з каштанів, та інших речей
6. Вивчення вірша - "Хто я?"
Я є українець всім говорю сміло, Хоч і чужі мови буду колись знати,
Любити свій народ то святе діло. То рідну найбільше буду шанувати.
Все по українськи буду говорити, І мову й віру і рідні звичаї,
Лиш по українськи Господа молити. Бо все що нам рідне серденъко /кохас.
7. Повторення попередньо вивчених віршів - збірно і поодинокс.
8. Марш зо співом - "Гей у лузі червона калина" - уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.6.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць жовтень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з теперішною порою року осінню.
Подати дуже ясну характеристику осені, чим вона різниеться від інших пір року - вона холодніша, падуть часті дощі, жовкне листя на деревах і опадає. Розповісти, чому опадає листя з дерев, тому що дерева приготовлюються до зимового сну. Дерево стягає всі соки, що були в листях і галуззях до коріння під землею. Стягає тому, щоб соки не замерзли в галуззях і рівночасно не погинули від морозу. Стягає ще й тому щоб на весну тими заощадженими соками відживити знову своє галуззя, яке діставши перший корм почне розвиватися - пускати перші пупляшки а відтак листочки. Отже дерево стягнувши соки з листя і галуззя залишило їх без корму, тоді листочки тратять свою зелену красу жовкнуть - вінуть і під подувом сильного осіннього вітру опадають. Чи всі дерева обсипають своє листя - ні - тільки шпилькові дерева задержують свої шпильки, вони не бояться зимна ні снігу. Осінь дуже господарна, вірніше добра господина - вона приготує всіх до приходу зими, яка все заморозить, покриє снігом, тому осінь пригадує, що треба поробити заготовлю харчів на зиму, поскладавши їх в пивниць, щоб серед зими мати, що їсти. По містах такі заготовілі роблять люди менше, тому що все можна купити в крамницях. Але на селах як це бувало в Україні, чи навіть тут на далеких фармах, люди роблять великі запаси харчів не тільки для себе але також і для домашніх звірят, якими в часі зими помагають і лісовим звірятам, що не мають що їсти, і т.д.

1. Збірка доросту - довільні при - забави- можна вийти і збирати опале листя /різні краски, жовте, бронзове, часом червоне, зелене/.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання - про "Батька рока /рік/, його доньок і внуків". Батько рік має чотири дочки, які приходять до нього в гості в означеному часі. Наймолодша донька називається весна, друга літо, третя осінь, четверта зима. Саме тепер прийшла до батька в гості третя дочка осінь з своїми синами, які також почерзі гостюють в мамі осені і дідуся рока. Вони називаються:
І. вересень, 2. жовтень, 3. листопад. Якраз тепер коли ми про це говоримо прийшов відвідати маму і дідуся другий син ховтень. Тут навести вище подану характеристику осені, подану в меті заняття/. Коли всі три сини відвідають маму осінь і дідуся рока, доня осінь дякує батькові за гостину й віходить. На її місце прийде донька зима з трьома синами по черзі. Вони знають порядок і його точно придережуються. Оповідання розповідати гарно - мальовничо, придбати різномальорове опале листя для прикладу і повного зрозуміння, як рівнощ для ручних занять.
4. Руханка - на основі оповідання, наслідування ходу, синів /бистро/ мами /повільніше/ дідуся /хід отяжілий/. В лісі високі дерева, /стати на пальці ніг, руки вгору, наслідувати гойдання дерев вітром, /лет птахів, скоки зайців, маленьких кущиків /присіди/ і.т.д.
5. Ручні заняття - укладання орнаментів з листків, наліплювати на підлогу
6. Вивчити вірш: "Осінь, осінь, лист жовтіє. Грушок, сливок, цілі м'яки, часто дрібний дощик сіє, діти бігають з утіллю. Веде осінь сиві хмарі, діти бігають по поля, а за те дає нам дари. Печуть собі бараболю.
7. Народні танки.
8. Марш зо співом. /вивчати як найбільше маршових пісень/.
9. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 7 .

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць жовтень.

Мета заняття: Навчити доріст бути щадним, пояснивши дуже виразно що це є щадність, що і як мусимо щаджувати. Бути щадним значить вміло господарити своїм здоров'ям, часом, грішми. Щаджувати здоров'я батьків, вчителів, виховників, то значить не нищити їх здоров'я своїми злими поступуваннями. Як щаджувати своє здоров'я, в першу чергу єсти все, що приготовить мама дитині, бо вона дуже добрі знає чого потребує дитина щоб бути здорововою, а не єсти тільки те, що дитина хоче. Відповідно одягатись - на час зимна, дощу, тепла, ~~Не~~ відповідне одягання потягає за собою - хвороби дитини, журбу батьків, видавання грошей на лікарів і ліки. Щаджувати час значить вміло його розподілити на: сповнення своїх обов'язків супроти школи - вивчення лекцій, допомага батькам в хаті, виконання обов'язків доросту, читання книжок в тому її українських, гор, забав та інших приємностей. Каже українська приповідка що: "Час то гроші". Коли марнуємо багато часу на біганину, чи злу програму телевізії, то значить марнуємо гроші, бо в цей час ми могли зробити щось корисне для себе чи когось, що колись, а не конче зараз дастися нам гроші /як наука/. Щаджувати одяг, взуття це також значить щаджувати гроші. Бо коли батьки мусять часто видавати гроші на новий одяг чи ~~взуття~~, як є ви дуже скоро знишили, а могли трошки заощадити - не лізти де нетреба, не смаруватися, не дерти. Пильнуочи старанно своїх шкільних книжок, зошитів, олівців та інших речей та-кож щаджуємо гроші. Бути щадним не значить бути скрупим, це не значить, що мусимо відмовляти собі всого, а гроші тільки складати. Ні. Щаджувати значить не всі гроші відразу видати на цукерки, кока-колю, кіно, кавбайські журнали. Частину з них грошей, що ви їх дістаєте від батька, рідних, знайомих вчіти відложить. Часом вам треба комусь доюмохти, з нагоди дня народин батька, матері, сестри чи друга, купити квіти чи маленький даруночек от і ви маєте свої заощаджені гроші. В школі, чи організації доросту перево-дляться збирки - пожертви для бідних дітей, сиріт, чи потрібно заплатити вкладку до організації доросту - ви не мусите тоді тягнути грошей від батьків а покривати своїми, заощадженими. Купити скарбонку і завести спільну касу щадності для доросту. Після довшого часу при відповідній нагоді касу відчинити та при-значити ^{гроши} на щось корисне, от хочби закуп матеріалу для ручних занять доросту, передплату діточого журналу, купівлю казок і т.д.

1. Збирка доросту - довільні заняття.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Розповідь - путірка про щадність, як подано в меті заняття.
4. Забава - "Когутик" /диви "Ілюстрований підручник шведської ру-ханки" стр.220, З/. Повторити забави, головно зо співом.
5. Майстрування - скарбонки з твердшого паперу - гарно розмальовати.
6. Повторення вивчених пісень в формі забави./Одну дитину вислати за двері. З іншими, виховник домовляється потихо, яку пісню будуть співати -доріст пропонує ту чи іншу-. Домовившись кличуть знову ту дитину, що вийшла. Вона стає перед доростом і слухає пісню, яку вибрано - співають мурмурандо, без слів, тільки мельодію. Після проспівання, дитина повинна відгадати яку пісню співано. Коли відгадала, винагородити оплесками, як ні, тоді дитина виходить щерага виховник пропонує таку, що вийшовша дитина напевно буде її знати. В цей спосіб можна провірити знання пісень. Не вільно сміялтися з тих що не відгадали пісні, бо це може зразити їх до дальшої праці в гурті доросту. 7. Закінчення заняття, як подано в першому зан.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.8.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць жовтень

Мета заняття: Зазнайомити доріст в дуже приступній формі з подією в дні I-го Листопада 1918 р. у Львові. Була війна - всі народи, хотіли здобути волю для свого народу, який був під пануванням інших. Український народ також ставався вибороти собі волю, як і інші, щоб українські діти могли вчитися в своїй рідній школі, молитися в рідній церкві, та працювати для країної долі України. Тому зібралося багато українського війська і ніччу з 31 жовтня на I-го листопада 1918 р. заяло місто Львів, що був головним - столичним містом Західно-Українських Земель. В дні I-Листопада 1918 року Львів став вільним містом, який прикрашували українські національні прапори. Весь народ дуже тішився волею. Всі взялися до пильної праці, щоб лкнайкраще розбудовувати свою молоду Українську Державу, та свободно в ній господарити. Але вороги України не могли дзвитися, як український народ відновлює свою хату - державу. Ім було шкода тих багатих українських земель, які відбраво від них українське військо. Вони зібрали також велику силу свого війська і напали на Львів. Завзято боронили українські війська волю Львова і народу. Поляки мали більше війська і зброї та ще дістали поміч від Франції і тому перемагали наше військо. Наші війська знову мусіли покинути Львів. Боротьба за волю українського народу однак не припинялася, вона провадилася даліше. Коли скінчилася війна, українці почали вести іншу війну з ворогами, вже без війська, а іншими засобами боролися проти тих, що загарбали й використовували та гнобили український народ. Така боротьба ведеться на українських землях і до сьогодні проти страшного ворога большевиків. Ми тут вільні в Канаді, мусимо вчитися, працювати, щоб вирости на нових оборонців і борців України.

Вивчення українського славня /гимну/: "Ще не вмерла Україна".

1. Збірка доросту - довільні заняття.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання - на тему подану в меті заняття. Оповідання розповісти багато ширше - ясніше з зацікавленням.
4. Вивчення українського славня /гимну/: "Ще не вмерла Україна". /диви "Співаник для молоді жайворонок" стр.І32, І42 Гимн України/
5. Забава - у війну. Доріст поділити на дві рівні силами групи. Вони стають напроти себе на 15 кроків, держаться за руки, широко, міцно. Один ряд є укр.військом, а другий ворожим /польським, московським/. Виховник вибирає одного з укр.війська і каже йому бігти та перервати ворожу лінію-фронт. Коли той перервав, забирає праву частину ворожого війська до свого. Коли нперервав іде в полон ворожого війська. Тепер виступає один з ворожого війська та старається перервати фронт укр.війська. Забава триває поки котрась сторона не стратить великої частини або зовсім війська.
6. Рисування українського прапору в красках, синя вгорі, жовта в долині. Пробувати рисувати з доростом тризуб. Всі малюнки заховати.
7. Марш з стрілецькою піснею - "Гей у жузі червона калина".
8. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 9.

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр.на місяць листопад.

Мета заняття: Зазнайомити доріст хто збудував місто Львів, столицю Західної України. Оповідання гарно розгорнути, оповідати мальовничо, щоб розбудити в дорості почуття краси України.

1. Збірка доросту - приготовити матеріал до ручних робіт, папір, патички, клей і т.д.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання - Дуже давно, бо понад 700 років панував на Західно-Українських землях Князь Данило. Він дуже дбав про українську державу й народ. Своїх синів, ще малими заправляв до військово життя. Одного разу Князь Данило вибрався з своїми дружинниками /військом/ на полювання диких звірів і взяв з собою сина Льва. Після довгого полювання дружинники знайшли гарну гору, на якій була велика чудова поляна. На цій поляні поставили шатра й заночували. Вечором довго всі сиділи при огнищі, Князь і дружинники розповідали цікаві пригоди, що їх малий Лев уважно слухав. Змучений заснути Розбудив його чудовий спів пташок та промінчик лісного сонця, що пробивався крізь щілину до шатра. Лев потихенько встав і вийшов на поляну - вражений надзвичайною красою природи - левадою, квітами, лісом з якого нісся чудовий спів пташок, Левко довго стояв та любувався красою Божою. Батько, що стояв вже довго за ним, торкнув його за рам'я. Левко побачивши батька, кинувся до нього з проханням: " Прошу, дуже прошу, побудуй мені на цій поляні замок, тут так гарно!" Батько приобіцяв. Коли Лев став доростати, батько додержав слова і збудував величавий замок і назвав його іменем сина, Львом - Львів. Люди, що тоді мешкали ще перед лісів, почали переселюватися і замешкувати коло замку. Молодий князенок Лев побудував для їхніх дітей школи - церкви. За короткий час постало місто Львів з великим числом мешканців. Місто стоїть в Україні і до сьогодні, це вже велике місто в якому є ще руїни гарного замку князенка Льва. Обов'язково подбати про образ міста Львова, церкви св.Юра.
4. Руханка на основі оповідання - марш дружинників, їзда кіньми, то знову марш на гору, стріляння з луків /наслідування ружів - натягання луків, несення тяжких звірів, лет пташок, колихання дерев і тд
5. Майстерування - укр.прапорців. Потрібно:тоненький синій і жовтий папір, патички грубістю олівця,довгі на 15 інчів.
6. Вивчення вірша:
Удалкій нашій Україні,
Я там не був/а/ є бачив Львова.
В землі моїх батьків, Бо я родився в чужині,
є наше славне місто Але про місто Львів я знаю -
Наш княжий Львів. В дорості УНО розповіли мені.
Колись у тому місті Львові, І рідний прапор наш у славі,
У листопадові дні, Шумів під подувом вітрів.
Надії розцвіли чудові І як за княжої держави
Неначе квіти на весні. Знов вільний був Львів.
- 7.Марш з прапорцями і співом
8. Закінчення заняття - як подано в першому занятті.

8 інчів

6 інчів

КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА УНО
Т о р о н т о

Л И С Т О П А Д

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч.ІО

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр., на місяць листопад.

Мета заняття: Запізнати доріст із пташками, які на час зими відлітають до теплих країв, а які залишаються в нами зимувати. Подати порівнання з птахами в Україні.

1. Збірка доросту - довільні гри - забави.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Гутірка - розповідь про пташок, які на зиму відлітають до теплих країн та чому інші залишаються на зиму з нами. До теплих країн - південної Америки, відлітають ластівки та інші птахи, тому що їм за холодно і немає що їсти, бо живляться тільки комахами, які на зиму гинуть.

З України відлітають ще бузьки, звані також лелеками або черногузами - в різних сторонах України, та журавлі до Африки, бо туди їм ближче. Тих птахів в Канаді немає. В Україні вони були дуже любленими птахами. Ластівки, бузьки, журавлі були в Україні першими віщунами весни а опісля і зими. Як тільки почав зникати сніг та перші теплі проміння сонця будили землю зі зимового сну, поверталися віщуни весни - ластівки, бузьки, журавлі. Бузьки й ластівки звичайно поверталися на свої старі гнізда з минулого чи навіть попередніх років. Люди в Україні вірили, що коли до гнізда на їх хатах бузьки не повернулися, це віщувало нещастя - вогонь. Та знову дуже раділи коли побачили весною бузька на свіом даху, що вітається з ними: "Кле-клє-клє". Голорно тішилися діти. Ніхто, ніколи не віважився знищити гнізда ластівки або бузька. Бузьки будували свої гнізда по селах і передмістях на дахах будинків, дуже рідко на деревах. Ластівки будували свої гнізда також по людських оселях тільки при стінах під дахами хат а часом навіть і в сіннях хати, живились мухами й комахами. Бузьки знову живилися жабами, вужами, мадими ящірками і за цим бродили по болотах, луках на річкам і ставами. Журавлі жили по широких степах України, живилися зерном, а також найбільше любили зерно конопель /гемп - сід/. Є навіть пісня "Замадився журавель, до бабиних конопель" і.т.п.

А коли тільки починало холодніти, збиралися великими гуртами - ластівки, бузьки. Й громадно відлітали. Бузьки, ластівки відлітати громадами безладними, хоч все був провідник групи на переді. За те журавлі відлітоли дуже упорядковано, під час лету, вони вирівнювалися і впорядковувалися в два ряди, один довший і другий коротший ітворили к л ю ч. Напереді летів перший провідник.

Важне й те, що вони прошалися /чи віталися - весною/ з Україною і її населенням виспівуючи "Кру-кру-кру". /Придбати про картини з тими птахами, хочби навіть з ботаніки.

3. Забава - "Ластівки з гнізда" диви "Програма заняття Ч.І"/коротко/.
4. Вивчити забаву зо співом "Журавель"/диви "Співаник для молоді жайворонок"стр.65 - 73/
5. Ліплення з плястеліни - гніздечок, пташок, жабок, вужів і.т.п.
6. Повторення і закріплення вивчених віршів у попередніх заняттях.
7. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
8. Закінчення заняття - як звичайно.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч.ІІ

для Д о р о с т у УНО у віці від 7 - 9 рр., на місяць листопад.

Мета заняття: Представити доростові, чому ми повинні бути членами організації молоді - доросту, триматися своєго роду й народу а не йти до чужих. Оповісти казку про "Лебедів та влізливу гуску". Подбати про ілюстрації лебедів і гусей, щоб показати доростові різницю поміж ними.

1. Збирка доросту - довільні забави.

2. Привіт - як поданов першому й другому занятті.

3. Оповідання - Одного разу громада гусей пішла далеко за село на озеро, щоб поплавати. Знаємо, що гуси люблять себе й свій рід, тому деруться - ходять все гуртом та навіть плавати на воді стараються також разом. Гуси побачивши озеро радо загегали та пустилися вплав. Довго любувалися чистою, теплою водою, та враз побачили другу громаду - але це не були гуси тільки лебеді, інший рід гусей. Одна гуска дивилася на лебедів, вкінці почала поволі відплівати від своїх сестер в сторону лебедів. Вона уважала себе за найкращу в своєму роді, і що вона повинна належати чомусь іншому лебедів. Сестрі побажали, що вона віддалилася вже далеко почали її кликати "гে, ге, ге", але горда гуска й неглянула в їх сторону, а ще більше горда підплівала вже до лебедів. Коли була зовсім близько, хотіла привітатися і включитися до гурту лебедів. Лебеді враз закричали, що хтось чухий - непрошений прилучується до них. Горда гуска думала, що вони її так вітають, та ще більше пхалася в їх середину. Нарешті лебеді, щось між собою побегали - чого гуска не розуміла, та почали скоро відплівати в сторону своєго господарства, де вони жили. Гуска старалася і собі з ними плисти. Лебеді побачили, що таки не позбудуться якоїсь чужої причепи - знову загегали - та кинулися на неї своїми крилами й дзьобами - бючи її дуже сильно. Горда гуска, ледве вспіла врятуватися від уявленіх приятелів, пірнувши глибоко під воду. Коли знову показалася на поверхні води, вже не було близько лебедів. Вона довго задержалася на своєму місці, дивлячися їм вслід. З часом вона вирішила, що таки мусить вертатися до своїх рідних. Повернулася, але і тих вже не було на воді. Горда гуска наляжалася, бо не знала куди її самій іти до господарства де жила її родина. Довго плавала по озері і надаремно шукала сестер, що вже давно пішли додому. Гуска мусіла залишитися над озером. Літо скоро промінуло, надійшла слотлива осінь і за нею дуже холодна зима, все покрив зимний сніг, а озеро покрив грубий лід. Горда гуска з холоду й голоду мусіла загинути. Стрінула її заслужена кара за гордість і зраду своєго роду й сестер.

Це нам діти наука, щоб ми не відрікалися своїх рідних, батьків, сестер, цілого українського народу, віри, мови, звичаїв та неприлучувалися до чужих народів, які часом не будуть нас бити а навіть просити, щоб з ними жити й працювати, але це все одно буде ваша зрада свого народу.

4. Забава - "Гуси, гуси додому". Вибрati "вовка" і "маму гуску". Діти - гуси стоять гуртом по одній стороні залі /площі/, а "мама гуска" по протилежній стороні, а "вовк" в правої сторони по середині.

Мати - кличе "гуси, гуси, додому!" Гуси - "а що він там робить?"

Гуси - відповідають "чого?" Мати - "гуску скубе!"

Мати - "вовк за горою!" Гуси - "яку?"

Мати - "сіру, білу, волохату - утікайте всі до хати!"

Тоді гуси біжать до мами, а вовк вибігає з боку й ловить їх, кого торкнеться, цей стає вовком. Маму знову вибирається і забава продовжується.

5. Майстрування з каштанів, горіхових луштинок, жолуддя і т.д.

6. Народні танки, або вправи вільноруч.

7. Закінчення заняття як звичайно.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.12
для Доросту УНО у віці від 7 - 9 рр., на місяць листопад.

Мета заняття: Змалювати доростові велику любов українських дітей до України і її борців за волю. Розповісти оповідання "Найбільше бажання сповнилося", матеріял в залученні.

1. Збирка доросту - довільні гри - оглядання і читання укр. дитячих журналів.
2. Пригіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання - діялось це в Україні зимою 1921 р. Українські війська вели завзяту боротьбу з ворогами, які хотіли забрати для себе багату Україну. Большевикам під час бою вдалося зловити 359 українських вояків. Москалі коротко розправлялися з полоненими - зловленими українськими борцями - розстріляти...

Так тих 359 українських вояків вивели 21 листопада 1921 р. за містечко Базар в Україні, казали викопати довгий, глибокий рів - спільну могилу. Ще хотіли большевики переконати наших борців, щоб вони просили в них помилування. Але українські військовики, замість благати в ворога пощади - закричали: "Слава Україні і почали співати "Ще не вмерла Україна". Большевики всіх їх постріляли та закопали в спільній могилі.

Гордо гинули борці України. Але не всі вони були відразу вбиті. Декотрі тільки ранені, однак засипані в спільній могилі. Чотирьом що на щастя були тільки ранені й не були глибоко під трупами своїх друзів, вдалося вночі видрапатися з могили і втечі. Большевики саме тоді забавлялися дома. Врятопані українські вояки, розійшлися в різні сторони, щоб десь одинцем заховатися. Один пішов у сторону лісу, він був тяжко ранений і не міг далеко йти. Сподівався, що в лісі трохи відпочине, а тоді піде кудись даліше. Але не мав сили навіть дійти до недалекого лісу. Впав непритомний на сніг перед поля під стиртою соломи.

Коли відкрив очі, побачив склонене над собою миле личко хлопчини, який вже вспів перев'язати його тяжко ранену ногу й руку. Був такий хворий і ослаблений, що не міг навіть говорити, тільки здивовано дивився на хлопця. Цей малими своїми руками допоміг хворому легко піднести голову та дав йому напитися води. Хлопчик сказав: "Ви лежіть тут, а я зраз прийду по Вас санками" і побіг. Український вояк не зінав, що робити й хто ця дитина, куди й за чим чи ким побіг. Але це українська дитина то напевно нічого злого мені не зробить. І знову зневідримнів з болю.

Хлопчик біг до хати і по дорозі думав собі, що це мусить бути один з тих 359 -ъох, яких розстріляли большевики вчора за нашим Базаром. Ця страшна вістка скоро розійшлася по всій околиці і про неї знали також українські діти. З такими думками добіг додому. На подвір'ю стрінув маму, нічого не сказав, побіг до стодоли, в одному куті вигорнув солому і зробив глибоке, велике і вигідне леговище. Вибіг знову на подвір'я, вхопив свої саночки і чимсько-ріше помчав в поле, де залишив на снігу раненого.

Важко було Петрусеву на серденку коли побачив, що цей не рухається, думав, що помер. Присів біля нього, підняв його голову і притулив до своєго гарячого личка. Вояк зараз відчинив очі. Гаряч Петрусевого личка і сліз, що котилися струмочком, пригели йому свідомість. Який же був врадуваний Петрусь притулюючи ще

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО

Б. СТАРША ГРУПА ДОРОСТУ

ЧАСТИНА ПЕРША

Торонто, Онтеріо, Канада
1962 р.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я, Ч.І.

для Д о р о с т у УНО, у віці від 10- 12 рр., на місяць вересень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст - Хто ми + наші батьки, який наш рідний край /Україна/. Подати в формі оповідання, як мусить поводитись член доросту УНО. Вивчити вірш: "Я є українець".

1. Збірка доросту - довільні заняття - читання дитячих журналів, гри.
2. Привіт - уставка доросту в одно або дволаву - доріст одноголосно вітає виховника /цю/: "Слава Україні" виховник відповідає: "Україні Слава". Молитва.
3. Гутірка - /виховник ставить доростові питання для розвинення гутірки - розмови, дуже ясні - конкретні й дас такі відповіді на запити доросту/. Хто ми - наші батьки - діди, прадіди? Яка наша рідна мова, якою мовою говоримо вдома, та якою мусимо говорити - чому? Хто наш рідний край? /Україна/ Чи живемо в Україні - ні - чому? Хто знає який наш прапор, емблема /тризуб/ і т.д.
4. Рисування - і малювання красками укр. прапору, тризуба. /Праці доросту зберігати в домівці і користуватися ними в дальших заняттях, чи вжити їх для виставки робіт доросту.
5. Гра м'ячом - /в міру можливості використовувати при грах перебування доросту на свіжому повітрі, ю/ Гляди "Ілюстрований підручник шведської руханки", стр. 255, 22.
6. Подати в формі оповідання, як мусить зовнішньо виглядати член доросту УНО. /Гляди "Правила доброї поведінки" стр. З-тя, "Зовнішній вигляд".
7. Марш гусаком, або парами /одним рядом - дворядом/ з піснею -довільною.
8. Вивчення вірша - для закріплення гутірки, вивчити вірш: "Я є українець".

Я є українець, всім говорю сміло,
Любити свій народ, то всятеє діло.
Все по-українськи буду говорити,
Лиш по-українськи Господа молити.
- Хоч і чужі мови буду колись знати,
То рідну найбільше буду шанувати.
І мову й віру, і рідні звичаї,
Бо все, що нам рідне, серденько кохає.
9. Закінчення заняття: уставка, як при привіті - відспівання "Боже великий єдиний". /Коли доріст ще не вміє пісні, тоді повторяє слова пісні за виховником/. Доріст прощає: "Слава Україні" виховник відповідає: "Україні Слава".

Примітка: Виховник приготовить для слідуючого заняття матеріал для ручних робіт - для дівчат і хлопців. /Диви заняття Ч.2, точка 5/. Як рівно ж подбати, щоб доріст приніс довгі палиці потрібні до горловин з оповіданням.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я, ч.2.

для Д о р о с т у УНО, у віці від 10 - 12 рр., на місяць вересень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з переказом про "Св.Андрія Первозванного на київських горах" - початки нашої історії.
Подати /практично/, як мусить поводитися член доросту УНО на вулиці. Повторення вірша з попереднього заняття.

- I. Збирка доросту - довільні заняття - гри іграми, забави, читання дитячих журналів /українських/.
2. Привіт - уставка доросту в однолаву /коли доросту багато тоді в дволаву/, доріст вітає виховника одноголосно: "Слава Україні", вихов.відповідає: "Україні Слава". Молитва:
3. Оповідання про мандрівку Св.Апостола Андрія Первозванного, його побування на київських горах та пророкування про велич і славу міста, яке колись постане на цих горах - Київ. /За матеріалом диви "Отрок" Т.Самотулки, стр.7 - "Рада на семи горах". Оповідання переплітати грами, як подано в "Рада на семи горах".
4. 5. Ручні роботи - хлопці роблять хрести,/з тонких дошинок, березові, чи твердого паперу/ - прикрашують вирізами, рисунками - розмальовують. Дівчата, як хочуть можуть робити те саме, або вишивати, подбавши про відповідне полотно й нитки для вишивання.
6. Розмова з доростом, як мусить поводитися член доросту УНО на вулиці. /Гляди "Правила доброї поведінки" стр.9, "На вулиці
7. Повторення і закріплення вивченого вірша в першому занятті "Я є українець".
8. Марш зо співом "Гей там на горі Січ іде" , та відразу уставка до закінчення заняття./Гляди "Співаник для молоді жайворонок" стр. 79, 90. Гей там на горі Січ іде.
9. Закінчення заняття: уставка, як при привіті - відспівання: "Боже великий єдиний". Доріст прощає: "Слава Україні", виховник відповідає "Україні Слава".

Примітка: Виховник підготовить для слідуючого заняття: березовий віник /мітлу/ обвязаний дротом, щоб практично показати доростові силу єдності.

Програма Заняття ч.3.

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр. на місяць вересень.

Мета заняття: Зясувати доростові, чому ми повинні гуртуватися в одну велику громаду в рамках організації, як доріст УНО, жити між собою в любові - взаємній пошані й дружбі. Вивчення вірша "Гей гуртуймось та лучімся українські діти". Запізнати доріст, як мусить поводитися в автобусі, трамваї, залізниці.

І. Збірка доросту - довільні заняття - розмови виховника з доростом, що його найбільше цікавить - любить і т.д., гри.

2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.

3. Оповідання - про батька і трьох синів. Батько мав великі прикорости через своїх синів, які жили між собою у великій незгоді. Вони сварилися, не хотіли помагати один одному. Люди з них сміялися та використовували. Коли батько був на смертній постелі, покликав синів до себе. Казав їм принести березовий віник /мітлу/, що був зв'язаний сильним дротом. Приказав синам по черзі зломити зв'язаний віник. Сини пробували, але ні один з них не мав сили зломити зв'язаного віника. Тоді батько сказав розв'язати дріт і ломити прутики віника по одному. Сини дуже скоро переломили всі прутики. Батько сказав: "От так і вас переломлять та знищать наші вороги, чи злі люди, як не будете пов'язані дротом, це в людському житті є сила любови - єдності." Цей дріт це наша любов один до одного і всого, що є наше рідне - мова, віра, школа, організація, нація, яка нас чачить в велику незламну громаду вже від наймолодших літ - доросту.

Оповідання гарно - мальовничо розповісти та нав'язати до умовин нашого теперішнього життя - де є більша загроза розгубитися серед чужого моря і затратити свою національну свідомість, духову єдність української спільноти.

4. Руханка - гра м'ячем / диви "Ілюстрований підручник шведської руханки" стр. 239, I9 - Передай другому/.

5. Викінчення ручних робіт з попереднього заняття.

6. Гутірка - на тему, як мусить поводитися член доросту УНО в автобусі, трамваї чи залізниці. Провірити, що пам'ятає доріст з перших двох гутірок про добру поведінку.

7. Вивчення вірша для закріплення оповідання "Гей гуртуймось"

І. Гей гуртуймось та лучімся 2. Поставаймо пару в пару,

Українські діти! У громаду бучну,

Зранку, змалку вже учімся Затягнімо аж під хмару

Для України жити. Співаночку звучну. X/..3.

8. Марш із співом - пісня довільна, та уставка до закінчення заняття

9. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

X/-3. Нехай вчус ненъка мила Що росте в нас ії сила,

Й наші рідні поля, А з силою вода.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч.4.

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр.на місяць вересень.

Мета заняття: Запізнати доріст в загальному де лежить наш рідний край - Україна -, в Європі, над Чорним Морем, головною рікою є Дніпро, що нею приїхав на українські землі Св.Апостол Андрій, а пізніше три брати Кий, Щек, Хорив з сесричкою Лебідь - постання Києва./Обов'язково придбати хочби малу мапу України для точного зясовання де лежить Україна. Приготувати матеріял для ручних робіт, роблення суден - малих човнів, твердого паперу, чи дубової кори в якій можна видовбати діру та надати зважного вигляду човна, патички на щогли, куски полотна на вітрила « клей і т.д./

- I. Збірка доросту - довільні заняття - виховник може підготовляти з доростом матеріял до ручних робіт.
2. Привіт - як подано в першому занятті.
3. Гутірка - на тему, як подано в меті заняття. /Диви матеріял "Отрок" стр.ІІ - "Рада в столичному городі!" Старатися нав'язати розмову до попереднього / другого/ заняття. Питання в гутірці давати дуже приступні а відповіді дуже вичерпуючі й зрозумілі, провірювати чи доріст вповні розуміє про що йде розмова.
4. Прогулка - кудись недалеко, щоб можна перевести практично гру на підставі гутірки. Збудувати на горбочку при помочі каменів, патичків, мураві Кий, ріку Дніпро - видовбати рівчак в землі, засипати піском та Чорне Море./ Коли прогулка неможлива, тоді зробити це в домівці на великій дощині з плястеліни.
5. Ручні роботи - майстрування суден - малих човників з щоглами й вітрилами.
6. При столі - тому, що Кий влаштував пир-бенкет для своїх мешканців тодішнього міста Києва - довідаємося, як повинен поводитися член доросту при столі.
7. Народні танки - /коли виховник не вміє народніх танків, тоді провід доросту УНО подбас про окремого інструктора народ.танків/ Те саме відноситься до вправ вільноруч. Диви матеріял "Співаник для молоді жайворонок" стр.І37 і даліше/.
8. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття - як подано в першому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 5.

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр. на місяць жовтень.

Загальні завваги до пляну занять на місяць жовтень: В часі занять цього місяця мусимо присвятити більше уваги для підготовки вшанування Зриву в дні I-го Листопада 1918 р. у Львові. Залежно від можливостей доросту, свято можна влаштувати для ширшого кругу молоді, чи навіть старшого громадянства, чи тільки для внутрішньої святкування, однак дуже святочно треба відзначити дату Листопадового Зриву. В програму свята поринні входить: короткий реферат - дуже приступний змістом, декламації, співи, марш з українськими прапорцями та співом, вправи вільноруч, народні танки, сценічні картини, піднесення прапору - перша точка.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з теперішньою порою року-осінню. Чим характеристична осінь - маємо багато овочів, городини, грибів. Заготовляємо харчі на зиму - бараболю, квасимо огірки, капусту, варимо мармоляди, і т.д. Листя на деревах жовкне й опадає. Перевести порівнання осени в Україні і Канаді.

- I. Збірка доросту - довільні гри - читання укр. журналів і т.д.
- 2.. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Гутірка на тему осени, як подано в меті заняття. Головно подати доростові, що росте й дозріває в Україні, зокрема підчеркнути, що на півдні України - Криму - ростуть полуудневі овочі як: помаранчі, цитрини, виноград, брусквині й інші південні овочі. Чи в Канаді росте так багато "калині", як в Україні, що її співують український народ в своїх піснях.
4. Вивчення пісні для маршу - "Ой у лузі червона калина"/диви "Співник для молоді жайворонок" стр.II8, I29 Ой у лузі./
5. Ліплення з плястеліни - овочів, городини, ягід, грибів, кошиків.
6. Впоряд - навчити доріст уставки до маршу, вправ. вільноруч. /Диви "Ілюстрований підручник шведської руханки" стр.I78, 20 Перша година руханки /. Гри й забави.
7. Повторення вивчених віршів - збірно /всі разом/ та поодиноко.
8. Марш зо співом - "Ой у лузі" - уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

Примітка: Подбати про матеріял до слідувального заняття - роблення українських прапорців до Листопадового святкування. Довгі патички грубості слівця - довгі на 15 інчів, синій і жовтий тоненький папір, клей. Кожний член мусить мати два прапорці.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 6.

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр.на місяць жовтень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст хто збудував місто Львів, столицю Західної України. Оповідання гарно розвинути, оповідати мальовниго, щоб розбудити в доростові почуття краси України.

1. Збірка доросту - провірити, чи доріст приготував матеріал до ручних робіт - українських прапорців.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання - Дуже давно, бо понад 700 років панував на Західніх українських землях Князь Данило. Він дуже дбав про українську державу. Своїх синів заправляв до військового життя. Одного разу Князь Данило їduчи з дружинниками/військом/ на лови /полявання/ диких звірів, взяв з собою сина Льва. Після довгого полювання дружинники знайшли гарну гору, на якій була велика чудова поляна. На цій поляні поставили шатра й заночували. Вечором довго сиділи при огнищі, Князь і дружинники розповідали цікаві пригоди, що іх малий Лев уважно слухав. Змучений заснув. Розбудив його чудовий спів пташок та промінчик ясного синя, що пробивався крізь шілину до шатра. Лев потихенько встав і вийшов на поляну - вражений надзвичайною красою природи - левадою, квітами, лісом з якого нісся чудовий спів пташок, Левко довго стояв та любувався красою Божою а власністю батька, що й не чув, що хтось підійшов до нього. Батько леген'ко торкнув його за рам'я. Левко побачивши батька, кинувся до нього з проханням: "Прошу, дуже прошу, побудуй мені на цій поляні замок - тут так чудово!" Батько приобіцяв. Коли Лев став доростати батько додержав слова і збудував великий замок та назвав його іменем сина Львовом - Львів. Люди почали щораз більше замешкувати коло замку. Молодий князенок Лев побудував для їхніх дітей школи - церкви і закипіло життя в новому місті Львові. Львів стоїть й до сьогодні, але все не такий малий, як його збудував Князь Данило. Це вже дуже гарне велике місто, і якому є ще руїни замку князенка Льва, і т.д.
4. Впоряд - як подано в п'ятому занятті. Впоряд закінчити маршом та уставкою до вправ вільноруч з прапорцями, як одної з точок програми на Листопадовому святкуванні.
5. Вивчення вірша /збірної декламації/ у далекій нашій Україні".
6. Майстрування - прапорців. Тонкий синій і жовтий папір потяти на прямокутники 8 інчів довгий а 3½ інча широкий. Разом зліпити, синій вгорі, жовтий вдолині. Посередині зложити і відтяти навскіс 2 інчі. Приkleїти до патичка грубістю олівця, довгого на 15 інчів.
8. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

Примітка: Взір прапорця і вище згаданий вірш є поданий в програмі заняття Ч.7

П Р О Г Р А М А , З А Н Я Т Т Я Ч . 7

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр., на місяць жовтень.

Мета заняття: Навчити доросту бути ощадним. Пояснити що це є ощадністю, що можна й треба ощаджувати: здоров'я, час, гроші./Матеріал диви "Програма заняття ч.7" для доросту у віці від 7-9рр.

1. Збірка доросту - довільні заняття.
2. Привіт, як подано в першому й другому занятті.
3. Гутірка - на тему ощадності.
4. Повторити та закріпити засади впорядку, уставки да маршу, вправ вільnorуч. Повторення вправ вільnorуч до виступу на листопадовому святі вже зо співом або при музиці.
5. Повторити й закріпiti всі декламації, пісні до виступу.
6. Викінчити старанно прaporці до вправ.
7. Забава - "Заєць у лісі" /диви "Ілюстрований підручник шведської руханки" стр. 249 - 14./
8. Провірка - що затямили діти з переведених в попередніх заняттях "Правила доброї поведінки".
9. Закінчення заняття - як подано впершому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 8.

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр. на місяць жовтень.

Мета заняття: Завершити розповіддю знання доросту про велич Львова, який так само, як Західно Українські Землі, зазнав багато змін під час різних війн та після них. Саме в роках 1914 - 1918, коли прийшло до війни між Росією і Австро-Угорською монархією, Українці старалися здобути волю і мати вільну Самостійну Українську Державу. Використали українці час, коли розпалася Австро-Угорська держава і приготувалися до перебрання влади в українські руки. До цього йшла підготова довгий час, а вже остання в місяці жовтні 1918 році Українські Державні мужі точно обговорили справу будови своєї держави та зайняття Західно Українських Земель із столицею Львовом. Ніччу з 31 жовтня на 1 листопада 1918 року - Львів був зайнятий українськими військами. В дні Першого Листопада 1918 р. проголосено Самостійність Західно-Українських Земель. У Львові панувала велика радість серед українського народу. Українські прапори прикрашували ратуш міста Львова і його вулиці, якими маршувало українське військо з піснею волі на вустах. Тому й ми так радісно хочемо відсвяткувати цей великий радісний День 1-го Листопада тут в Канаді.

До такого самого зайняття Львова приготувалися і поляки, які казали, що місто Львів це їхнє місто - хоч не мали до цього підстави. бо знаємо, що Львів заложив український Князь Данило на українські землі. Але тому, що Західно-Українські Землі в першу чергу багаті родючі, гарні й тому поляки хотіли також прилучити їх до Польщі. почалися бої у Львові - українського війська з польським. Обі сторони завзято боронили своїх становищ. Напевно українські війська були б оборонили Львів перед нападом поляків, але полякам надіслала поміч Франція, яка дозволила в себе зорганізувати й озброїти польський легіон під проводом Галєра. Поляки діставши на поміч добре озброєну й вишколену армію, сильніше наступали на наше військо. Багато полягло тоді нашого війська в завзятій боротьбі за Львів, та вдергатися було важко й українське військо мусіло відступити зо Львова. Боротьба не припинилася вона велася ще довгих чотири роки по всій Україні. В часі тієї боротьби за волю України, українцям в друге довелося переживати радісну хвилю - важливого історичного значення - злуки всіх українських земель і проголошення Самостійності Української Держави вже в дні 22 січня 1919 р, у Києві в серці України.

Але сусіди-вороги України /москалі, поляки, мадяри, румуни/ продовжали наступ на Україну - поділилися і збройно окуповали українські землі. Оставші при житті борці за волю України не маючи змоги боротися в регулярних українських військових частинах, зміни форми й методи боротьби на підпільну, що ведеться й до сьогодні.

1. Збирка доросту - довільні заняття - приготування до Листоп. св
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Розповідь - про події та ситуацію в часі Листопадового Зриву, як подано в меті заняття. В гутірці закріпити цілість матеріялу про Львів, до останнього включно.
4. Остання перевірка програми - матеріялу до виступу на Листопадові свята.
5. Закінчення заняття - як подано в першому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 9

для Д о р о с т у УНО; у віці від 10 - 12 рр., на місяць листопад.

Мета заняття: Зазнайомити доріст із найбільшим князем української католицької церкви Митрополитом - графом Андрієм Шептицьким, якого саме обходимо річницю смерти 4 листопада, що помер в 1944 р. у томуж славному Львові. Митрополит - Граф Андрій Шептицький це була людина глибокого розуму, що палко любила цілий український народ. Це великий національний патріот та оборонець наших церковних, національних і людських прав перед кожним ворогом України, що чергувалися на нашій землі. Для нього були дорогими і глибоко шанованими обі наші віри й церкви, як католицька так і православна, для нього вони були в першу чергу українськими церквами. Тому і з великою любов'ю і пошаною відносилися до свого опікуна всі українці. Митрополит Шептицький вкладав багато праці і грошей для нашого науково-культурного розвитку. Він основував дитячі садки, Рідні Школи та допомагав їм матеріально. В своїх маєтках відмінно вивчав літні оселі для української дітвори-молоді. Допомагав студентам опалачуючи їм студії в краю і в інших державах, куди виїзжали на студії українські студенти, щоб Україна могла мати якнайбільше високо кваліфікованих людей зкошої ділянки науки. Побудував у Львові величезний шпиталь для лікування українського населення. Та багато інших добродійств робив для українців. Його смерть, це була невідкажана втрата для цілої української нації, як казали громадяни Львова: "Помер наш батько - залишаючи нас сиротами".

1. Збірка доросту - довільні заняття - гри - забави.
2. Привіт - як подано в занятті першому й другому.
3. Розповідь - на тему подану в меті заняття. Виховник подбас про портрет Митрополита Шептицького, образ церкви св.Юра - коли можливо з Митрополичною палатою. Коротко пр овірити матеріал про Львів, Листопадові дні.
4. Майстерування - укладання орнаментів із листків - у відтінках красок. Орнаменти укладати на твердшому папері - прикріплювати, щоб листки не відпадали, кращими орнаментами прикрасити домізку.
5. Гри - м'ячем - в міру можливості гри переводити на свіжому повітрі
6. Подати коротку інформацію - як повинен доріст УНО поводитися на концерті, в театрі, кіні, доповіді. На концертах і в театрах в жодному випадку не свистати, бо свистуть тільки пастухи за худобою на пасовиську. Матеріал диви "Правила доброї поведінки" стр. 13.
7. Вивчення пісні:"Українській дитині" /диви "Співаник для молоді. жайворонок" стр.91 і 92, на перший раз вивчити тільки слова пісні
8. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття, як подано в першому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч.ІО

для Д о р о с т у УНО у віці від I0-I2 рр. на місяць листопад.

Мета заняття: Зазнайомити доріст із датою дня народин нашого пробудителя в Західній Україні /Галичині/. Отця Маркіяна Шашкевича, що припадає в дні 6 листопада / 1811 р./ Подати коротко його життєвий шлях, головно діточі - молодечі роки в Підлисі, Чому вшановуємо пам'ять о.М.Шашкевича, тому що він перший в тих часах почав боронити українську мову, нею писати й говорити, яку наші земляни, поляки, москалі й інші, заборонили й усунули із наших шкіл, установ і на віть із церков, та заборонили писати й друкувати українські книжки. о.Маркіян Шашкевич згуртував коло себе кількох таких самих як він українських патріотів і вони почали писати по українськи та всюди говорити укрпайнською мовою. Всі вони, а головно М.Шашкевич мав через це багато неприємностей від наших ворогів і навіть від своїх професорів, які за це усунули його із теології до він вчиться на священика. Однак він тим не зневірився, а тільки доказував їм, що вони всі зле роблять вирікаючися матірної мови. По великих трудах М.Шашкевича знову приняли до духовної семінарії. Після закінчення студій, стає священиком у Львові і в церкві св.Юра перший свої проповіді виголошує по українськи. За його прикладом почали і другі відважніші священики проповідувати в церквах українською мовою. Полякам це дуже не подобалося і вони робили різні заходи щоб о.М.Шашкевича церковні власті усунули зо Львова. І о.М.Шашкевича переносять далі від Львова в дуже бідне й мале село. Але й тут він не тратить часу, а пише вірші й книжки українською мовою, Тому, що о.М.Шашкевич від молодих літ мусів сам працювати на свое одержання і оплату студій - його здоров'я дуже підіпало і він помер маючи тільки 32 роки. Ідея, яку видвигнув М.Шашкевич не пропала даром, а в короткому часі набрала широкого розголосу й приклонників в поширенні української живої мови - відродила її знову в українській літературі. У тому названо М.Шашкевича пробудителем української мови. Такими пробудителями були: на Великій Україні - Іван Котляревський, а на Буковині - Юрій Федъкович. Подбати про портрети цих великих людей України.

1. Збірка доросту - довільні заняття - гри, забави.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання про Маркіяна Шашкевича з нагоди його дня народин, як подано в меті заняття.
4. Руханка - гри зі співом /диви "Ілюстрований підручник шведської руханки стр. 66 - Властиві вправи ніг, і стр.219 "Міст", до цеї пісні підходить мельодія "І шумить і гуде"./
5. Повторення вивчених пісень в формі забави. / Один член доросту виходить за двері залі. Виховник потихо домовляється з рештою доросту яку пісню будуть співати мурмурандо /без слів тільки мельодію/. До залі повертається той, що вийшов. Він стає по середині колеса, або лицем до гурту, який співає умовлену пісню мурмурандо, і слухає мельодії. Після відспівання одної стрічки повинен відгадати пісню, що її проспівано. Коли не відгадав йде шераз за двері, тоді виховник мусить підобрati таку пісню, яку цей, що вийшов напевно буде

її знати. Коли ж відгадав /за першим чи другим разом/ всі разом співають цілу пісню словами. І так по черзі виходять діти за двері і знову відгадують. Це дуже добрий спосіб для провірки хто з дітей знає пісні. В тих дітей, що не відгадали, не вільно сміяється, бо це може їх знеожити до дальшої співпраці в дорості.

6. Вивчення вірша "Цвітка дрібная" - Маркіяна Шашкевича.

Цвітка дрібная молила ненъку, "Доню - голубко,
Весну раненьку: Жаль мені тебе,
"Нене рідная ! Гарная любко,
Вволи ми волю, Во вихор свисне,
Дай мені долю, Мороз потисне,
Щоб я зацвила, Буря загуде,
Весь луг скрасила, Краса змарніє,
Щоби я була, Лицко сгорніє,
Як сонце ясна, Головоньку склониш,
Як зоря красна, Листоньки зрониш,
Щоб я згорнула Жаль серцю буде".
Ввесь світ до себе!"

Під квіткою розуміє поет українську національну культуру. М.Шашкевич бажає собі, щоб та українська культура очарувала весь світ. Але рівночасно знає, що вороги України і її культури, повіють холодним вихром, бурею, морозом та будуть старатися всі надбання української культуру знишити.

7. Підготовка до роблення луків , стрів та щиту до стріляння з лука . з трьома колесами на середині, які є помічним матеріалом до слідуючого заняття.
8. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття, як подано в першому й другому занятті.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч.ІІ

для Д о р о с т у УНО у віці від 10 - 12 рр.на місяць листопад.

Мета заняття: Зознайомити доріст з Київським Князем Олегом Віщим.
/за матеріалом диви :"Історія України" та "Отрок" стр.І/ до 23-тої
Перед заняттями виховник мусить дуже добре простудіювати подані
матеріали, щоб справно їх подавати доростові, а головно, вміло не-
реплітати розповіді грами з "Отрока". При цьому поділити доріст на
групи - дружинників - кочовиків, даліше вибрати Старого Віщуна,
Князя Олега, Конюшого Яремира, щоб при були цікавішими, навіть
впровадити їхні розмови. Коли ж знову виховник розповідатиме про
самого Князя Олега і його пануванні, походи, мусить бути спокій
і увага.

1. Збирка доросту - використати час на викінчення луків, стрілів, щита для гри під час заняття.
2. Привіт - як подано в першому і другому занятті.
3. Історична розповідь - про Князя Олега і його похід на Царгород.
/Не забути виразно сказати доростові, що Князь Олег після здобуття Царгорода, прибив на воротах Царгорода свій щит, який є ще там до сьогоднішнього дня. Прибиття щита на воротах якого міста означало, що це місто належить тому чий щит/.
4. Гри пов'язані із історичним оповіданням, як подано в меті заняття.
5. Малювання - мапи України - із зазначенням столиці України - Київ, головної ріки Дніпра, Чорного Моря та Царгорода, що його здобув Князь Олег Віщий. Ріку Дніпро і Чорне Море розмальовати синіми красками, Київ зазначити маленькою синьо-жовтою хороговкою пріліплену до шпильки, а Царгород зазначити також хороговкою білою.
/Виховник мусить сам такі мапи України виготовити - відбити з малої мапи через кальку, а доріст має тільки потягнути по границях України червоною кредкою. Мапи всі гарно заховати для використання в дальших заняттях.
6. Народні танки - вправи вільnorуч.
7. Повторення вивчених вірші в попередніх заняттях.
8. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття./Старатися вивчати доріст якнайбільше пісень, бо через це, доріст збагатить запас укр. слів а з тим і українську мову.
9. Закінчення заняття - як подано в першому і другому занятті.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.І2

для Доросту УНО у віці від 10 - 12 рр., на місяць листопад.

Мета заняття: Закіннати доріст з історичною подією під БАЗАРОМ в дні 21 листопада 1921 р. Заняття повинні проходити в святочному - певажному настрої. Після привіту зарядити однохвилинну мовчанку для вшанування пам'яті розстрілених більшовиками 359 укр.героїв. Вивчити доріст український славень /гімн/ "Ще не вмерла Україна". Залю прикрасити укр.національними прапорами і тризубом.

1. Збірка доросту - виховник старається вдергати доріст в спокійний атмосфері, з уваги на святочність сходин.
2. Привіт - як звичайно. Шоб доріст ввести в спокійний настрій, після привіту, зарядити стоячим в лавах на струнко однохвилинну мовчанку для вшанування пам'яті 359-ъох героїв./Мовчанку не мусить тривати аж одну хвилину, щоб хтось з доросту сміхом чи іншими рухами не зневажив мовчанки, найкраще про це попередити доріст/.
3. Розповідь - про героїчні бої Української Армії, та смерть 359-ъох героїв під містом Базаром на Волині. Розповідати дуже поволі і приступно, щоб доріст зрозумів./Матеріал до розповіді поданий під програмою заняття/.
4. Марш зо співом "Ой у лузі червона калина"
5. Майстрування - коли ще не зовсім викінчено Луків, можна продовжувати, або майструвати з каштанів, лушпинок горіхів, жолудя і т.д.
6. Вивчення українського славеня "Ще не вмерла Україна".
7. Забава - у війну. /Диви "Програма заняття ч.8" для доросту від 7 - 9 рр./
8. Уставка до закінчення заняття - відспівання славеня "Ще не вмерла Україна" - прошання "С.У." "У.С.".

ГЕРОЇ БАЗАРУ!

В історії українського народу є багато світлих моментів, великих зривів до боротьби проти наїznиків. Ці зриви, це найкращий доказ нашої непоборності. Народ можна вважати переможеним лише тоді, коли він після програної залишить боротьбу. Український народ ніколи не переставав боротися. Наші програмі були для нас нічим іншим, як звічним імпульсом до нових зривів. Український народ після одної невдачі ставав до ще завзятішої нової боротьби проти ворогів, що грабили наш народ. В цьому крилася та внутрішня сила української нації, яка дозволила нам утриматися на поверхні історії.

Програмі визвольні змагання 1917-20 років змусили українську армію в 1921 р. знеможену, вичерпану довгою боротьбою з переважаючим ворогом, здесяtkовану тифом, перейти річку Збруч, та на зайнятих поляками Західних Землях України скласти рештки зброї. Здавалося, що настав вже кінець. Україна покросна на четверо ворогами та нищена до крайності військами червоного-большевицького окупанта допомоги не мала звідки чекати. Весь світ занятий своїми справами, а Україна йому

байдужа. Але небайдужа її доля українським воякам. За почином командування Української Армії, що залишилася в Україні, знову починають творитися окремі відділи до боротьби проти большевиків, що безпощадно нищать українське населення, та наводять руїну на цілій край. Створилася Головна Волинська Група, що знову перейшла на землі України окуповані Москвою. Назустріч їм засіяли промені українсько го золотого сонця. Але над їх головами зловісно крикали чорні гайворони. Борці йшли, свідомі своєї мети: "Здобути Українську Державу, або згинути в боротьбі за неї".

Не було дня, ні навіть години без бою.

Большевики наче люті пси, обсідали Головну Волинську Групу, кидаючи все нові добре озброєні частини свого війська. Група хоч перегом лена й виснажена, без рідпочинку в боях, під тиском ворога серед морозів, снігів пробивалася все вперед, щоб виконати завдання звіль нити Україну - братів, сестер, батьків і дітей від жорстокого ворога. Але зимовий похід стає дедалі тяжчий. Табір ранених збільшується, ліків, щоб їх лікувати немає, та навіть вже не стає зброї. Коні вже не видерживають, а люди з горючими серцями все ще йдуть. Та ворог взявся за хитрощ і окружив з усіх сторін Головну Волинську Групу. Тих, що попалися в ворожі руки було 359. Полонених большевики держали в зимніх церквах у тяжких муках.

21. листопада 1921 р. вивели їх на суд. Присуд був короткий - розстріляти...

За містом Базаром викопано довгу - глибоку яму- спільну могилу, над якою поставлено герой. Московські червоні кати обіцянками помилування хотіли намовити Лицарів відректися своїх ідей, за які Герої так жертвоно билися, але почули рішучу відповідь, висловлену козаком Щербаком: "Ми знаємо, що нас чекає, ми не боїмося смерті, але вам служити - ми не підемо. Коли нас ви поб'єте - знайте, що за нас помститься весь український народ". Ці героїські слова Щербака потвердило гучне "Слава" всіх засуджених герой. І як останній привіт Україні від її вірних синів - понісся грімкий спів "Ще не вмерла Україна". Його заглушили ворожі скоростріли.

Затихло все ...

Упали всі 359 під градом ворожих куль, як падали сотки тисячі борців перед ними й після них. Вони впали в завзятій боротьбі за Волю України. Згинули Лицарі геройською смертю, без плачу - благань пощади в ворога, але в невмирущим славнем /гімном/ на устах.

I по їхній смерті заповіт висловлений козаком Щербаком, запав глибоко в душу народу. Боротьба не перервалася. Почалася помста.

Дух геройів Базару породив нових борців, що продовжували боротьбу через довгих двадцять років з різними ворогами України - москалями - поляками - мадярами - румунами та вкінці з німцями.

Німці відтворили нові жерси Базару 21 листопада 1944 року. Саме в цей день 21 листопада 1944 р. український народ влаштував велику маніфестацію, щоб віддати поклін впавшим на полі слави в дні 21 листопада 1921 р. 359 героям. Зібралося кільканадцять тисяч українців з усіх частин України. Відслужено величаву Службу Божу й Панахиду за їх душі, промовляли визначні українські провідники. Німці, що саме тоді прийшли з своїми військами на укр. землю, з подивом приглядалися з яким пієтизмом і любов'ю віддає укр. народ своїм героям. Знали німці також з якою метою прийшли вони в Україну, щоб так само її використати під кожним оглядом. Та коли побачили, що дух жертв збуджує нові кадри до оборони проти кожного напасника, постановили від самого зарання зліквідувати його. Зараз по скінченні маніфестації почалися арештування українських провідних людей. Вже в перших днях грудня 1941 р. було арештова понад 200 найслідоміших українців. Туттурими хотіли, як і большевики, довідалися про таємні пляни українського проводу й народу, та ніхто не

сказав ні слова. І знову почалися масові розстріли українців німцями. За що? За те, що без нашої волі - згоди хотіли забирати нашу молодь, навіть старших дітей до Німеччини на тяжкі роботи, вивозити хліб та все добро - навіть і саму українську родину землю, щоб нею покривати свою камінисту. Вивозити багацтво української землі з поверхні й нутра до голодної Німеччини, та переселити Україну і її народ в мовчазних незільників.

Отже знаймо, що від нікого нам помочі чекати, мусимо самі від ранньої молодості працювати, вчитися, щоб здобути собі відповідне місце в світі та причинитися до визволення нашої багатої - молокової медом текучої України. Наше національне гасло це: "НАЦІЯ ПОНАД УСЕ" і "НАША СИЛА В НАС САМИХ".

ВІРШ

НАПИС НА СТРИЛЕЦЬКИХ ГРОБАХ. Написав Богдан Лепкий.

Браття знайте, що ми не просили
Ані ласки в кого, ні пощади,
А боролись, поки стало сили.
Це говоримо вам для розвади.

Нам не жаль ні життя молодого,
Що лягло мов той квіт під косою,
Ані мрій, ні кохання палкого,
Що взяли ми в могилу з собою.

Нам не жаль, бо лягли ми за діло
Гідне жертви життя і кохання.
"За Україну душу - тіло"-
Ми недаром співали з-заарання.

Тож не жалуйте нас, не ридайте,
По нас тужить калина у лузі...
Ви з шляху не зійдіть і вважайте,
Щоб леміш не заржавів у плузі.

Щоб шляхи не покрились тернами,
Щоб пошерблені мури не впали,
Щоб наш ворог не сміявся над нами,
Щоб ми даром так славно конали.

МАТЕРІАЛ

для відзначення свята Першого Листопада Доростом УНО.

1. Відкриття свята - слово Голови Філії УНО / коротко подати чому вшановує наша молодь Зрив І-го Листопада 1918 р. - для плекання державницьких традицій - любови - пошани і пістизму визвольних змагань українського народу/.
2. Марш доросту з українським прапором - /доріст повинен бути одягнений в українські народні строї або в однострій доросту то є: дівчата - білі блузочки з короткими рукавами, гранатова спідничка і гранатова беретка, хлопці - білі сорочки з короткими рукавами, короткі гранатові штани і гранатова беретка. Доріст мусить бути одягнений однаково в один або другий одяг але не мішано. Марш відбувається кругом сцени - першими йдуть дівчата опісля хлопці. Йдуть так, щоб обійти раз кругом сцену. Тоді дівчата уставляються перші по середині сцени на право або на ліво, як краї буде заходити, а хлопці домашеровують до першої пари дівчат і творять чвірки. Уставляти так, щоб менші ростом були в перших лавах. Прапор мусить нести та дівчина, яку буде стояти зараз коло хлопців, так, щоб прапор був посередині першої лави. До маршру може пригравати оркестра або патефон мельодію "Ой у лузі червона калина".
3. Пісня "Ой у лузі червона калина" - доросту уставленого чвір-
ками
4. Збірна декламація "У далекій нашій Україні"

У далекій нашій Україні,
В землі наших батьків,
С наше славне місто
Наш княжий Львів.

Ми там не були ,
Не бачили Львова ,
Бо ми родились в чужині ,
Але про місто Львів ми знаєм ,
В дорості УНО розповіли нам .
Вимарш зо сцени - перші знову дівчата, але так що остання пара дівчат домашеровує до переду і коли вона завернула тоді перша пара хлопців йде за нею, обійшовши знову цілу сцену кругом відходять .

Колись у тому місті Львові -
У листопадові дні ,
Надії розцвіли чудові ,
Неначе квіти на весні .

I рідний прапор наш у славі
Шумів під подувом вітрів ,
I як за княжої держави ,
Знов вільний був наш славний
Львів .

5. Реферат - виховника про Перший Листопад./ Треба пам'ятати, що зміст реферату мусить бути пристосований для доросту, щоб він його зрозумів.

"Поклін Вам Лицарі"

6. Збірна декламація - чотирох хлопців або хлопців і дівчат.

Всі : Поклін Вам Лицарі ! Поклін -
Листопадові герої ,
Ви розясили небосклін
Промінням волі золотої .
1. У темну ніч, в осінній час ,
Як листя падало зів'яле
Ви принесли весну до нас
І сонце волі засіяло .

2. Поклін Вам Лицарі ! Поклін -
Борці червоної калини .
Мов стоголосний срібний дзвін ,
Хай слава ваша світом ліне .
3. Бо ви в історії щераз
Тюрму розбили й кайдани ,
Просвітний давній волі час -
Ви воскресили знов ділами .

4. Поклін Вам Лицарі! Поклін! *Всі: Задивлені в зоряний міт*
 Що міт нам гордий ви лишили, *Ми йдемо вашими слідами*
 Поклін - в серцях остане віні *Поклін вам лицарі - поклін*
 Хоч над вами вже могили. *І вічна пам'ять поміж нами.*
7. Пісня - "Січова пісня" - всего доросту /матеріал диви "Співаник
 для молоді жайворонок" стр.39 - 14/.

8. Декламація -"у досвіта озвався дзвін".

У досвіта озвався дзвін залізним словом,
 Розніс веселу вістку він над сонним Львовом.
 Прокинься Львове й радій днем чину і відваги,
 Вдягнувся пишно ратуш твій у рідні стяги.
 Весь край в веселих прапорах стрічає волю,
 Піднімається народ і пішов на все готовий,
 За волю дав життя і кров у ріднім Львові.
 Згадаймо разом славні дні - ростім надію
 Хай світять нам, немов огні - Львівські листопадові дії,

9. Пісня - "Від синього Дону до сивих Карпат" або "О Україно"-диви
 "Співаник для молоді жайворонок" стр.103 -II4/.

10. Вправи прапорцями до пісні "Гей там на горі"

ІІ. Народні танки.

- І2. Знову вимарш доросту на сцену з прапором і уставка як в точці І.,
 після уставки
 Збірна декламація "Ідім до них"

Ідім до тих могил, що сплять у них борці,
 Що полягли колись із крісом у руці...
 Йдімо ми до них з молитвою на устах,
 І положім вінки, маки й квіти
 З бережім в серцях про них святі думки.
 Бож то за нас вони на полі полягли,
 За наше щастя все бес жалю oddали.
 І кров проляли так, як ранішню росу
 І юність oddали і силу і красу ...
 І вони за щедрий дар нічого не хотять від нас
 Лиш згоди - братерської любови між нами
 Та йти гідно іхніми слідами.

Національний славень /гімн/ "Ще не вмерла Україна".

Поданий проект програми на свято Першого Листопада можна використати
 в цілості або виховник може дещо змінити чи доповнити іншими мате-
 ріялями, але такими, щоб відповідали змістом і формою Листопадовому
 святкуванню.

ВПРАВА ПРАПОРЦЯМИ
до пісні "Гей там на горі Січ іде"

1. Гей - права нога викрок вперед і права рука вперед,
2. там - " " " " " " допостави,
3. на го - ліва " " " " ліва " вперед,
4. рі - " " " " " " допостави,
5. Січ - права " " " і руки прямо вбік,
6. і - зворот вліво, руки прямо вгору /біля ух/,
7. де - постава струнко, руки з прапорцями на грудях,/прапорці не спирати на рамена/.

1. Гей - права нога викрок вперед і права рука вперед,
2. мали - " " " " " " допостави,
3. но - ліва нога " " " ліва " вперед,
4. вий - " " " " " " допостави,
5. стяг - права нога вперед і руки прямо вбік,
6. не - зворот вліво і руки прямо вгору,
7. се - постава струнко, руки з прапорцями на грудях.

1. Гей - права нога викрок і права рука вперед,
2. мали - " " " " " " допостави,
3. но - ліва " " " ліва " вперед,
4. вий - " " " " " " допостави,
5. наше - права " вперед і руки прямо вбік,
6. славне - зворот вліво і руки прямо вгору,
7. товариство - постава струнко - руки з прапорцями на грудях.

1. Гей - права нога викрок вперед і права рука вперед,
2. маше - " " " " " " допостави,
3. ру - ліва " " " " ліва " вперед,
4. у-у- е - " " " " " " допостави,
5. раз - права нога " " і руки прямо вбік,
6. два - зворот вліво і руки вгору,
7. три - постава - знову лицем до публіки.

Пропсці під час вправи держати в руках так, щоб великий палець підправ патичок. Прапорці все мусять бути при вправах хоругавками вгору. Коли руки йдуть вперед то прапорці хоруговками вгору, руки вбік -хоруговки вгору, руки вгору і прапорці хоруговками також вгору.

Вправи переводити найперше при численню, а коли вже доріст обзнайомлений з правою, тоді поволі співати пісню.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО

НА МІСЯЦЬ ГРУДЕНЬ

Торонто, Онтарио, Канада
1962 р.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.ІЗ
для Доросту УНО у віці від 7 - 9 рр., на місяць грудень.

Мета заняття: Представити доростові, якою дорогою є воля - свобода, не тільки для людей, але навіть для звірят.

І. Збірка доросту - довільні гри, забави, читання і оглядання укр.дитячих журналів.

2. Привіт - як подано впершому й другому занятті. Співати пісню до Св. Миколая.

3. Оповідання: "Воля дорожча". - Пізною осінню, коли вже мало було травички в полі, а зовсім вже не було капусти, моркви й буряків, голодний зайчик, шукаючи їжі, забіг аж до одного господарства. Була це велика людська оселя. Гарна хата, та ще кілька якихось будівель, що стояли побіч неї. За хатою був великий город - подвір'я, обведене дротяною сіткою. Зайчик прибіг аж туди, бо чув носиком, що звідтам несеться запах капусти. Прибіг близько до паркану і здивувався, бо побачив, що такі самі звірятя як і він скачуть собі свободідно довкола великої гори капусти, даліше моркви а ще дальше буряків. - Що це значить - подумав зайчик!

Довго стояв зайчик, аж з цікавості впхав свою мордичку поміж тоненькі протики сітки.

Та побачили його ті звірятка, що бавилися на подвір'ї. Підскочили до нього і привіталися! " Здоров був братіку зайчику. Прийшов у гостину? Голосимо, заходи от тут через дірочку ", запрошували крілки.

" О! мені страшно заходити до вас, бачу там великий пес сидить коло хати, " - відповів зайчик, - він вам нічого не робить?

" Ні " відповіли крілки, ми живемо з ним у великій прязні".

" Я цього не розумію " каже зайчик. " Всі пси це великі наші вороги, ми дуже тікаємо від них у лісі ". Крілки засміялися: " Во ви дикі зайці . Вам треба от так освоїтися з людьми як і ми, тоді й пси не будуть вам страшні!"

Зайчик щей далішне того всого не міг розуміти - "Розкажіть мені " проговив зайчик: " Як ви живете, що їсте в холодну зиму, де ховаєтесь перед корозом? " Великий сірий кріллик, що весь час прислухувався до розмови, підскочив ближче сітки і повагом заговорив: " От, так як бачиш, живемо великою громадою, в згоді з усіми іншими домашніми звірятами та людьми. Наємо багато їсти, маємо теплу стайню, в якій гріємося цілу зиму, можемо побігати по великому подвір'ю, чого нам більше треба".

Зайчик не видерхав і запитав: " Яку ж користь має господар з вас, що так вам дододжає, пильнує? " Кріллик, набутъ найстарший вже дещо сумніше відповів: " Дуже великую користь має наш господар із нас. Коли йому треба теплого кожушка або м'яса, тоді він вибирає з поміж нас найкращих, найбільших і забиває, існо смачно зайдає, а шкірку виправляє і має теплі шапочки, ковніри, рукавиці чи навіть цілі кожушки для дітей. Бачиш, як нас багато є з чого робити петлей одяг! От, приставай до нас, захивеш гарно й добре, як ми. Зайчикові пробігли мурашки по спині, аж затрусилися, почувши таке добро, і прямо не міг вірити, що так можуть говорити його побратими крілки, які задля добра їди, теплої стайні погодилися на кожнохвилинну смерть від свого добродія - господаря. " Ні, ні, я ніколи не проміняю своєї дорогої волі за смачну капусту і теплу стайню.

Я волю бігати просторими лісами свободний, шукати собі з трудом їди, будувати собі хату під густими корчами, як жити в неволі. Ви не знаєте, як хочеться жити тоді, коли за нами гонять оті ваші приятели - пси, які радість наповняє серце, коли врятуєшся від них, як приснно вчити малят - зайченят, ховатися від ворога, пізнавав його вже здалека нюхом. А ви, що знаєте? Тільки те що їсти і вмирати. Ні, ніколи не хотівби такого добра. Жити - це значить боротися! Так бувайте здорові - годуйтеся добре, щоб скоро прийшла на вас пора гинути від любої руки вашого пана добродія. І чимкоріш поскакав у ілс, щоб розповісти про це всій своїй родині.

Вислухавши гірку правду від зайчика, крілики засороїлено опустили носики аж по саму землю.

От так любі діти: всі сотворіння на світі люблять волю - свободу, для неї поносять навіть великі труди й невигоди. А люди ще більше цінять волю - свободу. Наш український народ вже довгі - довгі роки бореться з нашими ворогами, які загарбали нашу дорогу батьківщину Україну, а з нею і волю українського народу. А ми тут у вільній Канаді не можемо вдоволятися тільки нашою свободою, добром їдою, теплою хатою з усіми вигодами та забувати наших рідних братів і сестер, бабусів і дідусяв та весь рідний український народ, які залишилися в рідному краю, щоб боротися з ворогами-москалями, які можуть кожної хвилини поступити з ними так як добрий господар із кріликами. Ми мусимо їм помагати тільки своєю працею, любов'ю до всего, що наше рідне, вчитися, щоб ми могли колись стати їм до помочі, коли прийде відповідний час до цього. Ми мусимо бути готові.

4. Забава: "Пізнай Україну". Уставити дітейколо./Найперше розказати, які є гарні міста в Україні, а вони називаються о так: Київ, Львів, Харків, Полтава, Одеса, Чернігів, Хуст, Ярослав, Переяслав, Стрий, Холм, Галич, Канів, Житомир, Вінниця, Тернопіль, Коломия, Чернівці і.т.д. повторити кілька разів назви міст, щоб діти запам'ятали/. Одна дитина тримає в руці м'яч. Коли має кинути його другій дитині, мусить найперше назвати місто в Україні і тоді щойно кинути. Той хто ловить м'яч також мусить назвати інше місто і скоро відкидає м'яч знову іншій дитині. Хто зловив м'яч, а не назвав міста, відкидає м'яч тому, хто йому кинув, а сам йде в середину колеса і старається переловити м'яч, який кидають не йому а іншому. Однак також мусить назвати місто тоді коли навіть вдається зловити м'яч не йому поданий. Коли зловив і назвав місто, йде на своє місце і забава продовжується. В цей спосіб діти легко й присміно вивчають назви міст в Україні.
5. Майстрування прикрас на ялинку. Напр. ланцюг. Потяти різномальорозмірний папір / найкраще лискучий/ на пасочки, довгі на два з половиною інча, широкі на однажетверта інча, тоді зліплювати їх в кружочки. Відтак іншими пасочками злучувати два різні кружочки і вже постас гарний ланцюг. На одну ялинку потрібно кілька ярдів такого ланцюга. Кожна дитина може робити для себе, на свою ялинку в хаті, а опісля всі разом скоро можуть зробити один великий ланцюг на ялинку в домівці. До цього треба добрих - острих ножичок, доброго клею, щоб кружалльця не розліплюватися. Після роботи повісити, щоб ланцюг не пім'явся.
6. Повторення вірші вивчених під час попередніх заняття. /Гарно виголошенні вірші винагородити оплесками, також повторити збірно/. Вивчити вірш: "Пишемо Лист до Св. Миколая" / на залученій картці/.
7. Народні танки -/приготувати до свята 22 Січня, чи інших імпрез/.
8. Марш зо співом, повторити кілька пісень. Звертати увагу на вдермання кроку/всі одною ногою починають і так машерують, звертати увагу при закрутках, середні вколі роблять менші кроки, крайні трохи більші і т.д./ Уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття як подано в першому й другому занятті. Відспівати пісню до С. Миколая.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.14
для Доросту УНО у віці від 7 - 9 рр. на місяць грудень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст із нашим народним звичаєм у навечеріє св. Андрія, що припадає на день 13 грудня/навечеріс 12 грудня/. Рівночасно подати короткі відомості про визначних наших осіб, що йм на ім'я Андрій. Тому, що зближається гостина св. Миколая - вивчити пісню до св. Миколая "О, хто Миколая любить". Ручні роботи.

I. Збірка доросту - довільні заняття, гри - забави.

2. Привіт як подано в першому й другому заняттях.

3. Розповідь: - Тоді коли в Україні, на київських горах побував св. Апостол Андрій Первозваний, серед українського народу залишилися гарні оповідання про нього. Св. Андрія Первозванного називали святим, бо все те, що він говорив сповнялося. На цю пам'ятку по сьогоднішній день, в день навечерія його ім'янин, що припадає в дні 12 грудня, збираються молоді хлопці й дівчата, проводять спеціальні гри і забави, відгадують чи сповниться те, що вони собі бажають. Вони ворожать.

Дуже багато новонародженим хлопцям давали ім'я Андрій.

В українському народові маємо багато визначних лідерів на ім'я Андрій. Дуже давно, бо ще в 14 столітті жив і провадив Галицько-Волинською Державою князь Андрій Юрійович з братом Львом. Він воював з татарами, що нападали в тодіших часах на українські землі. Зі смертю князя Андрія і Льва в Галичині /західній Україні скінчився рід /династія/ Конюшковичів.

Хто пригадує з вас діти, великого князя української церкви Митрополита Андрія Шептицького, про якого недавно ми говорили - /коротко пригадати диви "Програма заняття ч.9 - листопад" Б.Старша Група/ Ще один Андрій Лівицький був Президентом Української Держави вже на Чухині, який перебрав провід після вбивства Головного Отамана Симона Петлюри в Паризі большевицьким агентом.

Розповім вам про ще одного відомого Андрія, який ще живе, та навіть кілька років тому відвідував нас тут у Канаді з нагоди 25 літнього Ювілею УНО. Дуже багато писали про нього тоді українські і англійські часописи. Хто знає з вас його прізвище?

Його прізвище є Мельник - Андрій Мельник! Він сьогодні є Головою Українських Націоналістів і має титул інженера та полковника. Полковник Андрій Мельник народився 12 грудня 1890 р. в Україні. Там закінчив школи й високі студії, та вчився також в університетах інших держав. Коли почалася перша світова війна, Андрій Мельник вступив в ряди українського війська. Визначався він великою лобовою до свого нагоду й війська, якого скоро став старшиною. Він разом з полковником Євгеном Коновалцем зорганізував Січових Стрільців, які билися довго з різними ворогами України. В тому часі за його відвагу та знання одержав військовий степень полковника. Пізніше поставлено його на відповідальне становище шефа штабу /провідника/ українського війська. Перехід полковник Андрій Мельник важку ворожу неволю /полон/, однак вдалося йому втікти, щоб дальше продовжувати боротьбу з ворогами України. В ті часи, не тільки вороги нищили українське військо й народ, а ще й тяжкі недуги, як тиф /.../. Не обіминув тиф і пол. Андрія Мельника. Але при Божій помочі він вилікувався з недуги. Коли вже закінчилася війна, Україну вороги перемогли. Але український народ продовжував в дальше боротьбу за свої права і волю, а пол. Андрій Мельник знову є одним із перших провідників боротьби, як Крайовий Командант Української Військової Організації. Вороги за вску ціну старалися його зловити і після довшого часу це йм вдалося. Поляки замкнули полк. Андрія Мельника в тюрмі, хотіли довідатися від нього все про УНО якої він був провідником. За даром били й мутили поляки полковника. Не сказав він ні слова. Довго тримали в тюрмі поляки полк. Андрія Мель-

ника та багато інших борців України. Не довідавшись нічого, мусіли пустити їх на волю. Полковник Андрій Мельник ще з більшим запалом очілював і проводив боротьбою в ріднім краю за його визволення.

Коли большевики підступом вбили Вождя України сл.п.полковника Евгена Коновальця в Ротердамі, Вождем став полковник Андрій Мельник, якого ще за життя призначив на це становище сл.п.пол.Е.Коновалець.

Почалася друга світова війна. На українських землях велися важкі бої большевиків з німцями. На початку німці ніби хотіли українцям помагати. Коли побачили що українці хочуть, щоб Україна була Самостійна - вільна, хочуть бути самі собі господарями в своїй хаті, почали знову карати та арештувати український народ, а голою його провідників.

Найперше німці посадили в тюму полк.Андрія Мельника як провідника Організації Українських Националістів, та його хінку Софію.Багато, дуже багато згинуло в цій боротьбі синів і доньок України, які відважно стояли проти нових ворогів України.

По закінченні війни багато українців, - українського народу, мусіли покинути рідну Україну, поїхати в широкий світ, щоб дати пізнати світові та вільним народам хто є нашими ворогами, які знищили зовсім нашу рідну віру, церкви та завели ще більшу неволю.

І на чужині опинився також полк.Андрій Мельник. Він і на чужині дальше очолює Організацію Українських Националістів провадить визвольну боротьбу за український народ, закликає всіх до праці і вас дітей та кож закликає працювати, вчитися свого рідного і чистого, щоб коли прийде відповідний час ви могли послужити Україні своїм знанням і працею

Саме в цьому місяці, 12 грудня припадають 73-ті роковини народин полі Андрія Мельника та день його ім'янин 13 грудня.

4. Забави: перевести показ виливання воску.Правдивий віск розтопити в горшку до кипіння та вилити на зимну воду, приготовану в великій мисці /мідниці/. Коли віск застигне легко витягнути, щоб не розломився піднести до стіни так, щоб тінь із вилитого воску падала на стіну. /Можна для цього притемнити з одної сторони світло/ Віск обернати в різні сторони, а тоді будуть все нові образки. Відчитувати що бачиться на стіні, який образок бачиться, до чого подібний /до квітки, коня, корабля, чорттика чи до чогось іншого/ і відповідно до того якщо знається дитину модна йому ворожити. Треба звичайно ворожити можливі для досягнення дитиною речей. Вистерігатися ворожити дитині нещастя, чи щось злого, щоб не вразити душі дитини.

Друга ворохба: положити на столі три тарілки вгору дном, під них покласти /так, щоб діти не бачили/ карточки з написом - нпр.1/ворохить ти бі, що одерши дуже гарне свідоцтво; 2/ будеш добрым воїком; 3/твоя праця в дорості повинна бути гарним приміром для других і.т.д.

/Карточок можна виписати більше і змінювати, щоб не всі одне витягали. Перевести ще інші забави. Можна повторити гри зо співом, що їх доріст вже знає і любить./

5. Продовжувати майстрування прикрас на ялинку - ланцюга. Заповісти, щоб діти принесли на слідуюче заняття порожні але цілі лушпинки з яєць. щоб видути яєчко, треба зробити легко дірочки на двох кінцях яйця. Одна повинна бути трохи більша, щоб добре зитікав білок і ховток коли подуті з горішньої дірочки.

6. Вивчити слідуючі стрічки пісні / 2-гу і 3-ту/ "О, хто, хто Миколая лю. 2/0, глянь, глянь, на Україну рідну, 3/0, проси долі для України,
О, глянь, глянь, на знищену бідну. О, нехай встане із руїни.
Ми Тебе всі діти молим, Гастья, долю най вітає,
Проси в Бога її долі, Миколає. В славі, волі най сіяє, Миколає.
7. Народні танки. Марш зо співом - уставка до закінчення заняття.
8. Закінчення заняття як подсуно в першому і другому занятті.

ПРОГРАМА ЗНЯТТЯ Ч.І5
для Доросту УНО у віці від 7 - 9 рр. на місце грудень.

Мета заняття: Представити дітям, що Св.Миколай не тільки може приносити дітям дарунки з солодощами. Часом, коли не принесе солодких дарунків, тоді помогає дітям чи їхнім батькам чим іншим, так як оповідається в нижче поданому оповіданні. Вивчення вірша й пісні до св.Миколая.

1. Збірка доросту, довільні гри - забави, оглядання - читання укр.дитячих журналів.

2. Привіт - як подано в попередніх заняттях.

3. Оповідання: "Найдорожчий дарунок від Св.Миколая".

Завіяло снігами хатину, що стояла далеко за містом. Мороз малював на вікнах пальмові квіти, від яких холод розходився по всій хаті. В цій хатині жила мама з малою донечкою Катрусею. Мама, бідна вдова, тяжко працювала-заробляла, щоб виховати й вивести в люди свою любу однинку Катрусю. Тато Катрусі загинув ще в Україні під час війни, обороняючи Рідний Край перед ворогами.

Не забував про Катрусю і святий Миколай. Щороку заходив у хату і клав під подушку дарунок: то цікаву книжечку, то яблучка й горішки, то спідничку або іншу теплу одіж. Але тоді була радість у вдовиній хаті, цього історіями не розказати й пером не описати.

Та одного року святий Миколай не прийшов ... На лихо що й матуся занедужала - застудилася. Нічого не знайшла під подушкою Катруся. Глянула сумно на маму й запитала: " Чи я не була добра цього року, матусю ?" - Ти була завжди чесна й добра, моя дитино - відповіла мама.

- То чому ж про мене забув св.Миколай ? - І голос дівчинки жалісно затрептів. - Не забув за тебе Катрусю, тільки певно, не проїхдав тієї ночі попри нашу хату - потішила мама.

- Знаєте матусю, - сказала дівчинка, - я не сумую за дарунком. Може св.Миколай дав його ще біdnішій від мене дитині... Але я хотіла знати, чи не гнівається на мене святий Миколай.

- За що мавби на тебе гніватися ? - спитала мама і чомусь притулила обличчя до подушки. - Катруся одягнулася і вийшла на двір бо хотіла піти до крамниці. На дворі віяв сильний вітер, сипав густий сніг і ходом обвіяло бідну Катрусю. Постояла хвилину та почула, що йдуть коні. Може це святий Миколай - подумала Катруся. Із закруту виїхали гарні білі коні, що тягли санки. Молодий парубок вимахував над кіньми батогом, а ззаду сидів дідусь з білою бородою. Коні підіхали ближче. Катруся підбігла до них - здавалося їй, що це святий Миколай. Серце забилось живіще - та не могла промовити слова.

А куди ти йдеш, дівчино, в таку хуртовину - запитав Катрусю дідусь.

- До крамниці йду, бо моя матуся тяжко занедужала - відповіла, а потім несміло запитала: " Чи ви, може св.Миколай ?" Парубок за цей час вже здергав крні. - А чого тобі треба від св.Миколая ? - запитав дідусь. - Бо ... бо цієї ночі святий Миколай до мене не загостив і нічого мені не приніс. Але я сумую не за подарунками. Коли ви справді св.Миколай, то скажіть мені лише чи не гніваєтеся чого на мене.

- Ні, люба дитина я не є св.Миколай - відповів дідусь, - але св.Миколай прислав мене до тебе і до твоєї матусі хворої.

Лікар, що саме вертався до міста від хворого, зійшов з саней і поклав руку на головку зчудованої Катрусі, і сказав - веди мене до твоєї хворої мами - я лікар. Катруся повела його в холодну хату. Лікар оглянув хвору, дав їй ліки, та ще й непомітно запхав під подушку іроки грошей, бо побачив велику нужду в хаті. Потім усміхнувся до Катрусі і сказав:- Так, так, св.Миколай прислав мене до вас. Не хурися, твоя матуся видужас. Тоді ти прийдеш до мене в місто, і я поведу тебе до школи. Ти будеш матусина й моя, добре?

Так і сталося. Лікар нераз ще заїждає до цеї бідної хати, поки хвора зовсім не видужала. Тоді забрав бідну вдову і її донечку Катруся до міста. Катруся посылав до школи, опікувався нею, аж поки вона стала вчителькою.

В місті люди розповідали про чудо, що сталося з лікарем. Всі знали, що він хоч був багатий, за те дуже скупий, ніколи нікому не хотів помогти. Але коли в самий празник святого Миколая почув, що дитина вважає його за Божого угодника - святого Миколая, дитячого добродія враз змінився, його серце стало добрим та жертвенним.

І це був наїкрайший подарунок для Катруся від св. Миколая, хоч не дісталася того дня солодощів, але св. Миколай післав лікаря, який врятував життя її любій матусі та сповнив її матері, яка хотіла, щоб її доня стала вчителькою.

- Рухова забава зо співом.- "Звізда" /диви "Ілюстрований підручник шведської руханки" стр.205/4, коли тяжко відспівати мельодію з нот оді можна співати на мельодію "І шумить і гуде".
- Найстрування: -якщо діти принесли видуті яєчка, тоді можна робити гарні українські збаночки, як прикрасу на ялинку. Потягти грубий кольоровий папір на пасочки широкі на пів інча, а довгі такі, щоб можна було ними обернути яйце вгорі чи вдолині і ще трошки на зліплення. Одну сторону довжини пасочків трошки позатинати так, щоб можна було приліпiti до випуклого яєчка папір, вгорі і вдолині яєчка. Інший пасочек паперу дещо вужчий, може бути на чверть інча, приклейти до горішньої частини яєчка з пасочком так, щоб з него виходило вушко до збаночки. Тоді натинати ще вужчі пасочки паперу і ними прикрашувати збаночок.
/ Прикраси в стилі - формі укр. взорів.

3. Вивчення вірша: "Святий Миколай"

Святий Отче Миколаї
За діток Ти не забудь.
Широ ми Тебе благаєм,
В наше місто Ти прибудь.

І в дорозі не барися,
Приїдь до нас на час.
В теплий комушок вдягнися,
Бо сніжком мете якраз.
Приїдь, приїдь до нас /в Рідшу Школу/,
Де зберемося гуртом,
Тут Тебе чекати будем,
Величати Тя, чем разом.

- 7. Повторення впоряду, уставки до прав, марш з гарно вдержаним - рівним кроком, марш зо співом, уставка до закінчення заняття.

- 8. Закінчення заняття як подано в попередніх заняттях, тільки пісня до Св. Миколая.

Примітка: Сподіваємося, що всі знають слова першої стрічки - пісні до Св. Миколая. Однак для певності подаємо:

О, хто, хто Миколаї любить,
О, хто, хто Миколаї служить.
Тому святий Миколай,
На всякий час помогає,
Миколаї! Миколаї!

ПРОГРАМА ЗАНЯТЯ Ч.ІІІ
для Доросту УНО у віці від 7 - 9 рр., на місяць грудень.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з Різдвом Христовим, заразом розповісти подане в програмі заняття оповідання "Звідки взялася ялинка".
Бивчили вірш "Перед святами".

- I. Збірка доросту - довільні гри, забави. Викінчування прикрас на ялинку.
- II. Привіт - як подано в попередніх заняттях./Можна співати коляду/
- III. Оповідання - По всьому світі під звуки ангельських сурм, рознеслася весела вістка - народився Син Божий у Вифлесмі, в білній стасні на сіні, що Мати Божа - Марія голубить маленьке Боже Дитятко, а звірятаogrівають Його своїм теплим подихом. Ясна зоря освічує далікій шлях тим, що йдуть Його вітати. Першими прибігли пастушки, бо їм ангел першим сповістив що радісну новину. Спішили також три царі із далекого сконту та всі добре люди.

Кожний приносив у дарі, що мав і міг принести. Не тільки люди, але й звірята, пташки, навіть дерева спішили з привітом і дарами до маленького Ісуса.

Розповім вам діти - як то прийшла і ялинка поклонитися Ісусові. Коли голос ангельських сурм линув світами, почули Його також ліси, гори й поля. Дерева почувши таку радість в лісі й собі, на своїй нараді рішили піти з привітом і дарами до Ісуса - Сина Божого. Перші відозвалися овочеві дерева, що принесуть в дарі свої смачні овочі, інші гарні листочки, а ще інші запашні квіти. Тільки одна ялинка сумно слухала в куточку їхніх розмов. Важкий сум огорнув ялинку, що не може піти з іншими разом до Ісуса, бо ж нічого доброго й гарного не має, щоб обдарувати Ісуса. Ніхто з дерев навіть не спітав її длячого сумус. По раді всі рушили вдорогу, знову ж тільки ялинка залишилася горем прибита на своєму місці. Не видерхала й з халю гірко заридала на весь ліс. Саме тоді повертається до Вифлесму Ангел - Вістун. Він почув, що жось плаче. Оглянув все довкола, не побачивши нічого, хотів летіти дальше, та знову почув дуже халісний плач. Почав довше крухляти над лісом і врешті зупинився над ялинкою. Так, це вона гірко плаче - подумав ангел - але длячого? Злетів біля ялинки й спітав: "Чому так журишся та плачеш гарна ялинко"?

—"Як мені не плакати,- і ще більше. залилася гіркими сльозами ялинка. Всі мої сусіди - дерева поспішили поклонитися Божій Дитині, що народився у Вифлесмі в стасні на сіні, понесли свої смачні овочі, гарні листочки та запашні квіти. Тільки я не маю що подарувати Ісусикові, маю тільки гострі шпильочки, яких всі бояться. Тому й боялася піти з ними, бо не то, що дарунку не маю, але ще й може Малятко Святе поколоти собі пальчики як скоче мене діткнутися, плакати буде, а Мати Божа захуриться". З цими словами ще голосніший і сердешний плач розніся довкола.

Жаль стало ангелові бідного деревцятка, подумав трішки та й сказав: "Ходи зо мною, не журишся дарунками та своїми гострими шпильчиками. В тебе добре серце, а це більше варте для Ісуса як дарунки та верхня краса". Ялинка ніби вагалася, але таки відважилася і рушила вдорогу з ангелом. Та плакати не переставала. Ангелик помолився і просив Бога щоб ті сльози замінив на гарні прикраси. І, дійсно, злетів мороз, заморозив сльози ялинки і вони стали сіяти на ялинці рознокольоровими світлами. А з тих сліз, що вже струмочком пекли по галузках ялинки стався гарний срібний ланцюг, що окружав її цілу. Ялинка й не знала, що вона така гарна, все ще сумувала та зострахом наближалася до вбогої яскині. Думала як то її привітати Ісуса та перепросити, що не при-

несла дарунку.

В стасні застала ще своїх сусідів. Вони побачивши таку прикрашену ялинку в товаристві ангела - ажнули з дива, і зробили її місце. Малій Ісусик аж в ручки заплескав з радості. Ялинка низько - низенько поклонилася Божому Дитяткові і замість слів покотилися знову сльози до Ісуса гарними цяцьками - іграшками.

Ангелик розказав про все Натінці Божій та Ісусикові. Ісусик дуже тішився гарною ялинкою, казав повісити на ній ще овочі, що принесли Йому в дарі овочеві дерева.

- О! яка ти гарна ялиночко - сказав Ісусик. Я радію твоїм скромним, але добрим, серденьком, радію твоєю красою. Від сьогодні на віки ти будеш сіяти такою красою в кожний день моїх народин, день Різдва Христового. Не тільки я буду в цей час тобою радіти, а будуть також любуватися всі побохні й добрі діти і люди.

Ялинка з радощів ще нижчий зложила Ісусові поклін і Його Святій Натінці та пішла в широкий світ голосити Ісусову правду.

Багато літ минуло від того часу, бо аж 1962 / тисяча дев'ятасот шістдесят два/ роки, та по всему світі в кожній християнській родині сіяє ялинка в день Різдва Христового на радість Ісуса та вам любі діти, та своїм гарним запахом наповняє цілу хату. Тому просіть батьків, щоби придбали й вам свіжу, зелену, правдиву ялинку з лісу, таку, як та, що ходила вітати Ісуса в стасні.

4. Забава - вправи слуху: діти сідають всі колом. Одній дитині треба - щільно зав'язати очі, дати її в руки довгий патичок. Посередині колеса поставити бляшану мисочку /може бути з пластику, щоб тільки не збилася/ або горнятко з цукерком в ньому. Діти в колесі співають піснюку. Дитина всередині мусить добре слухати як вони співають, і після голосного чи тихого співу шукати патичком по підлозі за посудом з цукерком. Як діти будуть співати щораз голосніше - значить, що він близько посуди й в тому місці мусить добре шукати - поки не вдарить посуди патичком. Коли ж знову голос співу тихне чи зовсім мовкне, значить, що Йому треба завернути назад, бо там чічого не знайде. Коли натрапить на посуду, дістасє цукерка та вибирається до гри іншу дитину./ В цій забаві всі діти мусять пробувати знайти і дістати цукерок, бо коли не дістане це велика кривда. Або коли багато дітей і не стас вже часу, тоді записати котрі діти не грали, не шукали цукерка, та на слідуючих заняттях в часі довільних занять продовжувати і повинні одержати /шукаччи/ цукерка ті що є записані/.
 5. Вивчити вірш: "Перед святами" /поданий в залученні на окремій картці
 6. Ручні роботи - викінчувати розпочаті прикраси на ялинку. На слідуючі заняття поставити ялинку і прикрасити.
 7. Вивчати доріст КОЛЯДИ - приготовляти маленький вертеп до колядування під час Різдвяних Свят, хоч би тільки по домах батьків діросту та ваших симпатиків.
 8. Марш зо співом / старатися вивчити все нові маршові пісні/ уставка до закінчення заняття.
 9. Закінчення заняття як подано в попередніх заняттях / пісня, коляда/
- Примітка: Повторювати з дорostenом всі попередньо подавані гри й забави, головно забави зо співом, щоб діти не забували.

Вітай Святий Отче поміж нами
Прийми молитви наші й поклін,
Хай труд Твій стелиться квітками,
А слово правди б'є як дзвін.

Ми церкву любимо та віру,
І шлем до Тебе молитви.
Прийми сердець малих оффіру
І нас дітей благослови.

-----"

Миколаю Пресвятый!
Пишемо лист від всіх дітей,
Бросимо дуже: не забудь
І в рідну школу нашу прибудь!

Преподобний святий Микола!
Ми вже віршики вивчаємо,
Щоб Тебе та й янголятоў
Рідним словом привітати.

Молимось щодня, щоб Ти
Наш Отче Пресвятый,
У рідну школу загостишь,
Всіх нас поблагословив,

Щоб книжки привіж нам гарні
Із небесної друкарні,
А з небесної країни
Забавок хоч дві полиці.

-----"

СНІГОВИЙ ДІД

I.Савицька

Стеляться пухкі сніжинки,
Все не видно іні стежинки,
Їд дождемо до обіда,
Снігового зліпим діда.

Такожко він готовий буде,
Ох! здивуються всі люди,
І носатий, і кирпачий
Буде дід біля хати.

Щоб наш дід не простудився
Від морозу не трусився,
Ми Його вберем у свиту
Білу, теплу, сріблом шиту.

Та як сонечко пригріє,
Дід зіп'є і змаліє.
Швидко дідуся не стане,
Бо від сонця він розтане.

-----"

ПРЕД СВЯТАМИ

Скоро прийдуть літні свята,
Наймиліший дітям час.
І ялинка серед хати
Засніє попік нас.

Позолочуймо горіхи!
Срібні тніко паперці,
Буде нашим дітям втіхи
Тож працюймо пильно всі.

Бо до Свят напевно близько,
Час летить немов стріла -
Впаде сніг і стане слизько,
Залунає колядка.

Прийдуть хлопці їз звіздою,
Чи з вертепом і до нас
І підемо з колядкою
У різдвяний любий час ...

-----"

I.Франко.

З НОВИМ РОКОМ

З новим роком, братя милі,
В новім щастю, в новій склі
Радісно вітає вас
І бажаю щоб в здоров'ю
В мирі, з братньою любов'ю,
Від тепер ішов нам час.

Ширій праці Бог поможе!
Дай вам Боже все, що гоже!

І бажаю, щоб ми згідно, і /свідоцтво/
Йшли до спільної мети:
в своїй хаті жити по - свому,
не коритися нікому,
лад найкращий завести.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ЗИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО

на
місяць січень 1963 р.

Торонто, Онтаріо, Канада
1962 р.

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬЯ Ч.І7
для Доросту УНО на місяць січень 1963 року.

Мета заняття: Познайомити доріст із нашими рідними традиційними звичаями в Різдвяном часі. Вивчення коляд, віншувань, підготовка до "Ялинки" для доросту.

I. Збірка доросту - довільні гри, забави, і.т.д.
 2. Привіт - як подано в першому й другому занятті. Співати коляду.
 3. Розповідь: Наші різдвяні звичаї є дуже-дуже давні. Вони походять ще з передхристиянських - поганських часів. Саме в різдвяний час, люди віддавали поклін богові сонця Даждьбогові та добрым душам Ладо. В ті часи люди ще не знали правдивого божа. Вірили, що найбільшим богом є сонце, яке огрівало землю і при його помочі земля родила всі рослини як: збіжжя, городину, овочі, гриби в лісі, ягоди, пчілки збиралі мед, росли трави для худоби - домашніх звірят. Вірили, що душі померлих членів родини, які називали Ладо, також опікується родиною, помагають у праці, охороняють їх здоров'я та хоронять від злих духів. Вірили також у злого бoga, бо й тоді були добрі та злі часи для людей.

Святкування ці відбувалися дуже вроčисто і довго. Вони припадали на сьогоднішній час приблизно від 24 грудня до 20 січня. Їх називали Святыми Вечорами, бо головні святкування відбувалися вечором.

Після приняття українським народом Христової віри в 988 р. за панування Князя Володимира Великого, тим святкуванням надано християнський зміст. І характер. Славлено вже не поганських богів, а правдивого Бога, Сина Божого Ісуса Христа, Натір Божу Й Святих.

Однак ці гарні форми святкувань, звичаї, задержалися за згодою церкви дальше та передавалися з покоління в покоління аж до сьогоднішнього дня.

Ще далеко до Різдва - Різдвяних Свят починалися в Україні великі приготування. Господар ще літом під час збору збіжжя з поля, приготовляв з найкращої пшениці та іншого збіжжя великого "Дідуха". Дідух це багато зібраних, спеціально гарних, стеблин пшениці з повним колоссям зерна пов'язані разом у великий сніп, який представляє померлих предків роду. Цього "Дідуха" вносили господар до хати вже перед самим початком Святої Вечері з відповідними віншуваннями - побажаннями для цілої родини і ставив його на покуттю, це є в куті головної стіни під образами святих. Рівночасно в цьому місці було найпочесніше місце при столі для найстаршого члена родини, чи дорогого гостя.

Господар приготовляв до цього свята цілу свою господарку: чистив подвір'я: стайні, обори, комори, вичісував дуже гарно домові звіріята - худобу, приготовляв для них добрий корм - пашу. Нагодив - спрæвляв сани, упряж для коней / упряж це ті шкіряні чи мотузяні поводи, якими коні тягли сани чи віз/, щоб було чим поїхати в гості. Варив мед, щоб було чим гостити гостей. У цій роботі обов'язково помагали батькові сини.

Господиня знову купувала нову посуду, головно макітру на кутю, горшки, миски та інше. Все це кусіло на Різдвяні Свята бути нове. Приготовляла пуку, крупи, кашу, кед, мак, мак, сущення /сущені овочі/, сир олію на варення відповідних пісничих страв на Свят-Вечір. Також приготовляла всяке м'ясиво вже на самі свята.

Дівчата в цей час дуже старанно чистили цілу хату, білили стіни, вимазували дөлівку. Кімнати прикрашували різникольоровими, паперовими квітами, що їх самі зробили. Вишиваними рушниками прибирали образи, іншими рушниками застелювали лавки, нацривали столи нововищитими скатертями.

Старші хлопці й парубки приготовлялися до коляди. Робили вертеп, звізду, вивчали коляди, віншування - побажання.

Менші хлопці готували рукавичку для посівання і торбинку для коляди та щедрівки. Евчали також привіти з нагоди Різдва Христового та Нового Року.

В часі Різдвяних Свят до тої торбинки збирали даровані людьми горішки, яблука, цукерки й гроші за коляду й віншування. В день Нового Року, дуже-дуже раненько малі хлопці насипали повну рука-вичку зерна пшениці, бігали від хати до хати, складали людям новорічні віншування - побажання і за те також діставали різні солодощі й гроші. Чому ходили посівати і віншувати тільки хлопці? Бо люди вірили: як у день Нового Року прийде до хати перший хлопець або чоловік, то цей рік буде для всеї родини щасливим, не буде хвороби в родині. А як прийде перша дівчина або жінка, то це означало нещастя. Тому хлопців люди радо вітали та за віншування обдаровували. Дівчата чи жінки до нікого раненько не віважувалися заходити. Таке саме вірування було про день Святого Вечора. Господині старалися придбати все потрібне до свят, щоби під час свят не ходити по сусідах щось позичати або навіть на розмови.

В день Святої Вечері не робили вже тяжких робіт. Господар приготовляв корм - їду для домашніх звірят на три дні свят. Також виносила сіно, солону в сад або ліс для лісових звірят.

Господиня закінчувала готовування 12-тих страв на Святу Вечеру - Багачу Кутю! . Називалася тому багатою, бо мусіло бути приготоване все з земних плодів - рослин, які через рік вродила земля. На Свят Вечір не їли ні щасані звіриних товщів, а тільки вживали олію з лену, соняшника чи кунопель, бо це був останній день посту перед Різдвяними Святами.

На Святу Вечеру господиня подавала приготовані страви в такій черзі:

1. Кутю - зерно обтовченої, вареної пшениці з медом і маком;
2. Капусняк машений ляною олією;
3. Пісний борщ з грибами / рибою/
4. Смажену рибу;
5. Горох і квасолю;
6. Холоджену рибу;
7. Вареники з сиром;
8. Вареники з капустою або сушеними овочами;
9. Млинці - спеціально печене тісто до втерого маку /ламанці/
10. Голубці /завиванці/ з гречаної або пшоняної каші;
11. Вар / узвар - компот/ з сушених овочів;
12. Книші, колачі, коржинки, пиріжки з сиром, капустою, овочами, повилами.

Свята Вечеря. Головнувшись з церкви після Різдвяної Утрені, мати з дочками вже заставляла святовечірний стіл. Батько з синами пішов до стодоли за Дідухом та сіном. Менші діти сиділи при віянні та слідкували-дивилися чи вже світить перша зірка. Коли її побачили, починалася Свята Вечеря. Це був знак, що перша зірка сповістила народження Ісуса Христа в Вифлеємі. Батько з синами вносила до хати Дідуха, а святочно одягнута вся родина стояла й слухала віншувань батька: "Свята Йдуть", казав батько, а син додавав: "Свята прийшли". Мати відповідала: "Шануємо й просимо Дідуха й його завітати до господи - хати!"

Переступаючи поріг кімнати батько побожно хрестився і вітав: "Будьте здорові з Святою Різдво Христового і Дідухом" і ставляв Дідуха на покуті, запалював свічку і знову проказував: "Наситив нас Боже, напоїв, нагрів нас і наші худібки, оберіг нашу ниву - подай ще краще і цього року".

Мати взявшись від батька сіно і з сином розстелювала його: мати на стіл, а син під столом, а інші розстелювали солому на долівці-підлозі, на якій Христос родився на сіні в стаєнці.

Тоді мати з доньками скоренько покривала стіл з сіном новою скатерткою і ставляла свічку в колач і посуду з Святою Вечерою. Всі члени родини сівали на своє місце при столі. Після спільноти молитви, найстарший член родини брав у руки покраяну просфору, підходив по черзі віку до кожного члена родини, частував і при цьому складав відповідні побажання та цінував у чоло, а всі його в руку. Це символ великої любові й пошани до єї цілої родини. Опісля знову найстарший перший набирає ложку куті, підносив і промовляв: "Дай Боже царство небесне всім померлим, у небі поховання, а нам щастя, здоров'я і довге життя". Попробувавши трошки куті решту куті кидав з ложки до стелі і говорив: "Скільки зерен маку на сіні пошли Боже стільки кіп збіжжя, роїв бджіл та худоби". А мати додавала:

"Скільки зерен маку на стелі, щоб кожна курочка знесла стільки яєчок". Тоді всі сідали до столу. Але заки сіли, найперше здмухували щось на своєму кріслі чи лаві, бо вірили, що на цей час Святої Вечері приходять всі душі померлих членів родини чи навіть цілого роду і також сідають до Святої Вечері до столу на кріслах чи лавах. Отже здмухували, щоб не присісти душі. Для неприсутніх членів родини, що пішли на війну або виїхали в незнане, робили місце при столі й ставили для них посуд на знак, що воно ще належать до родини. Господіня подавала на стіл страву за стравою і єсі заїдали смачно, бо від ранку ніхто нічого не їв. Страви не всюди в Україні були однакові, головне, що без м'яса й звірніх товщів.

Під час Святої Вечері дуже поважний, святково піднесений радісний настрій свічка палає, пахне запашним сіном, зіллям, смачними стравами. А з покуття велично споглядає Дідух. На столі свята Кутя - Божа ща, Вар - Боже питво. Обличчя радісні, урочистий настрій, лагідність, спокій, доброта і любов панує в цей Святвечір.

Свята Вечеря тягнеться довго 2 - 3 години. Після вечері починають ще при столі колядувати. Першою колядою мусить бути завжди: "Бог Предвічний" а пізніше інші. Звичайно на Святий Вечір ніхто не лягав спати. По Святій Вечері довго колядували дома, а діти несли або везли санками /як далеко Святу Вечерю дідусеї й бабусі, якщо не жили разом, або іншим рідним, наприклад хресним батькам.

В останіх часах принято в Україні чуттій для нас звичай, ставити свіжу запашну ялинку гарно прикрашену.

Опівночі починається рух колядників. Першими спішили малі хлопці, пізніше старші парубки й навіть поважні господарі. Колядники не минали ні багатого ні бідного, бо в цю ніч всі багаті з Різдвом Божого Дитяти.

Господіня щедро обдаровувала колядників, бо це рідкі гості, які приходять тільки раз в рік.

4. Майстрування вертепу. Шопку можна зробити з кори дерев, можу, постати можна виліпити з плястеліни, або купити готові картини, повитинати їх та відповідно поукладати. Приготувати для колядників - доросту гарну, велику звізду.

5. Бивчили малий вертепик, матеріяли до вертепів можна знайти в "Веселці", пластовому журналі "Готуйсь". Особливо гарним є вертеп "Ходім до Ісуса" диви "Готуйсь" січень 1956 рік ч. I /21/ та інших 1958, 1959 рр. Бивчили коляди - диви "Співаник для молоді жайворонок" стр. II9 "Тедріка", стр. 97 "На небі зірка", стр. 80 "Бог Предвічний", стр. 72 "Нова радість стала"/ є друкарська помилка "рада", має бути "радість"/, стр. 28 "Коляд-колядниця/. В програмі на грудень залучено вірші, є також гарний "Новорічний привіт" Івана Франка. Нище подаю ще одне віншування:

Віншую вам з цими Святами
Щастя, здоров'я,
Щоб ви до Нового Року дочекали,
Від Нового Року до Богоявлення,

Від Богоявлення до Воскресення,
Від Воскресення аж до сто літ,
Доки вам Господь назначив вік
Христос Раждється !

5. Санкування. Якщо можливо піти з доростом на санки, совги. Коли не можливо тоді перевести рухову забаву "Шупак" - диви "Ілюстрований підручник шведської руханки стр. 207, б. При цій грі виховник мусить дуже вважати, щоб діти не пустили "шупака" дитину на землю.

7. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.

8. Закінчення заняття, як подано в першому й другому занятті. Співати коляду.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.І8
для Доросту УНО на місяць січень 1963 року.

Мета заняття: Запізнати доріст з столицею України містом Києвом, як вступ до заняття ч.І9 на тему проголошення Самостійності України в дні 22 січня 1918 р. та проголошення злуки українських земель 22 січня 1919 р. в Києві. Вивчення вірша "Київ".

1. Збірка доросту - довільни гри, забави іт.д.
2. Привіт за вказаними в першому та другому занятті. Співати коляду.
3. Розповідь про Київ./Пригадати що пам'ятають діти про місто Київ з попередніх занять. Диви "Програма заняття ч.4 вересень, для старшої групи".

Місто Київ одно із найстарших міст України. Від самого початку свого існування було, є і буде столицею України. Київ від найдавніших часів був важливим торговельним осередком на середній і східній Європі. В давніх часах головний перевіз тяжких товарів відбувався водними шляхами ріками, морями, бо добрих, відповідних діріг сушем було мало.

Головними водними шляхами в Україні були ріки: Дніпро, Дністер, Дунай, Десна та інші.

Рівночасно з торговельним рухом, товарами приходили на Україну культурні впливи і тими самими шляхами розходилася в світ українська культура, головно в Європу.

Після приняття Україною Христової віри за Князя Володимира Великого в 988 р. будовано багато церков, монастирів і школ, бо це був вияв культурного росту держави.

Про розвиток, пленкання культури в Києві та Україні дбали українські князі, гетьмані і кожночасна українська державна влада, київське громадянство.

Князь Володимир Великий побував в 986 - 996 рр. величаву церкву в честь Матері Божої. На її будову й вдергання віддав десяту частину свого майна, тому й назвали її "Десятиною церквою". При цій церкві заложив школи для дітей чужинників та інших. Церква ця була дуже багато разів руйнована під час ворожих нападів, то знову відбудовувана. Руїни Десятинної церкви, які були залишилися на поверхні землі, большевики наказали зовсім розібрati, землю зrізвнати, щоб сліду не залишилося з давньої української культури та слави. Однак в землі осталися до сьогоднішнього дня сильні мури фундаменту з Десятинної церкви, які є доказом, що церква була дуже велика та побудована в візантійському питомому стилі.

Другу імпозантну церкву побудував в Києві 1037 р. князь Ярослав Мудрий. Церква ця називається "Собор Святої Софії". Побудував тоді князь Ярослав. Мудрий і чотири брами в оборонному мурі, який був обведенений Київ, через які був в'їзд до міста. Одна з тих брам була близько церкви Св. Софії, названа "Золотими Воротами". Названо її "Золоті Ворота", тому, що брама /великі двері/ тих воріт була покрита прапором золотою бляхою. Золоті ворота мали два поверхи /два підлоги/. На горішній частині була побудована мала церковця в честь Благовіщення Матері Божої, а вдолині був в'їзд до Києва.

Собор Святої Софії це дуже гарна церква: має дванадцять бань, дуже вартісні образи, фрески, мозаїки. Навіть большевики не відважилися її знищити а тільки замінили на музей. Стоять до сьогоднішнього дня ще й руїни Золотих воріт.

Князь Ярослав Мудрий дбав про розвиток своєї могутньої держави, будував церкви, школи і монастирі, в яких ченці переписували важливі церковні книги, писали літописи, налачали іконописання /малювання образів, співу/. Столиця Київ була добре відома тоді західній Європі. Київ відвідували державні мужі, королі різних країн і церковні достойники. Зачис-

ляли тоді Київ до найкращих і найбільших міст Європи. Чужинці подавали в своїх звідомленнях, що в Києві було тоді 400 церков, 8 ринків, багато шкіл, монастирів та незлічима сила народу. За цю дбайливу й мудру господарку в Україні назвали князя Ярослава "Мудрим".

В 1062 році основано в Києві монастир з малою церковцею. Опісля побічного постало ще більше монастирів і церков і їх названо "Печерською Лаврою". Печерська Лавра була найбільшим осередком, де розвивалося українське письменство, переписувалися, а пізніше друкувалися книжки, які розходилися по всій Україні та інших країнах світу. Печерську Лавру большевики частинно знищили, а з найкращої частини зробили також музей. Побудовано ще великий Михайлівський Собор в Києві, який був знищений татарами. Відбудував його частинно Гетьман Богдан Хмельницький, а пізніше Гетьман Іван Mazepa.

В пізнішому часі в Києві заложено Київську колегію /університет/, а розбудував її київський Митрополит Петро Могила. Опісля переіменовано її на Академію і названо Могилянською Академією. При Академії були побудовані інститути, де мешкали студенти Могилянської Академії. З цеї Академії вийшло багато українських учених, які причинилися до розвитку в Україні культурного, літературного, політичного й суспільного життя. Вчилося в Могилянській Академії багато студентів з чужих країн, які також були опісля великими приятелями України.

В 1627 вийшов у Києві один з перших словників української мови "Лексикон Памви Беринди".

В 1649 р. відбувся тріумфальний в'їзд Гетьмана Богдана Хмельницького до Києва, як володара України. Вітали його: київський Митрополит, Владики/Епископи/ численне духовество і український народ.

В 1690 і 1693 рр. в Києві побудував Гетьман Іван Mazepa дві прекрасні церкви: Миколаївський Собор та церкву Всіх Святих.

В 1834 р. засновано в Києві університет Св. Володимира. А в 1846 р. основано в Києві Кирило-Методіївське Братство. Членами Братства крім Тараса Шевченка, були українські вчені й культурні діячі. Їхньою ціллю було національне відродження України. Під впливом цього Братства постало в Києві багато інших організацій, головно молоді - студентів. Організації ці видавали багато українських книжок, журналів, часописів. З часом постають і революційні організації, як Революційна Українська Партія. Визначним її діячем був Михайло Міхновський, який написав і видав малу але дуже важливу книжку - брошуру, в котрій було проголошено, що Україна повинна бути "Єдина, нероздільна, вільна, самостійна від гір Карпат аж по Кавказ". Брошура здобула собі велике признання серед українського народу і причинилася до розвитку національної свідомості.

В 1906 р. Українські професори почали викладати проти волі ворогів в університетах і школах українською мовою, за що були дуже строго покарані. Та це вже неспинило й невідстрашило українців від дальній праці над розвитком всіх можливих галузей українського національного життя.

В 1908 р. засновано в Києві Українське Наукове Товариство, яке видавало різні книжки й розповсюджувало їх по всій Україні.

Процес національної свідомості зростав з дня на день та в першій світогій війні Україна станула вже збройно в обороні свої прав та проголосила свою Самостійність, як вільна Українська Держава.

Сьогодні Київ дуже гарне, велике місто. Є там багато історичних пам'яток, шкіл, університетів, педагогічних і музичних інститутів, театри, шпиталі, широко розвинена індустрія і фабрики.

Гримітка: До оповідання подбати про картини - ілюстрації з Києва, альманахи Нового Шляху з 1958 і 1961 р., Енциклопедія Українознавства та інші книжки, щоб доростові легко було собі запам'ятати деякі речі, побачивши їх.

4. Ручні роботи - продовжувати роблення строїв на маскову забаву.

Якщо строї вже готові, тоді доріст може рисувати на основі бачених картин українські церкви, можна також виліплювати їх з плястеліни.

Кращі роботи заховати на виставу робіт й п'яць дорости.

5. Вивчити вірш " Київ".

Київ серце України,
І найстарше місто в світі,
Хоч пройшов усякі зміни
Гарний все, в зимі чи в літі.

Там церкви золотобанні,
А в них дзвони сріблом куті.
Як задзвонять на світанні,
То на всю Україну чути.

/ пояснити, що це таке: "золотобанні" - українські церкви мали звичайно більше як одну баню, бані деяких церков були покриті золотими чи позолоченими бляхами."Дзвони сріблом куті" - дзвони були роблені із сталі з домішкою правдивого срібла. "На світанні" - дуже раненько, як сонечко встає, починається день, тоді відправляли в Україні священики Богослуження, а дзвін скликав людей до церкви. Повітря тоді було дуже чисте, спокійно й голос дзвону ніс дуже далеко по околиці. На жаль в Канаді в деяких містах дзвонити заборонено, тому що деяким людям це неподобалося, неможуть спати та інше./

6. Забави - повторити всі попередньо вивчені гри, забави, рухові забави зо співом, щоб діти гарно їх переводили під час маскотої забави.

7. В формі гутірки повторити дещо з правил доброї поведінки.

8. Народні танки, марш, уставка до закінчення заняття.

9. Закінчення за вказаними в першому й другому заняті. Співати коляду.

Примітка: на слідуючі заняття приготувати український прапор для святочного відзначення Проголошення Самостійності України 22 січня 1918 р. та Проголошення Злуки Українських Земель з однією Соборною Українською Державою 22 січня 1919 р в Києві.

Придбати мапу України, щоб показати доростові де лежить Україна, частини земель, які прилучено до України, та інші народи, які большевики окупували збройною силовою та включили до ССРС / Союзу Соціалістичних Советських Республік/.

Подати вірш, який можна гарно зінсценювати під час забави.

"Юрчиків коник"

I. заповідач - Сидить Юрко на коні Коник: Що за дивний край такий
Повіз підтягає Запов: Юрка кінь питас
2. Юрко: Чи поїдеш ти зі мною Коник: Що про нього цілий світ
I. Заповідач - Коника питас. Уже тепер знає!

Юрко: Знаю, знаю ти ще молодий
Я також дитина,
Але затям собі корий
Нас ще Україна.

Юрко: То країна де весна ранить,
Літо золотить жита,
Поля з пшеницями.
Чи поїдеш ти зі мною край той боронити,
чи будеш Його як я палко так

Задумання: Клопчик, що грає за коника
клячить на колінах опершися доло- Заповідач: Коник глянув на Юрка,
ними рук, пальцями докупи на долівці,
плечі прості, так щоб Юрко міг на них
сісти. Коником мусить бути сильні- Коник: Стриснув головою,
ший хлопець, щоб вдерхав на плечах Знявсь на задні копита
Юрка. Юрчик коли сидить на коні мусить мати побіч себе вузика з шнурочком, щоб підтягав візок при словах заповідача. На слова "чи поїдеш ти..."
нахиляється до коника. На слова " знаю, знаю ... гладить коника по голові
"Але затям собі корий" повчас пальчиком знову заглядаєчи коникові в лиці. На слова " коник гляну "... коник обертає голову до Юрка, потрясає як коник, підноситься на руках і пальцях ніг та Іде з Юрком і голосно
каже "Юрко я завжди з тобою". Юрчик - козацький одяг, коник зробити масочку.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.І9
для Доросту УНО на місяць січень I963 року.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з дуже важливими, радісними датами 22-им січня в I9I8 і I9I9 рр: "Проголошення Самостійності України і проголошення Злуки Українських Земель в Одну Соборну Українську Вільну Державу." Заняття переводити в святочному, єврочистому настрої, прикрасивши залю українським прапором. Після розповіді уставити доріст в лаву чи дволаву на струнко і відспівати національний славень "Не не вмерла Україна"

- I. Збірка доросту - довільні гри, забави і т.д.
2. Привіт - за вказаними в першому й другому занятті. Співати коляду.
3. Розповідь: Як українська війська здобули Україні волю в часі першої світової війни, то в день 22 січня I9I8 р. в Києві - серці України, на Софійському майдані /площі, побіч Собору Святої Софії/ Українська Центральна Рада, що складалася з представників українського народу, проголосила САМОСТІЙНІСТЬ УКРАЇНИ. День цей, - день 22 січня I9I8 р. в нашій новій історії України, є найсвітлішою, радісною датою, бо Україна стала вільною Державою і про це подано до відома всему світові саме 22 січня.

Раділа Україна! Уряд України і народ взялися до праці, щоб завести лад і порядок у молодій українській державі. В школах, університетах почали навчати українською рідною мовою. Закипіла праця в друкарнях. Друкувалися шкільні книжки, науково-літературні праці, часописи, журнали, грошеві банкноти, поштові значки, відоземи до українського народу та все інше потрібне. Українці з львиною силою працювали над розбудовою та удосконаленням своєї хати - держави. Ця радісна вістка скоро рознеслася по всему світу. Дізналися про це й наші вороги, головно московські большевики. Вони не могли погодитися з фактом, що Україна вже Самостійна, що вони не зможуть більше використовувати для себе різноманітні багатства України та праці її народу. Вже того самого дня вислава Москва великих військових сил, щоб знову загарбати Україну а найперше столицю Київ і туди спрямували свої війська.

В Києві тоді не було багато українського війська. Воно було розсіяне по всіх частинах України, щоб до решти прогнати ворогів з нашої вільної землі. В той саме час большевики підсувалися з півночі до Києва. Для оборони Києва вислано малі військові відділи. Найперше вирушив один курінь молодих студентів університету а навіть старших учнів середніх шкіл. Зустрілися вони з большевиками недалеко за Києвом під селом Крутами. Бій тривав довго. Хоч молодь України не мала такої доброї зброї та військової заправи, але либов до Вільної Рідної України була сильнішою за зброя. Билися до останнього набою. Нікто з них не думав про спосіб життя, бо їх життя це було життя Вільної України - Молодої Держави. В обороні Києва полягло під Крутами 300 молодих студентів. Слава їх і жертва життя за вою наповняє і до сьогоднішнього дня серця всіх українців великою пошаною та величною пам'ятю про геройський чин. На короткий час вдалося таки большевикам заняти Київ, але українська зброя прогнали москалів з Києва.

9 лютого I9I8 р. у Бересті представники чотирьох держав - Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії й Туреччини підписали мирний договір з представниками українського уряду Української Народної Республіки так званий "Берестейський договір". Вільну Українську Державу визнали також держави антанти: Англія, Франція та інші. Цей важливий факт визнання України Вільною Державою в перше після 264 років незволі /від I654 до I9I8 р./ має велике значення для нашої історії, народу та майбутніх поколінь. Знову ж за рік, бо 22 січня I9I9 р., в Києві сталася друга радісна подія, а саме проголошення Злуки всіх українських земель то є: Галичини, Волині,

Буковини й Закарпаття в Одну Соборну Українську Державу.

З цими фактами мусіли рахуватися і большевики, коли Україну збройно окупували і включили в 1922 році в склад народів ССРР назвавши її: Українська Радянська Соціалістична Республіка /УРСР/. Опісля большевики викорчили Україну, як окрему державу в Об'єднані Нації з правом голосу. Українські Землі й народ находитися під московською збройною окупацією, як зрештою і багато інших держав середньої і східної Європи, що так як і Україна мають накинений Москвою державний комуністичний режим. Больше використовують багатства України і працю нашого народу для своїх інтересистичних цілей.

Відспівання на струнко українського славня "Ще не вмерла Україна".

4. Забава - "Пізнай Україну" /диви "Програма заняття ч.ІЗ, грудень, додавши назву "Коути"/.
5. Повторити та закріпити вивчення вірша "Київ".
6. Рисування та розмальовування красками українського гербу - тризуба та прапору.
7. Народні танки, повторення гор, забав на маскову забаву.
8. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття за вказаннями в першому й другому занятті. Співати "Боже великий єдиний".

Вірш "Скривдженій котик"

Юро, Коля і Мартуся /Заповідач/
Гарні діти, щої казати.
Але разом як зберуться
Котик наш тікає з хати.

Той за хвостика тягас,
Той у возика впрягас
Хиба коник я, не кіт,
Хиба хвостик не болить.

Ти нечесний боягузе, /Марта/
Стала Марта докоряти. /Заповідач/
Ти мене соромиш дуже, /Марта/
Гості в хату а ти з хати.

Діти слухали мовчали /Заповідач/
Соромно їм дуже стало,
Вибач конику ти нам /Марта/
І мені й моїм гостям.

Хиба ти не знаєш досі,
Цо коли в хаті гости
Треба чесно їх вітати,
А не з хати втікати.

Від тепер я вже ручуся,
Не будемо вже більше ми
Кривди діяти тобі.

Засоромивсь бідний котик, /Заповідач/
Опустив ґдолину носик.
Потім випроставсь відразу
Сів поважно та й каже.

Котик видно погодився /Заповідач/
Чесно дітям поклонився,
Потім скочив на віконце,
Гріти спиночку на сонце.

Знаю чесність і привіти, /Котик/
Але як мені довше терпіти,
Стільки кривди й образ
Кожний раз і в котний час.

Пояснення: вірш можна інсценізувати під час забави, по середині залі, так, як і вірш "Юрчиків коник". Котикові зробити гарну маску, діти можуть бути навіть в маскових костюмах.

Мартуся повинна гарно виразно говорити, так зрештою всі інші, польчишок назвати. На слова "Вибач конику ти нам" підходить до нього пригортися, котик на слова "чесно дітям поклонився" кланяється дітям, гарно усмішнувшись. Всі діти окружують його півколом і співають пісеньку "Котик Юрчик, наш голобчик"- буде подано в слідуючому занятті. Можна також співати пісеньку "Кудра киця" диви :"Співзник для молоді жайворонок" стр. 35, 38. Примітка: На слова " Юро, Коля і Мартуся " діти вбігають, та відразу підаються до котика, який тікає, а Марта його ловить та назчас і т.д.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.20
для Доросту УНО на місяць січень 1963 року.

Мета заняття: Представити доростові, що тільки щира поміч, добре серце й добрі діла є нагороджувані. Лукавство, захламність все бувас покаране. Підготовка до маскової діткої забави. Майстрування різних масок як: шапочок квітів, індіянів, звіряток і т.д.

1. Збірка доросту - довільні гри, забави, розмови виковника з дітьми.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті. Співати коляду.
3. Оповідання: "За шире серце, щира нагорода".

В Україні і майже в усіх народів Європи був гарний звичай ставити на перехрестях доріг, полях, навіть на високих горах хрести, фігури святих осіб, найчастіше статую Матері Божої з Дитятком на руках. Ставили звичайно на тих місцях, де сталася якесь важлива подія для цеї околині.

От наприклад: Околицю над Дністром навістила страшна повінь. Повінь, була в підгірських околицях під час надмірно довгих і сильних дощів.

І коли з гір багато води стікає до ріки, вона не поміщується в берегах ріки, тоді розливається по полях, лугах, селах положених близько ріки.

Повінь це страшна руйна й нещастя. Вода під час повені дуже дика, сильно рвучка, вириває з корінням сильні дерева, кости, забирає на свої хвилі хати, наносить на поля багато намулу-піску, нищить по дорозі все.

Така повінь трапилася одного разу з ріки Дністра. Знищила кілька поблизу сіл, а люди залишилися без даху над головою, щі, одягу. Багато людей дітей, худоби потопилося. Чудом врятувалося одно село Михайлівка, що було положене за горбком, який стримав бурхливі води повені.

Люди з віячності Богові поставили на цьому горбочку гарну, велику кам'яну статую Богоматері з Дитятком Ісусом на руках. Урочисто посвятили її в кожну річницю згаданого нещастя - повені ходили з процесією /просієсі/, це збирається всі люди, священик убраний в церковні ризи, молоде несе святі образи й хоругви. Подорозі співають побожні пісні, молитви, а біля фігури відправляє священик молебень / дякувати Богові за рятунок,

В цьому селі жила велика родина: батько, мати, старенята бабуся й четверо діток. Батько був хворий, без одноті ноги, яку стратив на війні. Мати сама кусіла працювати, щоб вдерхати цілу родину. Але мала вона помічника, підстаршого сина Петrusя, який з любов'ю все радо помогав мамі. Він мав тільки десять років, але був господарем і про все дбав. Було, прибіжить з школи, скоро поможе бабусі прибрati хату, нагодує худібку в стайні, принесе води, дров, відгорне сніг зимою, побіжить до крамниці та все скоро зробить, про що попросять його бабуся чи хворий батько а навіть менші сестрички чи братчик. Петrusя батьки дуже любили, а сестрички шанували. Одного разу зимою не стало дров у хаті. Всі померзли в хаті. Наль стало Петrusеві рідні. Він довго не думав. Натягнув на себе стару курточку, чоботи й побіг до лісу за дровами. Подорозі, на горбочку побачив фігуру. Зупинився, зняв шапочку, побожно перехрестився. Хвилиночку приглядався Матінці Божій з Ісусиком на руках і здавалося Йому, що Ісусик дуже змерз та тулилась до Матері Божої, бо тільки мав сорочинку на собі. Петrusь одним рухом стигнув з себе курточку і хотів накрити змерзлого Ісуса. Не міг його досягнути, бо фігура була висока. То так тільки закинув, а курточка так і вкрила Ісуса, що ніби посміхнувся до нього. Петrusь побіг скріренко в ліс. Вітер з морозом щипав його по руках, вухах та цілому тілі. Петrusь бігав по замерзлому снігу, збираючи полонане вітром галуззя. Чазбирав вже багато, сильно з'язав мотузком /грубим шнурком/, перекинув через рам'я на плечі. Вгнувшись під тягарем дров, спішив до хати, бо там очікують його померзлі діти, хворий батько й мати може все повернулася з праці змучена. Дорога видалася Петrusеві тепер багато довша. Ноги западали в глибокий сніг, а вітер ніби хотів відобрести дрова, все скидав і

з маленьких плечиків Петруся. Врешті дійшов знову до фігури. Тут рішил відпочати і побачив, що лютий вітер майже зірвав курточку з Ісуса. О, подумав, я так тепер вкрию Ісуса, що ти вже не стягнеш її більше. Скинув зв'язану в'язку дров побіч самої фігури, станув на дрова і вже свободно дослігнув фігуру Ісуса. Наложив на Його курточку, позапинав змерзлими пальчиками всі гузики, та ще й підняв до гори великий хутряний ковнір, поправив тут і там і вже був певний, що вітер її не стягне, зіскочи з в'язки дров. Глянув на дрова, а вони перемінилися з сіро-чорних на жовто-золоті і сілли якимсь дивним світлом. Петрусь стояв зачудованій цею перехіною дров і почув слова: "Вони вже не будуть тобі тяжкими й ними будеш довго-довго нагрівати хату для своєї рідні, це за твоє "ще, милосердне, добрі сердечко, за твою теплу курточку". Петрусь оглянувся кругом - нікого немає, глянув на Ісуса і Матір Божу, а Вони тільки ласково всміхалися і головками похитали Йому на прощання. Петрусь поклонився, перехрестився, закинув золоті дрова знову на плечі й пішов жодному.

Він ще не зінав, що таке золото, яку воно має вартість. Прийшов до хати, кинув золоті дрова біля печі, сів віддихнути трошки, а тоді розказав свої пригоду. Батьки прямо не могли повірити, що Петрусь приніс в'язку правдивого золота. Пішли до спеціалісти, щоб провірив. Цей провірив і погодив, що це найправдивіше, найдорожче золото. Батьки почалися в хаті й рішили частину золота віддати на церкву, рідну школу, бідних, а частину залишили собі на прожиток.

Вістка ця скоро розійшлася по всему селі й околиці.

Син одного багача й собі хотів дістати золоті дрова. Він добре одягнувся, взяв окремо великий батьків кожух, запряг коня, взяв добру сокиру й поїхав в ліс. Під фігурою здерхав коня, станув на сани, скинув Петрушу курточку, і великим батьковим кожухом закрив Ісуса й Матір Божу. Едоволений поїхав в ліс. На самому краю ліса зрубав велике дерево, з війкою напругою положив Його на сани й повернувся назад. Приїхав коло фігури й побачив, що Його кожух лежить на снігу, а Петрусева курточка знову вікрила Ісуса. Він злісно зірвав курточку так, що пообривав всі гузики, та накрив статую кожухом. Глянув на дерево сподіваючися, що воно стане золоте. Але з Його дерева залишився тільки порох. - Тут щось недобре, подумав багач. "Так - недобре твое серце, воно захланне, лукаве" - почав чибись голос. Глянув на статую, а курточка знову огорнула Ісуса. Засорйлений багач поїхав до хати, забравши назад і батькового кожуха й нікому навіть про це не згадавши.

Лобі діти! Якщо ви щось комусь робите, - робіть без сподівань на вінгору. Робіть із широго серця, любови.

4. Вивчення пісні - слів до рухової забави: "У ліс підемо".

У ліс підено, рубатимемо,
Лішноньку, березоньку,/2/
Червону калиноньку.

У ліс підено, різатимемо,
Ліщи.Бере.Чер.калиноньку /2/

У ліс підено, складатимемо,
Ліщи.Бере.Чер.калиноньку /2/

У ліс підено, возитимемо
Ліщи.Бере.Чер.калиноньку /2/

5. Рухова забава зо спіром. До слів пісні ілюструвати дію. На слова "у ліс підемо" - діти уставлени в пари маршуть. На слова "рубатимемо" підскоком роблять розкрок, стають, руки складають згорі над головою доняями докуши і під слова "Рубатимемо" наслідують рубання дров, співаючи, зяк до кінця стрічки. На слова "у ліс підемо" знову маршують, а на слова "різатимемо" стають лицем до себе, подають собі праві й ліві руки на перехрест і наслідують різання пилою до такту. На слова "У ліс підемо" зчою на марш, а на слова "складатимемо" під час маршу складають руки плеcнувшись раз на ліво, раз на право в долоні до такту. На слова "У ліс підемо" марш, а на слова "возитимемо" одна дитина з пари стає наперед, діє руки взад долонями до гори, зігнувшись пальці легкі в гачки. Друга дитина

з пари присідає за першою, кладе свої руки на руки першого, тримаючися міцно і перший тягне другого, наче фіру дров. Забаву треба повторити на-менше два рази, щоб кожна дитина була коником і возом - щаха. Дітей уставляти до забави після росту, щоб були рівні фізичні сили пар.

6. Майстрування масок для доросту на маскову забаву. Можна робити гарні паперові квіти в формі шапочки, індіянські пера, шапочки коміндрів, морліків та інше.

7. Закріпiti навчання народніх танків, які також можуть бути одною із точок на забаві.

8. Марш зо співом. Доріст може на початку забави гарно вмашерувати на залю зо співом. До цього повторити маршові пісні.

9. Закінчення заняття за вказаним в першому й другому занятті. Співати коляду.

Примітка: Маскову забаву доросту обов'язково треба відбути в місяці лютому, або можна її отримати з святом Ялинки. Підготовити відповідну змістом програму: коляди, одна декламація про Різдво, друга про Київ, решту частину програми заповнити грахи, забавами, інсценізованими віршами. Подбати про музику, чи то з пластинок на грамофоні, чи на піяніні хтось із дітей чи старших може пригравати. Підготовити фантову лотерею - виграшку льосів, та інше. Маскова забава принесе подвійну користь, дасть доростові приємно забавитися в своєму товаристві, запросивши друзів і подруг, рідних, знайомих. Захотить до праці - гарного виведення застави прибирання залі, збирання фантів на лотерею, ініціативу при майструванні власноручно масок. Доподіл призначити на відповідні цілі: як Український Визвольний Фонд, Діти - дітям, чи зужити на потреби доросту. Під час забави обов'язково зробити спільну знімку для доросту. Одну знімку з дописом треба подати до "Нового Шляху", одну переслати до архіву УНО. Незабудти приготувати перекуску для доросту. Для цього можна попросити матерей, чи УНО.

Пісенька "Котик Мурчик" /коли не знана мельодія можна виголосити пісніку, як віршик. Віршик повинна виголосити Марта.

Котик Мурчик,
Мій голубчик,
Він зо інною,
Як рибка з водою.

Кашку смачненьку
Мисочку повненьку,
Матуся поклада -
На снідання дала.

Я ту кашку виїдав,
Котик мисочку лизав,
Як би мама тес знала,
Була б котика прогнала.

А тим часом,
Він наївся,
Коло мене причайвся.
Стиха казочку чуркоче,
А я слухаю охоче,

Мур-мур, мур-мур, м'яв

/2/

/Мур - мур ... співають, або говорять разом всі діти./

ЯЛИНКА В ЛІСІ.
Різдвяна сценічна картина - казочка.

Серед поляни, вкритої блискучим снігом, стоїть Снігуронька - зліпили їй діти й розбіглися. Несеться тиха ніжна музика. Під її звуки говорить

Снігуронька:

Розстелює місяць проміння ясне
І тихо, тихо навколо...
Хлоп'ята із снігу зліпили мене,
Самі побігли кудись.

У вікнах там світить вогонь золотий,
Ялинка в іграшках сяє,
До них на ялинку я хочу піти,
Та мати Зиму не пускає.

Музика посилюється, надходить Зима, - сипле снігом з рукавів і каже:
Не Йди, Снігуронько моя,
Розтанеш у теплі,
Твоїх сестер покличу я
З небесної імли.

Дивись, Сніжинки вже летять -
Веселі та ясні,
Неначе зірки миготять,
Прозоро-срібляні.

Налітаєть Сніжинки, кружляють у танку й підхоплюють з собою Снігуроньку. співають:

Ми кружляєм в тихім танку,
Землю криємо серпанком,-
Стелем килим сніговий
Гарний, білий і м'який.

Над полями, над гаями
Дід-Мороз іде за нами,
Сипле іней сріблящий
'Наче криштал прозорий.

За сценою чути тяжкі крохи, Іде Дід-Мороз:
Тупу-тупу, це я іду, в гаю, в степу усе в льоду.
В льоду земля, в снігу поля, Пташок нема - навкруг зима.

Дід-Мороз і Зима беруться за руки й танцюють в середині, в круг них тихо в'ються Сніжинки співають:

Йде-гуде метелиця,
Білим димом стелиться,
Пісня замовкає, лише колихаються в тихому танку. Через галівину пробігає стурбований Зайчик, в Снігуронька його кличе:
Зайку, Зайку, зупинися
З нами в коло становися,
Не тікань.

Снігом-сніговицею
Сиплем над землицею.
В ніч різдвяну, променисту,
З нами пісню урочисту,
Заспівай.

Зайчик зупинився - глянув кругом та й каже:
Пастушки заблудили, Іх до вас я друзі,
Стежки не знайдуть, Заграз приведу.

Побіг зайчик і зараз повертається з пастушками:

Пастушки: Ми у лі. заблудились,
Ми померзли і стомились.

Снігуронька: Кудиши ви так ходили, що аж в лісі заблудили?

1.пастушок: Дивна новина, цілий світ збудила, в Вифлесмі Бога Мати, Сина
2.Пастушок: Нам ясна зоря, новину сказала, породила!
Понад гори й полонини, світлом засіяла.
3.Пастушок: В небі заспівали, ті ангельські хори
І зраділи, полонини, ліси і діброви.

Всі: Слава Богу в небесах, і мир людям у серцях!

Снігуронька: Чи ви в стаєнці були?

1.Пастушок: Були, були, де дитина та ясніла.

2. Пастушок: Як не бути, як не знати, того Божого Дитяти. Ми лиши вівці позганили і в колибі задрімали, аж тут нагло світло стало на всі гори запалало!
3. Пастушок: Ми гадали що то чари, бо вогнем горіли хмари, а з хмар спів лунав веселий, от співали так ангели: /всі співають "Бог Предвічний народився", першу й другу стрічку.
3. Пастушок: Ми скопились й питаем, що тепер робити маєм, - аж узріли мов у сні, йдуть зо сходу три царі.
1. Пастушок: Хоч величині й вельможні, та покірні й побожні! Йдуть і кажуть так до нас: "Пастушки вітаєм вас"
2. Пастушок: Привітали й повідачть, що в ясінню поспішають, де син Богий народився із Нарії всплотився. Іо йдуть Богу помолитись і синові поклонитись і несуть великих клунки, святій Дитині подарунки.
1. Пастушок: Ми до тих князів пристали і свої дарунки взяли, та всі разом поспішали.
3. Пастушок: Було дуже любо й щуло, як Боже Дитя говорило: "Гира дяка, любі діти, процвітайте мов ті квіти". Та й ангели нас хвалили, що ми Ісуса гостили.
1. Пастушок: Гляньте! Ангел той іде, що був з нами у стасні, він Ісусові служив і його Небесній Ненці.
- Ангел: Мир і спокій любі діти я вас знаю, і за вами скрізь шукаю: Йду я вас остерегти, щоб спаслися від біди.
- Всі: Що таке, що там сталося, щось страшне?
- Ангел: Зло на добрих напосілось. Ірод цар вельми лютус, смерть Ісусові готовус. Бо Ісус прийшов на світ, рятувати людський рід. Іоб спасти людей з неволі, з горя, з лиха й недолі. Має кривду понизити, має правду підвищити. А Ірод з кривдою панус, тому правді смеутє готовус.
- Всі: Мати Божа! Що ж то буде! Чи спасуться з горя люди?
- Ангел: Мати Божа із Дитятком до Єгипту утікає. А цар Ірод шле вояків і повсюди їх шукає. І шукає пастушків Богу вірненьких, тож ховайтесь мої діти, він не сміє вас узріти.
- Ірод: Га, га попали ви попали! То і ви його вітали! Де він? Де Він заховався? Знайде, хто з вас не признався б, тому зараз ще в цій ніч голова впаде з пліч!
- Всі: Пуста погроза! Страх пустий! Не знаєш ти Іроде дітей. То знай, що українські діти не знають, що страх, тривога! Скорше згинуть - та не зрадять свого Бога!
- Ірод: То гиньте всі! /замахується мечем на дітей/.
- Ангел: /підносить руку, і меч паде Іродові з руки/ Ні! Будуть жити! І будуть Господа хвалити - й на славу Богові святому, спротивляться усьому злому, тай ущається Рідний Край.
- Всі співають: Глянь оком ширим о Богий сину.
- Ірод - засоромлений відходить забувши свого меча.
1. Пастушок: бере меч Ірода в руки/ Ось меч у нашій владі! Кінець Ірома, злобі, зраді.
- Всі: Так! Де відвага у серцях, там на злобних впаде страх, Де вірність вірі й народу, там щастя Бог дарує і свободу.
2. Пастушок: Нам додому треба йти.
- Снігуронька:
Залишайтесь, діти	Засипають сріблом	Сніговий серпанок
з нами на ялинку.	Запізнілі трави	Кину вам на плечі -
Танцювати з вами	Засипають сріблом	Залишайтесь з нами,
Будуть тут Сніжинки.	Матінку -землицю	У Святий цей Вечір.
Це мої сестриці	Хай їй буде тепло	Ми вберем ялинку
Ніжні та ласкові	Хай весна їй сниться.	Зірками, намистом
- Буде світло й чисто.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО

на місяць лютий 1963 р.

Торонто, Онтеріо, Канада
1963 р.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.21
для Доросту УНО на місяць лютий 1963 року.

Мета заняття: Показати доростові, що всі сотворіння на світі як: пташки, звірятя залишаються такими, якими прийшли на світ.

Зивчення вірша : "Хоч матий я".

І. Збірка доросту - довільні гри, забави, читання укр. дитячих журналів.

2. Привіт за вказаними в першому й другому занятті.

3. Розповіль: "Вовка все тягне до лісу".

Давно то санки, та ще певно й сьогодні, палили в печах, кухнях дровами й вугіллям.

Один батько з сином вибралися зимою великими санями до лісу по дрова. Дорога була далека й важка. Сніг покрив поля, луги, ліси й дороги грубим білим покривалом. За трудом доїхали вони до лісничівки, що стояла серед лісу самітна і тільки вікна блицали з-під обсипаного снігом даху. Лісничий вийшов їм на зустріч, привітав їх і пішов з ними на велику поляну перед лісом, де були посыладані - приготовані дрова до продажу. Скорій полагодили купно дров. Батько з сином наложили куплені дрова на великі сани, прив'язали мотузами та й рушили знову додому, щоб перед вечором бути дома. Коням тяжко було тягти багато дров на санях, тому батько й Данилко йшли побіч саний. Батько уважно провадив коней а Данилко цікаво розглядався по лісі.

Яка краса - думав Данилко. Великі смерекові дерева вкрилися снігом наче пухкою, теплою, білою периною. Тихо-тихо, тільки коні тяжко віддихали і чути скрипіння снігу під санками та ногами. Час - до - часу проскочить біля них наляканій зайчик. Данилко дуже хотів мати живого зайчика й тому пильно заглядав довкола ялинок а навіть підносив їх присипане снігом гілля, сподіваючися знайти там сплячого зайчика. Але дарма.

Вже близько краю ліса Данилко заглянув з надією ще під одну ялину, Там побачив маленьке звірятко подібне до пса. Звірятко не тікало тільки тряслось з зимна. Данилко обережно взяв його на руки, кликнув на батька й побіг до нього. Батько здерхав коні, захдав на Данилка, що біг по глибокому снігу. "Батьку - батьку, я знайшов песика! Дивись як він змерз. Візьмім його додому", кричав радісно Данилко, добігаючи до батька.

Батько глянув на звірятко і відразу пізнав що це не песик а малій вовк, То не добре, треба скоро відіхнати звідсіль, бо може бути нещастя, коли надбіхать старі вовки - подумав батько. Не кажучи нічого Данилкові, посадив його з малим вовчиком на сани, підогнав коні. Ліс скоро скінчився. Вони виїхали на кращу дорогу і при Божій помочі щасливо доїхали додому. Вдома раділи всі, що батько з Данилком щасливо повернулися з лісу. Раділи й звірятком, головно молодші діти. Батько розповів їм, що це не песик, як думав Данилко а маленький вовчик, якого певно батьки - вовки заховали перед зимном під велику ялину, а самі пішли шукати поживи.

Шастя наше, що не стрінули вовків. Може треба буде й відвести вовчена назад до лісу? Але діти почали просити, щоб залишити малого вовка дома. Він певно освоїться, виросте з нами й буде як песик. Чейже пси також м'ясоїди - пояснював Данилко. Батько погодився, але остеріг, що як вовчена виросте то напевно відчує в собі вовчу кров. Може наробити нещастя або втіче в ліс до свого вовчого роду.

Але на прохання дітей погодився залишити вовчена на господарстві. Діти зраділи. Зараз взялися придумувати для нього ім'я. Кожне хотіло назвати його по своєму. Але найбільше право мав таки Данилко, бо ж він його найшов. Тому всі мусіли погодитися на вибране Данилком ім'я "Абрик".

Діти скоро підхопили цю назву і викрикували на всі лади.

Пройшло багато часу. Абрик добре себе почував в людській оселі. Був вірним другом Данилка. Але одного вечора трапилася дивна пригода. Абрик

в своїй буді почав дивно вити. Батько вийшов з хати на подвір'я і почув, що коні в стайні дуже неспокійні; б'ють копитами і фіркають ніздрями, а сусідські пси також інакше гавкають. Ага, подумав батько, це наш Абрик дозрів і відозвалася в ньому вовча кров. Він став знову диким вовком. Не помогло йому наше плекання та освобіння, недаром кажуть, що вовка все до лісу тягне, там йому й місце. Захурений пішов до хати й думав як про це сказати дітям, зокрема Данилкові. Вкінці Й Данилко звернув увагу, що Абрик якось інакше сьогодні віє як все. Тоді батько сказав, що нема іншої ради тільки траба Абрика застрілити, бо може бути нещастя. Данилко не міг з цим погодитися. Довго - довго велася розмова в хаті, що і як зробити з вовком Абриком. За цей час у селі зробився рух. Вовче виття неслася ніччю по всему селі, на нього реагували коні по стайнях і пси, бо одні й другі вовків скоро пізnavали і їх боялися.

Вкінці в хаті рішили, що батько ранесенько встане та застрілить Абрика. Данилко дуже переживав. Сон Його не брався. Дума: добре було б, щоб Абрик зірвався з ланцюга та втік до лісу. Заки батько встане. Над раном все затихло. А втомлений батько твердо спав. Данилко довго прислухувався, чи Абрик почне знову вити. Але було тихо-тихо аж сумно. Данилко легенько підгівся з ліжка, підійшов до вікна, але нічого не було видно, бо ніч була темна-темнесенька. Боявся сам виходити з хати. Не міг дочекатися пробудження батька. Але ось батько вже прокинувся зо сну. Скоро оба одягнулися, батько взяв рушницю і потихеньку вийшли з хати. Всюди тихо. Тільки Данилкове серце билось тяжким молотом в грудях, а думка якби шептала "втікай до лісу, я не хочу бачити твоєї смерті, втікай". Батько легенько підходив до буди, спрямувавши до її отвору рушницю, бо з відти мавби вискочити вовк Абрик. Данилко затиснус на вуха сильно шапку і очі закрив руками, щоб не бачити й не чути нічого. Та батько потягнув Його за руку, кажучи: "Не переживай, Абрика не має. Дивись залишився по ньому тільки ланцюг. Він утік з нашим паском". Данилко з радощів почав цілувати батька. - "Я так просив Його цілу ніч думками, щоб він утік до лісу. Він мене послухав. Добре, дуже добре, що він повернувся до свого вовчого роду, що не згинув марно!"

Данилко нераз ходив по лісах, думав, що стріне свого Абрика, який може його розірвати як дикий вовк, та дарма.

Але одного разу пізним літом Данилко їхав вершки конем до своєї тітки, що жила в другому селі за лісом. Вже недалеко лісу кінь нараз почав битизадніми копитами, неспокійно фіркати й не хотів йти даліше до лісу. Данилко глянув а під лісом стоять великий пес. - О, подумав, це певно вовк, бо кінь Його відразу пізнав. А може це мій Абрик. Зіскочив з коня, який змісця рушив гальюром до села. Данилко хвилинку стояв, чи безпечно йому зустрітися з вовком. Але в душі чомусь не було страху. Поволі зближався до лісу. Та вже здалка побачив на шиї вовка шкіряний нашійник з металевими колісцятами, що блистили на сонці. - "Абрик - Абрик" кричав і біг Данилко. Вовк присів на задні лапи й спокійно чекав на свого приятеля. Данилко обняв Його, пригорнув, пестив, як бувало давно. Абрико-ві тільки покотилися дві великі каплі сліз із очей і неспокійно крутившиєю, немов просить: Данилку, здійми з мене оце, п'ято неволі. Мені важко жити поміж своїм родом з цим паском. Данилко зрозумів, скоро розіпняв пасок. Абрик лизнув Його по лиці на знак давної пристрасті і відчності. Данилко ще раз пригорнув Абрика, взяв пасок і пішов зі слізами радості в очах додому. Багато разів ще оглядається, а "брик - вовк все ще сидів під лісом і жалісно лів.

І хоч, любі діти, вовчика ніхто не вчив вити пововчому в Данилка, хоч виріс він поміж добрими, чужими лъдьми, однак як фізично дозрів то інстинктом і кровю відчув, що він не пес, не може жити серед приязного навіть йому середовища. Іого місце в лісі там де є його рід і туди повернувся. І ми мусимо пам'ятати, що ми живемо серед приязного нам середовища і з ним по-дружньому чи повинні жити, але найперше мусимо пам'ятати, що наш рідний рід це український рід і народ. З ним мусимо ділити всі радості й турботи, не забувати своєї рідної мови, а тільки нещ хвалитися і дбати про добре українське ім'я серед наших чужих приятелів.

4. Рухова забава: "Дід Мороз". По середині кімнати /чи літом майданчи-ка/ нарисувати дві лінії, віддалені від себе на п'ять кроків. Діти стоять перед одною із ліній. По середині лінії стоїть Дід Мороз і каже: "Я - Дід Мороз синій ніс, бородою заріс, хто з вас не боїться через поле перейти". Діти відповідають: "Не боїмося ми погроз, не страшний нам Дід Мороз". Тоді сміливо перебігають через поле Діда Мороза. Дід Мороз не ловить дітей, а лише доторкається до них. До якої дитини доторкнеться та замерзає в такій позі, в якій доторкнувся її Дід Мороз. Тоді Дід Мороз знову запрошує перейти через морозне поле. Діти відповідають те саме і швидко біжать виручаючи замерзлих друзів подаючи їм руку і потягаючи за собою за межу. Повторити інші вивчені вже гри чи забави, головно зо співами, щоб дірист не забував.

5. Вивчення вірша: "Хоч малий я".

Хоч малий /ла/ я невеликий /ка/
За те добре знаю,
Що Україна край мій рідний
Я її кохаю.

Я родився /лась/ на чужині,
Та я не чужинець /нка/
Я всім кажу хто питас,
"О я українець/ українка/
Українець /українка/ я свідомий /свідома/
Вкраїнського роду
Хай живе нам Україна,
Щастя її Боже.

6. Рисування. Пробувати, щоб діти нарисували коня, пса, вовка а також коней з санями. Може хтось з дітей відтворить картину - красвид зими з лісом.

7. Вивчення загадки: Іде, їде віз,

Іде, їде віз,
Хоч немає він коліс -
Із горба без коней лине
І без пари й без бензини.
І не авто й не літак
А снігами мчить ах страх.

А як піде викрутасом,
То і цапки стане часом,
А вельмохних подорожних
Поскидає в рів у сніг -
Не на лихо, а на сміх!
- Мудреці, не відкладайте,
Що за віз це відгадайте. /санки/

8. Народні танки. Починати підготовку до Шевченківських святкувань. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.

9. Закінчення заняття за вказаннями в першому й другому занятті.

Подам пісеньку до дитячої забави, яку можна інсценізувати:

На баль зійшлися
Маленькі лялі,
Довгі в них сукні,
Гарні коралі.
Тра-ля-ля-ля-ля /2 рази/
Тра-ля-ля-ля-ля-ля

З усіх найкраща
Ляля рожева,
Цілого балю
То королева.
Тра-ля.....

Паячик лялі
Уклін складає,
І в першій парі,
З нею гуляє.
Тра-ля

За ними діти
Плещуть ручками,
Перебирають
Дрібно ніжками.
Тра-ля

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.22
для Доросту УНО на місяць лютий 1963 року.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з українськими жінками - героїнами. Саме в цьому місяці припадають річниці їх геройської смерти, Ольги Басараб в дні 13 лютого 1924 р. у Львові, та Олени Теліги в Києві 21 лютого 1942 р.

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання укр. дитячих журналів.
2. Привіт як подано в першому й другому занятті.
3. Розповідь про Ольгу Басараб і Олену Телігу.

Дивно складається дещо в світі. От і дивно, що саме в місяці лютому приходиться відзначувати нам сумні річниці наших українських жінок геройнь, письменниць, що віддали своє молоде життя за Волю України і загинули з ворожих рук наших зайдманців.

У наших визвольних змаганнях за волю брали участь не тільки українські чоловіки але нарівні з ними ставали до цеї боротьби українські жінки й дівчата. В українському війську було багато жінок і дівчат. Мало хто з вояків знав, що вони жінки, бо вони носили чоловічий вояцький одяг і зрою, ішли до бою. Інші, знову, були медичними сестрами, помагали хворим, раненим воякам.

Після першої світової війни, коли московські більшевики знову окупували українські центральні землі, а поляки західні українські землі Волинь і Галичину, українські вояки не могли погодитися з цим фактом і далі продовжували боротьбу з ворогами України. Вони згуртувалися в одну велику організацію і назвали її Українська Військова Організація або в скороченні УВО. Членами УВО були колишні українські вояки чоловіки й жінки. Одною з дуже активних і відважних членів УВО була Ольга з Левицьких Басараб.

Ольга народилася в 1889 р. в священичій родині Левицьких у Підгородді біля Рогатина в Західній Україні. Радісно проходили дитячі літа Олі в родині. Батько Олі, отець Левицький, присвячував багато часу на духовне й фізичне виховання дітей. Ходив з ними на прогулки, вправляв спортивні гри, плавав у бистрих хвилях ріки, читав з ними багато книжок, оповідав цікаві оповідання. Оля дуже любила сама читати книжки з батько-вої бібліотеки і своєї. Дуже радо читала Кобзаря Тараса Шевченка, оповідання і вірші Лесі Українки, з якою в цьому місяці також познайомимося. Читала Оля радо книжки і вірші Бориса Гребінки. От вірш наприклад: "Праця єдина з неволі нас вирве". Хоч Оля була ще мала, а вже поважно призадумувала над цим і постановила, що вона буде пильно вчитися, а як виросте то буде невтомно працювати для українського народу.

Але скоро скінчилося родинне, щасливе життя для Олі і її рідних. Померла її мати, а за рік помер і батько. Діти залишилися сиротами. Посходилися тети, вуйки, радилися що робити з дітьми. Сказали тоді Олі, що вона не піде дальше до школи, бо нікому платити за одержання Олі в інституті та школу в Перемишлі, де ходила тоді Оля.

Та Оля відважно заявила всім, що вона таки буде ходити до школи і буде вчитися. Буде вчити інших дітей, помогати їм у науці та цим заробить собі на оплату школи й інституту. Так і сталося. Оля закінчила середню школу. Ольга від дитинства мріяла про медицину й хотіла бути лікарем, але важкі життєві умовини приневолили її розпрашатися з тією мрією.

Вона виїхала до Відня /Австрія/ на вищі торговельні курси. У Відні крім науки працювала в Українському Жіночому Комітеті. Закінчила також курси Червоного Хреста, які стали її дуже допоміжними в пізнішій праці перед українського війська. У Відні заскочила Ольгу п'ерша світова війна. Ольга одружилася з інженером Дмитром Басарабом. Та доля була для Ольги Басараб дальше жорстока. Її чоловік, як старшина австрійського війська, пішов на війну. Після двох місяців, дісталася Ольга Басараб пові-

домлення, що її чоловік згинув в Італії в бою на фронті. Ольга Басараб тяжко переживала втрату дорого чоловіка. Рішила своє життя присвятити праці для українського народу.

Ольга, як воїн Українських Січових Стрільців жіночої чоти всесторонньо працювала для українського війська, ранених, полонених, дітей, молоді українських емігрантів, що перебували у Відні. Працювала в українському посольстві.

В 1923 року повернулася Ольга Басараб до Львова і стала працювати дуже активно, як секретарка Союзу Українок. Крім цього Ольга була членкою Української Військової Організації і виповняла дуже важливо й віддано обов'язки, як зв'язкова аж до посвяти свого молодого життя. За працею Ольги Басараб довгий час слідила польська поліція. Та 9 лютого 1924 р. вдалося польській поліції арештувати Ольгу, щоб довідатися від неї про працю і провід УВО. Вона, 35-літня жінка, воліла вибрати муки, тортури і смерть ніж зрадити друзів - борців, виявити ворогам одне прізвище членів УВО. Ольга на слідстві мовчала як гранітова скала, хоч поляки били її аж до втрати свідомості, відливали зомлілу зимною водою і далі катували в нелюдський спосіб, щоб змусити її дещо сказати. Поляки не сподівалися, що ніжна тілом жінка може бути така сильна духом та волєю. Не сподівалися польські кати і того, що так скоро, бо за три дні мук, зломлять слабе тіло, відберуть життя, не довідавшися віднєї нічого.

Із лютого знайшли поляки в тюремній келії на Яховича у Львові мертві тіло Ольги Басараб. Хоч як хотіла польська поліція скрити, промовчати свій страшний злочин, це невдалося. Страшна вістка ластівкою рознеслася по Львові й Західній українській землі та до глибини душі зрушила українську громаду. Українські громадяни Львова домагалися від поліції вияснення. Тоді поляки подали до відома, що в тюрмі повісилася якась жінка на прізвище Барановська, а для Ольги Басараб і дальнє приймали харчеві передачі від родини і брата проф. Северина Левицького /Голови Українського Пласту Сірого Лева, який помер 1962 року в Америці/ ніби Ольга живе. Але і це не помогло.

Один із дуже важливих доказів був факт, що його побачив і важко пережив Голова Проводу Українських Націоналістів полковник Андрій Мельник, котрий був арештований поляками в тому самому часі. Після сметри Ольги Басараб і потасмного вивезення її тіла з тюремної келії, до тої келії перенесено з іншої полковника Андрія Мельника. Про це, що в цій келії сиділа арештована Ольга Басараб, полковник знав і також дійшла до нього оця неймовірна вістка про трагічну але геройську смерть Ольги.

В келії почав полковник Андрій Мельник шукати за слідами мук. Та довго не шукав. На стіні біля ліжка було написано кров'ю: "За кров, за муки, за руїну верни Боже Україну, вмираю замучена". Шукав дальнє і в ліжку під сінником /матрацом/ знайшов білу блюзочку Ольги цілу в крові. Вдалося полковникові цю блюзочку передати на світ. На основі цих доказів та інших вісток, які доповнювалися щодня, українська громада при помочі членів Міжнародного Червоного Хреста домагалася рішуче від польської влади дозволу на оглядини тіла мертвої. Поляки мусіли погодитися.

І лікарська комісія та члени родини ствердили й доказали, що це тіло Ольги Басараб. Воно було покрите глибокими ранами, синяями, які спричинили смерть. Доказ жорстокості ворогів на нашій землі до крайності розлютив український народ, який правдиво відплачувався полякам за наші кривди. Про цей факт заговорила світова преса. Але щож повернути життя героїні, віддати її народові для дальній взірцевої праці - пропало раз на все. Опісля українське громадянство на віднайденій могилі Ольги Басараб побудувало величавий пам'ятник. З того часу щороку в день Зелених Свят тисячі українського народу на чолі з духовенством молилися за спокій її душі, складаючи гори квітів на її могилі.

І большевицька окупаційна влада на наших землях заборонила українцям ті святочні маніфестації, молебені на могилі Ольги Басараб і інших героїв по всій Україні. В Україні тепер не можна навіть вимовити голосно ім'я Ольги Басараб, великої жінки героїні хиба тихцем по хатах молять-

ся українці за її душу.

У Канаді наша жіноча організація ОУК приняла Ольгу Басараб за свою патронку, і кожний Відділ та Центральна Управа ОУК називаються Організація Українок Канади імені Ольги Басараб.

Знову ж 21 лютого 1942 року в Києві інші наїздники німці розстріляли нашу письменницю Олену Телігу, яка виступала в своїх віршах і інших творах проти нищення України німцями.

Тому нашим обов'язком на еміграції є розказувати нашим приятелям про наших героїв, їх героїчну смерть. Ми мусимо вчитися і так працювати, щоб ми могли гідно своєю працею і науковою прислужитися Україні і тим самим вшановувати тих, що не тільки віддали для України свою працю але й життя. Наша праця має бути доказом глибокої пошани і любові до українських національних героїв.

До розповіді придбати портрети героїнь.

4. Ручні роботи, дівчата продовжують вишивати рушнички, а хлопці майструвати, розмальовувати чи різбити рами до образків.
5. Народні танки, або ритмічні вправи до виступу на Шевченківському святі.
6. Вивчення вірша: "Україно -Батьківщино" А.Мостович.

Україно - Батьківщино,	Гей, якби я, молоденька	Залетіла б я швиденько
Ти мій Рідний Краю,	Та крилечка мала,	Під кожну стріху,
Хоч далеко на чужині	То я б Тебе, моя рідна	Принесла б я Україні
Тебе пам'ятаю.	Усю облітала.	Розраду й потіху.

Повторити якнайбільше, вивчені вірші під час попередніх занять.

7. Марш зо співом, повторити пісню з попереднього заняття.

8. Закінчення заняття, як подано в першому й другому занятті.

Вірш Бориса Грінченка: " До праці".

Праця єдина з неволі нас вирве,
Нумо до праці брати!
Годі лякатись, на діло святе
Сміло ми будемо йти.

Праця єдина нам шлях уторує,
Довгий той шлях і важкий,
Що аж до щастя і волі прямує -
Нумо до праці мершій.

Праця не згине між людьми даремне:
Сонце засвітить колись,
Длякою нас тоді люди згадають,-
Нум-же до праці берись!

Сміливо, браття, до праці ставайте:
Час наступає - ходім!
Дяка і шана робітникам ширим -
Сором недбалим усім!

--- " ---

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.23
для Доросту УНО на місяць лютий 1963 року.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з нашою великою письменницею-поеткою Лесею Українкою. Вивчити вірш Лесі Українки: "На роковини Тараса Шевченка".

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання укр.дитячих журналів.
2. Привіт як подано в першому й другому занятті.
3. Розповідь про Лесю Українку.

Леся Українка називалася насправді Ляриса Петрівна Косач. Вона народжена 25 лютого 1871 року в Зав'ягелі на Волині. Батько Лесі був людиною дуже культурною та інтелігентною. Був відомим українським діячем. Мама Лесі була письменницею та підписувалася Олена Пчілка. Мама сама вчила Лесю, її сестер та брата по-українськи, бо не хотіла посылати дітей до чужої московської школи. Вона виховувала своїх дітей в українському національному дусі та дала дітям всесторонню освіту. Леся Українка вивчила не тільки дуже добре українську мову але і інші як: англійську, французьку, німецьку, грецьку, латинську, італійську і маже всі слов'янські мови. Всіх разом знала Леся Українка однадцять мов. Леся Українка дуже любила читати. Вона читала книжки написані славними письменниками різних країн а найбільше наших українських письменників. Любила грati на фортепіані, влаштовувати театральні вистави, в яких також сама спільно з своєю подругою Людмилою Старицькою, братом і сестричками приймала участь.

Леся Українка дуже любила свою рідну Україну, український народ, рідну мову, пісню та народній одяг. Від маленької дитини одягала мама Лесю все народній одяг, а Леся дуже ним тішилася. Леся Українка була вихована дома у великій любові до всего що рідне, важко відчувається вже дитиною панування ворогів в Україні. Вже дитиною починає писати вірші, в яких докоряє тим, що гноблять її родину й цілу Україну.

Лесю навістило велике нещастя, а саме важка недуга, яка вже її ніколи не покинула. Леся помимо цого не переставала писати. Перший вірш написала як мала тільки 12 років. Писала багато гарних оповідань для дітей та помогала своїй мамі Олені Пчілці видавати газетку-дитячий журналік "Дзвіночок".

З причин важкої недуги Леся Українка мусіла часто виїжджати з України в чужі краї на лікування а саме до: Криму, Кавказу, Італії, Египту, Відня в Австрії та Берліну в Німеччині. І тому в багатьох її віршах відчувається глибокий сум і тугу за рідним краєм. Наприклад у цьому віршику, який був першим її твором:

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна:
Надія вернутись ще раз на Україну,
Поглянути на рідну країну,
Поглянути ще раз на синій Дніпро, -
Там жити, чи вмерти, мені все одно;
Поглянути ще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкій гадки ...
Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

З великою радістю очікувала Леся хвилини, коли знову могла повернутися в її любу Україну. Але Леся Українка маже перед кожною зимою, як та перетьна пташка мусіла покидати свою рідну країну та мандрувати в далекий Египет на лікування.

Хоч тіло Лесі Українки було хворе, душа її була сильніша, бадьоріша

від молодих здорових чоловіків. Леся не могла зі зброєю в руках боронити права і волі України перед ворогами. Але вона боронила її гострим словом. Вона писала: "Слово, моя ти едина зброя,

Ми не повинні загинутъ обое!

Може в руках невідомих братів /українців/

Станеш ти кращим мечем на катіві...

То знову просить: " Месники дужі приймуть мою зброю,

Кинуться з нею одважно до бою ...

Зброя моя, послужи воякам

Краще, ніж слухиш ти хворим рукам!".

В тому часі інші письменники писали про плач і слози, а вона писала:

Що слози... де навіть крові мало ...",

бо український народ не плакав і не просив у ворога пощади, тільки боровся з ним і проливав кров, щоб принести Україні болю й щастя.

Леся Українка гарячими слова закликала українську молодь до боротьби.

Вона писала: "Скажім і докажім, що ми бійці сами!

Хай ми хоч раз заговоримо громом,

Так, як весняні хмари!"...

Леся Українка дуже любила також природу, зокрема українську. Ще малою дівчинкою любила бігати чудовими лісами, лугами, хотіла побачити лісову Мавку, русалок та інших духів. А коли виросла то написала дуже гарну драму "Лісова Пісня" про Мавку та різних духів, що про них розказував в казках наш народ.

Леся Українка в своїх віршах жалілася, що в чужині вона самітна, але й тут вона тішилася хоч би гілкою яблуні та її білим квітом, тому написала: " Співало все, сміялось і бреніло,

А я лежала хвора й самітна,

Я думала: "Весна для всіх постала,

Дарунки всім несе вона ясна,

Для мене тільки дару не придбала,

Мене забула радісна весна .

Ні, не забула! У вікно для мене

Заглянули від яблуні гілки

Замиголітоло листячко зелене

Посипались більнькі квітки ... "

Хоч хвороба вільна її з ніг, гарячка палила уста, та душа Лесі була сильна, життерадісна і вона писала:

" Гетьте, думи, ви хмари осінні!

Я на вбогім сумнім перелозі

Тож тепера весна золота!

Буду сіять барвисти квітки,

Чи то так у жалю, голосінні

Буду сіять квітки на морозі

Проминуть молодій літа?

Буду літіть на них слози гіркі.

Ні, я хочу крізь слози сміятись,

І від сліз тих гарячих розтане

Серед лиха співати пісні,

Та кора льодовая, міцна,

Без надії таки сподіватись,

Може квіти зійдуть і настане

Жити хочу! Геть, думи сумні.

Ще й для мене весела весна.

Так! Я буду крізь слози сміятись

Серед лиха співати пісні,

Без надії таки сподіватись

Буду жити! - Геть, думи сумні!

В пахучому місяці травні в 1913 році в Києві українці вшанували Лесю Українку дуже величаво за її працю для України, за її літературну творчість. Алеся Українка, бліда з повними руками квітів, палкими словами, повними енергії, любови й віри в краще майбутнє України промовляла до свого рідного народу.

Але за два місяці, бо вже 1 серпня 1913 р. невблагана смерть передчасно забрала її життя, спинила її чудову творчість.

Саме цього 1963 року минає 50 років від смерті Лесі Українки. Але Леся

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.24
для Доросту УНО на місяць лютий 1963 року.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з творами Лесі Українки, головно оповіданнями для молоді й дітей: "Три метелики" і "Школа горобчиків", які мають велике виховне значення. Віршики Лесі Українки: "Мамо, іде вже зима" та уривок "Як дитиною бувало"

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання укр.дитячих журналів.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання про "Трьох метеликів".

Були собі три метелики: один білій, другий червоний а третій жовтий. Вони весело літали цілий день у великому саду, в сонячному світлі. Час їм дуже швидко минав. Вони так загралися, що й не замітили, що сонечко сковалося за хмарі і пустився дощ. Змокли метелики. Полетіли вони до своєї хатки, аж там біде: двері замкнені, а ключа ніде не можна знайти. - "Чо тут робити? За той час, що стояли перед дверима та не знали що робити, дуже змокли. Насилу вже крильцями ворушили. Ледве долетіли до червоного туліпана з жовтими крапочками. Попросили його захисту: "Добрий туліпанчику! Просимо тебе, відчини свій келіх і сковай нас від дощу!" Туліпан подивився на них і промовив: "Повторю й червого прийму, а білій хай зостається надворі". Але обидва метелики, жовтий і червоний промовили: "Коли ти не хочеш захистити нашого братчика, білого метелика, то й ми краще на доді будемо покинути!"

Метелики сумні полетіли до білої лілеї. Попросили її, щоб скovalа їх від дощу. Але вона погоджуvalася прийняти тільки білого. Тоді він промовив: "Сам один не хочу ховатися в тебе! Вже разом з своїми братчика-ми десь знайдемо захист, або вже вкупі можемо будемо."

Почуло це з-за хмарі сонечко і скотилося йому побачити тих вірних приятелів, що так один за одного обстоювали. Продерлося крізь хмару й кинуло на метеликів своє проміння. Зараз крильця їх висохли й самі вони зогрілися і знову літали, танцювали й раділи як давніше аж до самого вечора. А як сонечко зайшло за гору, то метелики полетіли додому спати. З цого оповідання гарна вам наука любі діти. Ніколи не залишайте в ліху годину своїх друзів. Помагайте один одному і разом переносіть труднощі. Каже наша приповідка: "Чо в товаристві й смерть легка".

Подаю ще одне оповідання, яке можна розповісти дітям при нагоді, наприклад діти були члені, чи гарно виконали свої обв'язки і т.д.

"Школа горобчиків".

Одного разу літав горобець з своїм вірним товаришем. Літали вони, гравися. І от знайшли вони кілька зерняток. Через ті зернятка почалася між ними сварка. - То мої зернятка! Я їх знайшов, - сказав перший горобець. І горобці почали битися. Б'ються, аж пір, я з них летить. Билися вони, аж потомилися. Посідали, відпочивають. На час вони навіть забули про зернятка. - І дех наші зернятка? - за який час сказав перший горобчик. - Де ж справді поділися наші зернятка? - спитав здивований горобчик. А стара квочка, що недалеко з курятами стояла, сказала: - "Як ви, горобчики, битися, мої курчата зернятками живилися. Чи ж не знаєте ви, що де два б'ються, там третій користає?"

- "Еге ж, не знав я цього" - сказав перший горобець.

- "І я не знав, - додав другий горобець.

І від того часу ті два горобці почали мудріше думати. Вони перестали битися. Коли знайшли зернятка, то разом їли. Навчилися від старших горобців і гнізда будувати. Коли настала весна, то вони вже були мудріші горобцями.

4. Рухова забава "Катанас". Всі діти стають колесом. Треба вибрати Катанаса. Щоб це не було звичайне назначення, тому виховник а пізніше інша дитина переводить рахування. Виховник підходить до кожної дитини і виголошує по складах віршик /один склад на дитину, другий на другу і т.д./ : "Та-рас Шев-чен-ко лю-бив гар-ні вір-ши-ки пи-са-ти, а я їх бу-ду чи-та-ти".

На кім закінчиться останній склад "ти" цей продовжує виголошування дітей з виголошуванням віршика. Коли цей виголосив і вирахував дітей, то цей, що на нього припав останній склад, йде за виголошувача, а його попередник сідає на його місце. І так аж всі діти будуть сидіти, а останній що залишився є Катанасом. Стас на підвищення, може бути крісло, а діти всі стають перед ним на чотири кроки і починається розмова:

Діти питаютъ: " Як зовешся? Катанас відповідає: " Катанас!
На чим стоиш? " " На кілочку!
А що держиш ? " " Масла бочку!

Катанас покинь бочку лови нас!

Діти розбігаються, Катанас зіскакує з кілочка/крісла/ і ловить дітей. Кого зловить цей є Катанас. Забава продовжується.

5. Ліплення з плястеліни : метеликів, туліпанів, горобчиків та інше.

6. Повторення вірша Лесі Українки "На роковини Тараса Шевченка"
Вивчення малого віршика Л.Українки "Як дитиною бувало".

Як дитиною бувало
Упаду собі на лихо,
То хоч в серці біль доходив,
Я собі вставала тихо.

"І"о болить?" - мене питали,
Але я не призначалась -
Я була малою гордою -
Щоб не плакать, я сміялась.

- - " - -

Віршик Л.Українки: " Мамо, іде вже зима"

Мамо, іде вже зима,
Снігом травицю вкриває,
В гаю пташок вже немає ...
Мамо, чи кожна пташина
В гирій на зиму літає?
В неньки спітала дитина.
"Ні, не кожна", одказує мати,-
"Онде бачиш, пташина сижен'ка
Скаче швидко отам біля хати,-
Ше зосталась пташина маленька".

"Чом же вона не втікала?
Нащо морозу чека?" -

"Не боїться морозу вона,
Не покине країни рідної
Їде, що знову прилине весна".

"Мамо, ті сиві пташки
Сміливі, напевне, ще й дуже,
Чи то безпечні такі, -
Чусіш, цвіріньяють так,
Мов їм про зиму байдуже!
Бач - розспівалися як!"

"Не байдуже тій пташці, мій синку,
Мусить пташинка малесенька дбати,
Де б під снігом похвиши шукати".

"Нащо ж співає? Чудна!
Краще шукала б зерна!"

"Спів пташині потіха одна,-
Хоч голодна, співа веселенько,
Розважає пташине серденько
Їде, що знову прилине весна".

Віршик цей можна інсценізувати, поділити ролі на : матір, сина й горобчика за вікном кімнати, чути його спів, та час-до часу покаже головку у вікні.

7. підготовка до Шевченківського свята доросту. Матеріали до свята в залученні.

8. Марш зо співом пісні "Пісня українських школярів" гляди: "Спів'язка для молоді жайворонок".

9. Закінчення заняття ,як показано в першому й другому занятті.

МАТЕРІ ЯЛИ
на Шевченківське слото для Даросту УНО

Реферат у віршованій формі.

Тарас Шевченко.

Далеко ген, на рідній Україні
Там де Дніпро, і де степи зелені,
Убога мати у малій хатині
Дала житя маленькому хлопчині.

Йшла на панчину пшеницю жати,
І маленького з собою брала мати.
Часу не-кала сина попестити,
За його долю Господа молити.

І ріс Тарасик, той малий хлопчина
Убога, та розумненька дитина.
А дід розказував йому про славу
І про козацьку давню державу...

Любив Тарас ходити на могили,
Що кости славних козаків покрили.
Любив шукати ^{іх} в далині на сході
Що стоять на небозводі.

Та вмерла ось Тарасові мати.
Прийшла й мачуха лиха до хати.
І тільки ще одна сестра Ярина,
Його любила, як свого сина.

Та не минуло років два від того,
Як втратив він батенька свого.
Немав Тарас мами вже ні тата
І мусів пасти йти чужі ягнята.

Та вже тоді в степу між бурянами
Писав маленькі книжечки з піснями.
Про степ, Дніпро і про могили,
Що про козацьку славу говорили.

А що хотів він вчитися усього,
Пішов у науку до дяка лихого.
Та нестерпів дяківської неволі,
Пішов у світ шукати даліше долі.

Та неминути доленьки лихої,
Узяв його до себе пан у покої.
І замість правди між людьми нарчиться
Тарас мусів панові служити.

Хоч їздив він із паном по чужині
Та не забув ніколи України,
Писав пісні, та рисував картини,
Хоч пан карав його за це що днини.

Та ось друзі знайшлися з України,
Побачили його пісні й картини,
Побачили Тарасову недолю
І викупили його всі на золю.

І став Тарас нові пісні писати,
Що Україна мусить знов постати,
Що розвелиться церква-домовина,
І знов воскресне давна Україна.

Що прийде суд і заговорять гори,
Що попливе катівська кроп аж у море,
Що згине вража сила ця проклята
І знов полюбити брат свого брата.

І всі пісні читали Тарасові,
І вірили, що прийде день обнови.
Один лиш цар, що гнобив Україну,
Ненавидів Тараса до загину.

І Тарас не міг віршів писати,
Заслав його лукавий цар в салдати.
Заслав його в пустиню у чужую,
Щоб там Тарас забув про Україну свою.

Та не забув Тарас в чужій пустині
І знов писав про степи й ріки сині.
А щоб кати не бачили лукаві,
Свої вірші ховав він у холяві.

Так десять літ промучився в неволі,
Та незломивсь, не скорігсь недолі.
Аж поки поки лютий цар отої загинув,
І знов Тарас вернувся в Україну.

Та вже степи та рідні могили,
Йому давньої не вернули сили.
І так весняної ночі
Замкнув Тарас на гіки очі!.

І в Каневі на Україні милій,
Спочив Тарас на віки в могилі.

Та не пропали пісні Тарасові.
Про рідні села, про степи шовкові,
Про те, що правда наша переможе,
Шо скинемо важке, ярмо вороже.

І тут до нас в далеку чужину,
Його пісні хай птичкою прилинуть,
Хай нас назвати любити Україну,
Як він любив її до загину.

----- " -----

Збірна декламація

Хлопець: Хто діти був Тарас?

Гурт дітей: Це наш поет і співак, це наш кобзар,
В серці мав любови жар!

Дівчинка: Шо такого він зробив?

Гурт дітей: Україну полюбив і за це пішов в кайдани,
Щоб терпіти муки й рани!

Хлопець: А чого він нас наглас?

Гурт дітей: Щоб свій рідний край кохати,
Славу рідного народу шанувати!

Дівчинка: Шо ж за це йому дамо?

Гурт дітей: Сердець чистих все майно, ум здоровий, пильні руки,
Шо так тухать до науки й до праці для народу!

Хлопець і Дівчинка: Це найкраща нагорода!

----- " -----

Поклін Тобі Тарасе - пісня /мелодія : "Як з Бережан до Кадри"/

Поклін Тобі Тарасе,
Великий наш пророче,
До Тебе щиро б'ється
То серденько діточе.

Ти кажеш рідний народ
І рідний край кохати,
Для нього кажеш жити,
Для нього працювати.

Ось тут перед Тобою,
Малі українські діти,
Святочно прирікають
Сповінти заповіти.

----- " -----

Вінок Тарасові.

Вінки плетем Тобі Тарасе,
Вінки із квітів запашних,
Прийми Пророче дари наші
Від серця широго вони.

Та ще один вінок плетемо ми,
З любови чистої, як квіт
Нас не злякають бурі й темінь,
Нам світить ясно заповіт!

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ

для

ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО
на місяць березень 1963 р.

Торонто, Онтеріо, Канада
1963 р.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.25
для Доросту УНО на місяць березень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з дитячими роками Тараса Шевченка, аж до його викупу на волю. Головно звертати увагу дорости на його великі малірські здібності від наймолодших літ.

1. Збірка доросту - довільні гри, забави, оглядання і читання укр.дитячих журналів.
2. Привіт - як подано в першому й другому заняттях. Співати страсні пісні з огляду на Великодній піст.
3. Розповідь про дитячі роки Т.Шевченка.

Ви діти напевно чули про нашого великого поета - маляра Тараса Шевченка. Може й бували ви на величавих святкуваннях в честь Т.Шевченка, що їх влаштовує український народ кожного року з нагоди його: дня народин 9 березня в 1814 р./дня ім'янин 9 березня/ та дня його смерти 10 березня 1861 р. Тому й кажемо, що місяць березень це місяць Тараса Шевченка.

Батьки Тараса були бідними українськими селянами, що жили в селі Кирилівці на Україні. Тарасового батька Григорія Шевченка всі дуже поважали, бо він був, як казали "бувалою людиною". Це значить, що бував у світі, знов багато, відзначався своєю мудрістю серед селян, умів читати й писати, що було рідкістю серед селян у ті часи.

Тарас був третою дитиною з черги в своїх батьків. Хоч його родина була бідна, проте почував себе Тарас щасливим у родинному житті.

Вже з малку відрізнявся Тарас від своїх сестер, братів і сільських ровесників /дітей того самого віку/. Він був дуже до всего цікавий, допитливий, хотів усе знати. Від маленького почав жити фантастичними думками.

На подив усім товаришам і навіть старших умів рисувати, виліпляти з глини різні коники, півники, вистругати сопілку з бузини, рисувати вітряки, високі могили, хати, навіть козаків на конях. Рисував всюди, патичком по вогкій землі, вугіллям по стінах білих хат, крейдою по парканах.

Старшим сестрам і братам не давав спокою, щоб сказали йому, де сонце лягає спати і на чому спирається небо, чи не на залізних стовпах - додавав сам собі на потіху. Бо так уявляв собі, як бачив, що на горизонті небо сходиться з-землею.

Одного разу, коли сказали йому для відчіпного, що ген далеко за селом і високими могилами є залізні стовпи, що небо підпирають. Тарас самий, малий хлопчиксько, вирушив в дорогу. Довго, довго ходив і шукав тих залізних стовпів, що підпирають і подивитися де сонце лягає спати. Та хто знає доки блудивби ще малий Тарас, шукаючи залізних стовпів, яких не міг побачити з найвищої могили. На щастя знайшли його під вечір чумаки /люди, що їздили по Україні з різними товарами, головно привозили сіль з Одеси, морської пристані-порту Чорного Моря/. Вони привезли малого мандрівника до рідного села й віддали батькам.

Дуже любив слухати Тарас оповідань старших людей, казок, переказів. Найбільше оповідав Тарасові, його 100 літній дідусь Іван. Дід колись сам був козаком, воював з ворогами, багато пережив, а також пам'ятив ще розповіді своїх батьків і дідів. Дідусь розповідав про козаків, гетьманів, про їхні побідні походи. Інші діти тим не цікавилися. Ми сьогодні назвали це історією, бо час 100-150 років належить вже до історії.

Тарас не тільки весь перемінувався в слух, в його уяві відтворювалися живі постаті та події з цих оповідань. Він пам'ятив їх дуже точно та не тільки пам'ятив ці оповідання але він над ними роздумував і глибоко їх переживав. Великий вплив мали на малого Тараса, довгі зимові вечори, коли батько у вільний час читав книжки писані церковною мовою про життя і чуда Ісуса Христа, апостолів, їхню боротьбу за віру й правду Божу.

Та була ще одна неписана книга, яку не міг жоден ворог України знищити, заборонити, чи приказати українському народові її забути. Цею книгою була українська пісня. Український народ зберігав дуже дбайливо усі скарби своєї вікової культури в піснях. В цих піснях оспіував укр.народ свої терпіння, жалі, розважав і потішав себе. Піснею прикрашував усі свої релігійні чи національні свята. Оспіував укр.народ все з чого складалася Його історія, культура – Його життя. І цих пісень знав малий Тарас дуже, дуже багато. Йому вистачало раз прослухати пісню і вже знав її, та думав над нею.

І не диво, що вроджений поет, а до того й вразливий хлопець, сприймав це все серцем і душою. І коли прийшов слінний час, він стає одним із шукачів і оборонців правди для кривдженого своєго українського народу. Батьки зразу замітили, що Тарас інший як всі діти. Ніжної, чутливої вдачі, задумчивий, цікавий, ласий на пестощі рідних, любитель краси природи, співу, малий мальчик і рисівник. Тому рішили віддати Тараса на науку до дяка.

Наука в дяка була досить складна. Поперше, дяк навчав читати з букваря, псалтирів, церковних книг, писаних церковною мовою. Але Тарас скоро дав собі раду з цим і вивчив все як слід.

Тарасові було тільки 9 і пів року а вже пережив дуже глибоко смерть матері. Мати померла молодою, бо мала тільки 37 років, залишаючи 6-ро діток сиротами. Важко прийшлося дітям жити без матері. А ще гірше стало, як батько одружився вдруге, щоб дати дітям опіку жінки-мачухи. Але лиха мачуха не була опікою, не дала родинного тепла дітям-сиротам. Вона була страхіттям для них. А вже найбільше ненавиділа чомусь Тараса, била Його, прозивала ледащим вітрогоном. Часто приходилося Тарасові тікати з хати, очувати десь у кущах калини. Тільки сестра Ярина, ховаючись перед мачухою, приносила Йому кусок хліба.

Тараса

Батько, що часто чумакував, бачив те все й забирає з собою в далеку дорогу, щоб рятувати від лихої мачухи.

Тарас був тоді найщасливіший на світі. Він мав нагоду побачити широкі степи, високі могили, глибокі яри. Приглядався чарівним ясним ночам, срібнолицому місяцю та зіркам, що іх тут було ніби більше, як в Кирилівці. Бачив гарні українські села з біленькими хатками, вишневими садками, стрункими мальвами та іншими квітами, як пізніше описав Тарас у своїм творі "Село, село неначе писанка"!

Під час подорожі міг свободно й довго розмовляти з батьком і слухати Його цікаві розповіді.

Другою такою присменою та цікавою для Тараса була дорога пішки до Мотронинського монастиря на прощу з найстаршою сестрою Катериною. На цвинтарі цього монастиря були могили з кам'яними плитами та написами. Та Тарас умів прочитати імена похоронених жертв з часів "Коліївщини", коли то козацтво під проводом Залізняка та Гонти очищувало українські землі від наїздників поляків і москалів. Старші віком прочани, чуючи прочитані Тарасом прізвища, оповідали свої спомини про них, про їх боротьбу та сумно похитували головами. Оповідання ці також залишили в Тарас не затерте враження і стали доповненням оповідань діда Івана.

На родину Шевченків спадало нещастя за нещастям, як би хтось зачарував. Тільки, що два роки як померла мати, а тут і батько важко захворів і небаром помер. Батько перед смертю сказав: "З моєго Тараса буде щось дуже добре, або велике ледащо". Батько весь час слідкував за Тарасом та його зацікавленнями. Знав, що Тарас не любив праці на рілі, ставив спротив всяким насильствам – примусові. Бачив Його надзвичайні здібності до науки й мальарства. Тому й журився, чи в таких невідрядних умовах життя вдастся Тарасові осiąгнути Його мрію, стати освіченою людиною, мальarem. Не знав ще тоді батько, що Тарас може бути письменником.

Після смерті батька, настали для Тараса ще гірші-важчі часи. Мачуха зовсім вигнала з хати. Тарас мусів вже одинадцять літною дитиною важко працювати на кусок хліба. Та однак не покидав науки, а шукав все нових і кращих вчителів-дяків для себе. Писав сам: "...блукав по світі та людей шукав, щоб добру навчили..." Довго шукав і знайшов одного доброго

вчителя-маляра. Але цей не міг принести його, бо мусів Тарас мати дозвіл відсвого пана на науку. Тарас відважився піти до пана за дозволом. Пан, побачивши гарного з вродженою інтелігенцією хлопця, залишив його в дво-рі для своїх послуг. Тарасові це вдалося страшною кривдою. Хоч як Тарас не любив неволі, чужих приказів, та погодився з долею бути в пана. Тут знаходив для себе все щось нове, цікаве, чого не міг дати йому дяк у школі. Засікання його росли. Приглядався великим малярським картинам у панських покоях, слухав музики під дверима покою і оповідань в зимові вечорі старших і молодших робітників на панському дворі.

Найбільше користі дали Тарасові далекі подорожі з паном Енгельгардом, бо майже по цілій Європі. Під час цих подорожувань Тарас був дуже спо-стережливий, на все звертав свою увагу. Приглядався іншим народам, іхньому життю, звичаям, порівнював це все із життям своєго дорого українського народу. Тарас бачив, що майже жоден народ не терпить так багато, як його. В його молодій голові роїлися думки: як поіногти, як вирвати з неволі український народ. В цих подорожках зроджується в Тараса туга за рідною Україною. Він починає, от так собі, писати вірші, щоби заспокоїти тугу. Та цей прояв і жадоба писання посилюється.

Найбільше вільного часу Тарас присвячував копіюванню різних портретів по панських дворах, малюванню церков і інших великих гарних будівель. Тарас запізнавав різних людей, які ставилися до нього прихильно, подивляли його здібності до малярства а давали деякі напрямні - поради для підвищення його малярських здібностей. Згадував у пізніших листах про одного професора університету з Вильна, який сказав: "6 літ рисуй, 6 місяців малюй і будеш майстром". І Тарас пильно йшов за вказаннями того професора. Відрисовував всі можливі й доступні йому речі, головно портрети, де б тільки їх не зустрінув. За це навіть пан Енгельгард наказав її Вильні вибити Тараса, бо зловив його серед ночі в панських покоях, як рисував при свічці. Казав вибити за це, що від свічки могла статися пожежа і міг згоріти величавий палац.

У Вильні нарисував Тарас Шевченко портрет своєgo батька, і видно подавав його комусь із широких і приязніх йому людей. Портрет цей задержався у Вильні аж до 1920 р. в гарній стилевій того часу /1829 р./ оправі. В тому часі Тарас також відрисував образ Св. Марії Магдалини. Копія була дуже добре виконана, як пізніше оцінювали її знавці малярства. але Пан, хоч часом казав вибити Тараса за невідповідну пору малювання, носився з думкою використати Тараса як маляра для розмалювання своїх по-коїв. Як приїхали вони до Варшави, пан віддав Тараса до майстра-кімнатного маляра. Побачивши Тарасові малюнки цей кімнатний маляр, оцінив їх вартість і порадив панові віддати Тараса до малярсько-мистецької школи. Пан погодився. Тараса гарно одягнуто, і він почав дійсну науку мистецького малярства. Та знову на його нещастя у Варшаві вибуло повстання поляків проти московського царя. Пан скоро відіїхав до Петербургу, куди пізніше приїхав і Тарас. В Петербурзі пан не хотів більше посыпати Тараса до малярської школи, бо це коштувало багато грошей. Тарас дуже довго й настирлево /вперто/ просив пана дозволити йому вчитися. Пан врешті погодився, але тільки на науку в кімнатного маляра. Тарас погодився і на це, з надією, що може таки пощастити ще колись стати добрым фахівцем, заробити гроші й тоді дальнє вчитися мистецького малярства.

Тарас опинився в доброго кімнатного маляра, але людини недоброї вдачі. Тарас постановив собі витерпіти все, щоб тільки сповнилися його мрії. Ходив Тарас з тяжкими відрами повніми фарб, малював дахи будинків, паркани та все інше. Кохну вільну хвилину від роботи в маляра використовував Тарас на проходи до парку. Там бачив гарні старинні класичні статуї римських богинь, гострі лиця й погляди давніх богів. Відрисовував їх і старанно ховав. Одного ранку трапилася пригода. Малюючи своїх римських красунь, Тарас не помітив, що за ним стоїть чоловік, який приглядався його праці. Цей чоловік відразу побачив, що це не пересічно-здібний молодець. Вони розговорилися і з радістю ствердили, що вони оба українці та ще й краяни. Чоловік цей, що був відомий українським мистецьким маляром

Сошенко. Він відразу порадив Тарасові приходити до себе у вільний час, що Тарас з великою пристрастю робив. Знайомство Тараса з Сошенком було дуже корисне. Сошенко познайомив Тараса з своїми українськими друзями, а ті довідавшись про його талан і лиху долю, постановили викупити Тараса від пана Енгельгарда на волю. Треба було багато труду, всякої протекції, але помогли тільки гроші. Пан захадав за Тараса аж 2.500 карбованців. Гроші дістали вони за образ — портрет учителя царських дітей, який спеціально на ту ціль намалював дуже славний в Петербурзі мальяр Брюлов.

Тарас нетерпільно очікував дня свободи. Аж нарешті 12 квітня 1838 р. одержав Тарас документ з підписом Енгельгарда, що він вже вільний чоловік а не кріпак.

Як сповістив Тарас Сошенка про свою волю, Сошенко дістав замовлення на чотири образи і в той день пильно працював в своєму помешканні. Раптом у його кімнату через відкрите вікно вскочив Тарас, звалив образ, що стояв на стоянку до малювання, чинувся Сошенкові на шию вигукуючи: "Свобода! Свобода!" Сошенко зрозумів у чому справа і самий почав душити Тараса в обіймах і цілувати. Сцена скінчилася тим, що обидва приятелі "розплакались як діти".

Наступного дня Тарас Шевченко вже був учнем Академії Мистецтва. Сповінися його довголітні /майже 20-ть літні/ мрії. Він не тільки був вільний і міг вивчати глибокі тайни "божественного мистецтва", але став учнем великого майстра-мистця Брюлова, що уважався в тому часі за найбільшого мистця в світі. Брюлів дуже полюбив Тараса та у всьому йому помогав. І так відбувся скорий перехід Тараса з темного горища /стриху/, де жив у кімнатного мальяра, до пишної майстерні Брюлова. Ходив по чаювних залах Академії Мистецтва, приглядався і рисував цінні образи, пильно вчився.

4. Рухова забава "Катанас" повторити її з попередніх заняття, як також повторити вступ до забави, вибір "катанаса" під лічбу складів: Тарас Шевченко гарні вірші любив писати, а я їх буду читати.

5. Рисування. Доріст може рисувати щось з рисунків, згадуваних в оповіданні, як: коники, півники, хати, дерева, як це рисував Т.Шевченко. Добре було б придбати хоч один якийсь образок з рисунком Шевченка.

6. Вивчення уривка з "Гайдамаків" — "Встало весна", можна також співати на мельодію "Ой Потапе, Потапе, який ти ледащо".

Встало весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом
Барпінком укрила.

І на полі жайворонок,
Соловейко в гаї,
Землю убрану весною
В ранці зустрічас.

Підготова до свята Т.Шевченка, яке повинно відбутися обов'язково в місяці березні.

3. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.

9. Закінчення заняття, за вказаним у першому й другому занятті. Співати страсну пісню.

Страдальна мати, під хрестом стояла.
Під хрестом стояла в сльозах промовляла,
Ой сину, сину, зо яку провину
Переноши нині тяженьку годину, на хресті.

Я тебе купала гіркими сльозами,
Я тебе ховала перед ворогами,
А нині плачу, бо тебе вже трачу,
Бо тя мій сину більше не побачу, сину мій.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.26
для Доросту УНО на місяць березень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з життям і творчістю ^{Т.Шевченка} мистецько-малярською та поетичною працею від часу викупу з кріпацтва, аж до його арешту москалями 5 квітня 1847 р. в Україні.

1. Збірка доросту - довільні гри, забави і т.д.
2. Привіт - як подано в першому й другому занятті.
3. Розповідь на тему подану в меті заняття.

Від самого початку вступу Т.Шевченка до Мистецької Академії в Петербурзі "Петербурзьке Товариство Заохочення Мистців" призначило Шевченкові стипендію. Тарас цим дуже радів. Прибав собі гарний одяг, пильно відвідував лекції в Академії, широко працював над собою, щоб доповнити свою загальну освіту. Однаке найбільше часу присвячував таки малюванню. Небаром доповнив початкове й основне знання мистецтва, став нарівні із своїми друзями-учнями Академії. В чухій країні тужив за своїми рідними та чудовою Україною. Тугу що миливав у своїх віршах-поезіях. Всі твори мистецько-малярські і поетичні показував приятелеві Сошенкові з яким мешкав разом. Сошенко не міг зрозуміти, що в молодому Тарасові може бути два великих талані: поет і маляр. З більшою увагою ставився до його на- малярських праць, як до поетичних, і тому радив Тарасові заниматися тільки малюванням.

Тарас після глибоко пережитих хвилин радости, що він вже вільний, скоро почав призадумуватися над долею своїх рідних і цілого українського народу. Тарас бажав для всіх волі, хотів бачити їхні щасливі, радісні обличчя, вдоволення і користь з їхньої праці для себе й України. Тарас думає як збудити з невольничого сну весь український народ. Одиноку можливу дорогу бачить тільки в писанні та розповсюджуванні палаючих любов'ю до всего що рідне поезій, писаних народною українською мовою. Тому пише все більше й більше. Відтворює і співує давню козацьку славу, Гетьманів, красу української природи, змальовує їх кріпацьке життя, затикає перетворити леміші / леміш, це гостра частина плуга, що кроїть землю під час орання/ на мечі, і ними здобувати та закріплювати право в своїй хаті-державі. Пише Тарас до своїх рінних в Кирилівці й просить їх також писати йому, але тільки по-своєму а не по-московськи. Допомагає їм матеріально, посилаючи гроші, які заробив малюванням прекрасних портретів визначним багатим людям.

Широкі знайомства, розмови з українськими та чужинецькими мистцями-малярами, письменниками збагачують його досвід, він здобуває їхнє признання подив і похвали за його велику працю. Це скріплює його на дусі, додає охоти до ще більшої творчості поетичної і мистецько-малярської.

Праці Тараса, т.е його мистецькі картини, поезії доходять також і на Україну з далекої чужини. Українські тодішні письменники захоплюються його відважними думками, його палкою любов'ю до України, погоджуються з його ідеями. Вони висловлюють йому також своє признання та просять дальше писати. Ці визначні люди як: Евген Гребінка, Григорій Квітка-Основяненко, Куліш та інші радять Шевченкові видати його поезії окремою збіркою-книжкою. Тарас рішився видати цю збірку поезій під назвою: "Кобзар". Вже 12 лютого 1840 р. дістстав цензурний дозвіл друкувати свій "Кобзар".

Поки "Кобзар" друкувався в друкарні, життя Тараса проходило дуже різноманітно та все з успіхами. В Академії робив величезніся осяги й випередив своїх товаришів. За свою науку й творчу працю в Академії та надзвичайний мистецький талан дістстав вже дві срібні медалі й особливу похвалу Ради Академії. А Товариство Заохочення Мистців спеціальним листом висловило йому своє задоволення з його успіхів і призначило йому знову ще вищу стипендію.

Поза цею працею, знаходить ще час на розваги, відвідує театри, опери, концерти, товариське життя та громадську працю. Бере живу участь у мистецько-літературних вечорах, читає там свої поезії, співає. Своєю веселою вдачею, вродженими здібностями до оповідань, виголошуванням поезій, високою інтелігентністю і культурою зосереджує біля себе великий гурт людей, які його високо цінили, шанували та запрошували до себе на пишні приняття, бенкети, замовляли мистецькі картини й портрети для цілих родин.

Поява збірки поезій "Кобзар" зробили його ще популярнішим. Кобзар став предметом широких і гарячих дискусій, Українська громада в Петербурзі та в Україні прийняла Шевченкового Кобзаря з великим одушевленням і захопленням.

Московські критики висказували признання його таланові, але накинулися на нього за писання українською мовою. Вони радили писати Шевченкові по-московському й робили йому надії, що стане славним письменником їх літератури. Інші знову московські письменники писали, що Шевченко великий національний український поет, що його поезії є дорогоцінною збіркою для літератури, вони є писані з повним почуттям краси-мистецтва, розуму, широї правди, національного духу й тому щиро вітають їх автора.

Шевченко глибоко переживав цю критику. Московським критикам, що його намовляли писати по-московському на славу небаром дав гідну відповідь:

"Спасибі за раду,

А розумне ваше слово

Теплий кохух, тільки школа

Брехнею підбите.

Не на мене шитий.

Вибачайте! Кричіть собі,

Я слухать не буду".

А українським друзям сказав, що москалі: "Насміються на псалом той,

Що виллю слізами;

Насміються...! Тяжко батьку

Жити з ворогами.

Та на докір москалям писав ще гостріші поезії, доказуючи несправедливість і кривду, яку вони роблять Україні й її народові. І цим поезіям вже тяжче було перейти московську цензуру. Але це його не заломило.

Шевченко це була неспокійна душа. Він любив постійні зміни, подорожування. Одного разу вибирається в подорож до Швеції і Данії /північно-західні краї Европи/. Під час цеї подорожі кораблем переживає велику бурю на морю, яка дала йому образ переживаних пригод нашими козаками на Чорному Морі. Під враженням цеї подорожі й бурі написав Шевченко свою славну поему "Гамалія". Подорож ця скінчилася для Тараса досить нещасливо, бо переважаючи годинами на покладі корабля під час бурі простудився і важко захворів.

Тарасові важко було сповнити своє гаряче бажання і довго плекану мрію, поїхати в Україну. Після довгих старань таки виїзджає в Україну. Подорожі з Петербургу в Україну загошує до своїх знайомих, з якими познайомився в Петербурзі. Шевченко використовує своє перебування в Україні, для познайомлення з усіма українськими письменниками, вченими, мистцями, суспільно-громадськими діячами. Нав'язує з ними тісні зв'язки, притягає їх до праці й співпраці для народу й України. Це йому вдається. Він уміє рішучо й переконливо говорити з людьми, які не тільки чули його палкі але й гіркі слова правди, наглядно бачили його великі діла.

Шевченко мандрував по всій Україні, відвідував культурні та історичні пам'ятки України як: Київ, козацьку Січ, Чигирин, Суботів, Полтаву, спалений запорозький монастир в Межигірську, рідну Кирилівку, одним словом облетів пташкою усю велику руїну-Україну. При кожній зупинці Шевченко змальовує найкращі красавиди, пам'ятки, приглядається життю і праці народу, записує цікаві оповідання, перекази, пісні. Шевченко був приготований, що в Україні зустріне невідрядні умовини життя, але такої великої руїни історичних пам'яток, гетьманських палат, Січі, козацьких фортець, церков, монастирів, культурно-освітнього занедбання серед населення таки несподівався. Ця загальна руїна України зрушила та вразила Шевченка до глибин душі та викликала ще більшу ненависть до москалів. Він плакав над

цими руїнами і писав: "Гетьмани, Гетьмани! Як би ви встали,
Встали подивились на той Чигирин,
Що ви будували, де ви панували
Заплакали б тяжко, бо ви б не пізнали
Козацької слави, убогих руїн.

Під враженням руїн, московської своєї на Україні, в Шевченка зродилася думка видавати альбом малюнків з відповідними до них поясненнями під назвою "Живописная Україна". Альбом "Живописная Україна" мав ілюструвати політичну історію України, починаючи від славної княжої доби, лицарської гетьмансько-козацької доби та сучасної руїни. Шевченко хотів представити своєю мистецько оформленою образотворчістю нашу культуру, звичаї, традиції хотів показати картинами красу природи цілої України, історичних пам'яток, життя і працю народу.

За гроші з продаваних альбомів хотів викупити на волю своїх братів і сестер з Кирилівки. Ідею цю гарячо підтримало багато визначних українських діячів і обіцяли допомогу в виданий праці та розпродажі альбомів.

Шевченко повернувшись знову до Петербургу почав працювати над здійсненням - видання "Живописная Україна". Окрім цього продовжував свої студії в Академії, багато писав нових поезій під враженнями з України.

В 1845 р. закінчив з відзначенням Академію, але хоч як захоплювалися московські професори його таланом, мистецькою творчістю, висловлювали призначення, гратуляції, побажання, але не признали йому найвищої нагороди золотої медалі, яка була рівночасно дозволом на виїзд за кордон для продовження студій на кошт держави.

Це зовсім зрозуміло, москалі боялися випустити Шевченка за кордон, дати йому повну свободу, можливість писати про кривду й неволю українського народу, доказувати москалям їх безправ'я, використовувати, гнобити, руйнувати Україну, її культурні надбання та все собі привлачувати.

Не хотіли москалі також дати дозволу Тарасові на виїзд в Україну. По довгих стараннях одержав цей дозвіл 25 березня 1845 р.

В ~~Москви~~ основана Київську Археологічну Комісію, яка мала на меті ~~її~~ дослідження старовини. До праці в цій Комісії запрошено і Шевченка як славного академіка мистецтва. Шевченко також став живою душою в праці основаного в Києві тайного Кирило-Методіївського Братства.

Праця при археологічній Комісії дала Шевченкові великі можливості основно відшукати, пізнати, вивчити, змалювати і описати великі вартості історичних фактів України. При цьому ставався зібрати якнайбільше всяких усних переказів від старших віком людей, записати прерізні звичаї, традиції і пісні з усіх частин України. За два роки праці в Комісії придбав Шевченко величезний скарб для української культури й історії.

Вся Україна, її народ жив Шевченком. Знали його всі, величали й шанували. При зустрічах з народом вислухував декламації своїх віршів-поезій, і це додавало йому ще більшої захоти до праці. Шевченко бачив, що народ ще не вмер, а тільки пригнічений важкою працею і московською неволею.

Куліш казав: "Шевченко вже не Кобзар а Пророк України".

В 1847 році Тарас Шевченко став професором мальтарства у київському університеті.

Ясно, що така Шевченкова слава, його палаючі любов'ю до України, а ненавистю до Москви, твори, скоро дійшли і до самих москалів, які арештували його вже 5 квітня 1847 р.

Арештували й скували москалі Шевченка, але не скували його душі живої, яка злилася з душою всого українського народу і стала одною неподільною цілістю.

4. Забава - "Пізнати Україну" /диви "Програма заняття ч.ІЗ, грудень, доповнити назви міст які відвідував Шевченко, додати село "Кирилівка"/.

5. Майстрування - витинання і наліплювання перших весняних квітів, як підсніжки, фіялки, верби /базьки/. Кращими працями прикрасити домівку доросту.
6. Вивчення уривків із поезій Тараса Шевченка, матеріал в залученні.
7. Народні танки, або гагілки. Підготовка до виконання гагілок в програмі Свяченого для доросту.
8. Марш зо співом пісні "Встала весна". Уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття, як подано в першому й другому заняттях. Співати страсчу пісню.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 27
для Д о р о с т у У Н О на місяць березень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст із Закарпаттям - Карпатською Україною, її існуванням під різними окупантами та Проголошенням Незалежної Карпатської України дня 14 березня 1939 р. в Кусті.

1. Збірка доросту, довільні гри, забави іт.д.
2. Привіт за вказаними в першому й другому заняттях.
3. Розповідь на тему подану в меті заняття.

Закарпаття - правильна її назва Карпатська Україна є частиною українських земель, положених на південь від гір Карпат. А тому, що велика частина українських земель лежить на північ від гір Карпат, то землі положені за горами Карпатами назвали Закарпаттям.

В історії Закарпаття бували різні часи так, як у всіх інших частинах України. Ця частина української землі, а з нею і її народ, переживав світлі моменти розквіту культурної праці, то знову занепаду. Дій Закарпаття чергувалися та були пов'язані із загальними подіями, війнами на терені середньої а то і цілої Європи.

При кінці I8 століття і в першій половині I9 століття Закарпаття було під оглядом національної свідомості та культурного розвитку крає зорганізоване, як інші укр. землі. Закарпаття вело широку культурну працю. Допомагало в основуванні Львівського Університету, посилаючи туди своїх професорів.

Відомий діяч і представник Закарпаття Адольф Добрянський робив заходи в австрійського цісаря Франца Йосифа І-го, щоб з'єднати Галичину, Закарпаття і Буковину в одну автономну країну. Цісар Франц Йосиф І-й погодився на деякі пропозиції Добрянського та назначив його намісником на Закарпаття. Закарпаття одержало автономні права в ділянці адміністрації і шкільництва. Українська мова стала урядовою мовою в урядах і школах. Українські письменники починають знову писати живою українською мовою.

Але як мадяри в 1860 р. захопили в свої руки центральний уряд, заборонили це все що призвав Закарпаття австрійський цісар Добрянському та іншим українським діячам - патріотам приказали залишити батьківщину. Наступає знову занепад культурного життя в Закарпатті. Послаблюються живі зв'язки з іншими українськими землями. Мадяри зовсім занедбають господарсько й культурно Закарпаття.

Після закінчення першої світової війни, боротьба українського народу за власну державу продовжувалася з поляками й москалями. В листопаді й грудні 1918 р. представники Закарпаття заявилися за злуку з Українською Державою, але щойно в дні 21 січня 1919 р. урочисто проголосили злуку Закарпаття з існуючою Українською Державою.

Українському народові важко було оборонити й закріпити проголошенну Українську Державу перед чотирома ворожими сусідами, які задопомогою західних потуг поділилися українськими землями.

Закарпаття ввійшло в склад Чехо-Словаччини, як автономна одиниця. Чехо-Словаччина була тоді державою з демократичним ладом, сприяла і допомагала Закарпаттю в його економічному й культурному розвитку.

В 1920-30 рр. на Закарпатті починається боротьба за панування мови між українцями та московілами. Незаконні вчинки й протиукраїнська діяльність чесько-московільських урядовців, які були підсилювані й підплачувані мадярами, щоб шкодити та недопустити до розвитку і національної свідомості населення Закарпаття, викликали сильні протести українських організацій і стали причиною ще більшої активності українців, а зокрема молоді - студентів. Перших десять років перебування Закарпаття в складі Чехо-Словаччини дали для нього позитивні здобутки. Розбудовано сільсько-гospодарську діяльність, лагоджено шляхи й мости, посилено торгівлю, зорганізовано мережу лікарсько-медичної служби, розбудовано шкільництво, сільські бібліотеки, курси іт.д.

До цого покращання багато причинилася праця національно свідомих українців як: учителів, духовенства, студентів і українська військова еміграція, що жила в Чехо-Словаччині. Товариство "Учительська Громада" почало видавати місячний журнал "Учительська Громада", виходять також різні українські часописи.

Українці послідовно докагалися від чехо-словашького уряду визнання повної автономії - прав для Закарпаття. Чехи зволікали це признання. Та коли Чехи були змушені віддати Німеччині частину їх земель Судети, тоді Прага /столиця Чехо-Словаччини/ 11 жовтня 1938 р. визнала Закарпаття автономним, іменуючи уряд, в склад якого ввійшли два українці: міністр Ю.Ревай і державний секретар о.Августин Волошин і два москвофіли: Бродій як голова уряду і Фецик. Проти автономії Закарпаття гостро виступали мадяри, які мали претенсії до Закарпаття як їх земель і поляки, які також не хотіли мати спільний кордон Закарпаття з Галичиною, яку окупувала Польща. Мадяри й поляки хотіли мати спільний кордон, тому старалися недопустити до повного національного з'єднання і розквіту Закарпаття. Вони висилали своїх зорохобників, збройні банди, які нищили економічно і морально населення, та вносили заколот на Закарпатті Українська Народня Рада закликала населення Закарпаття до оборони й самопомочі перед напасниками. Небаром створено для оборони військові частини "Карпатську Січ", які очищували край від мадярсько-польських банд. Також скоро виявилося, що два москвофільські члени уряду Закарпаття були підплачувані мадярами й діяли на шкоду Закарпаття. Тоді чеський уряд назначив другий уряд Закарпаття, якого пре'єром був о.А.Волошин. Тим часом німці прилучили до своєї держави Австрії, а прикордонні землі Закарпаття віддали мадярам з столицею Закарпаття Ужгородом та містом Мукачевом. Уряд Закарпаття мусів перенести столицю з Ужгорода до Хусту. 12 лютого 1939 р. відбулися вибори до сейму в Закарпатті. Організація "Українське Національне Об'єднання" була одною з найкраще зорганізованих діючих організацій на Закарпатті і під час виборів одержала абсолютно більшість виборчих голосів бо 86,1 відсотка на всіх голосуючих 93,2 відсотка.

Це були вибори - плебісцит, в якому населення Закарпаття вперше в своїй історії виявило справжню організовану силу й проголосило свою повну незалежність в дні 14 березня 1939 р., а 15 березня Сейм при участі 22-х послів затвердив це проголошення і дав назву "Карпатська Україна". Затвердив також синьо-жовтий прапор державним прапором і славень "Ще не вмерла Україна" державним славнем Карпатської України.

Тим часом німці займають під свою владу цілу Чехо-Словаччину, яка в своїй обороні не віддала ні одного стрілу до напасника. А мадяри кинулися збройною силою загарбати решту Закарпаття. В обороні Карпатської Україні стала Карпатська Січ, а чехи покинули все Закарпаття на початку мадярам. На поміч Карпатській Україні в боротьбі поспішили молодь Галичини, Наддіпрянщини й Буковини. Завзято боролася Карпатська Україна - молода держава з переважаючим ворогом мадярами й поляками. Та немогла Карпатська Україна - молода держава втриматися в дуже несприятливих зовнішніх ворожих обставинах. Однак факт постання Карпатської Української Держави та її геройська оборона набував великого історичного значення. Це ж найменша й до 1918 р. найбільш занедбана через панування мадярами частина України проголосила свою незалежність і збройно обороняла свою волю і права. Боротьба Карпатської України викликала велике зацікавлення і подив світу, бо ж саме тоді коли довголітня і славна на цей час способом доброя зброєю Чехо-Словашька держава піддалася окупантам Німеччині без одного стрілу на свою оборону. Уряд Карпатської України на чолі з президентом о.А.Волошином і більшою частиною Сейму виходить на еміграцію відкидаючи всяку пропозицію на співпрацю з мадярським окупантам. Під час другої світової війни, після зайняття Карпатської України большевиками, які зайняли цілу середньо-полуднєву Європу, прилучено Карпатську Україну до її материка України, яку большевики назвали Українська Радянська Соціалістична Республіка.

4. Рухові забави - повторити кілька рухових забав зо співами, що їх завчили в попередніх заняттях, що доріст не забував пісень чи радше слід і мельодій до забав.
5. Ліплення з плястеліном. На основі розповіді про Карпатську Україну, доріст може виліпити гори Карпати так, щоб з півдня Карпат гір понастягти хат, церковцю, високі сосни, можна синьою плястеліною виліпити ріки, що спивають з гір і т.д. Частина довоєту може рисувати чи малювати гори з смериковими лісами тадолиною людські оселі. Для точного обзнайомлення, треба придбати картини гір Карпат та красвида ми осель.

6. Ривчення пісеньки : "У горах Карпатах".

У горах Карпатах
Хотів би я жити,
З гори на долину,
Хотів би диви тись.
Там пташки щебечуть,
Там скоче серна ха, ха, ха
Голос сопілки там чути щодня.

У горах Карпатах
Там гуцул живе,
Він свою гуцулку
За руку веде.
Там пташки щебечуть,
Там скоче серна ха, ха, ха
Голос сопілки, там чути щодня.

7. Народні танці, добре було б вивчити "Аркан" гуцульський танок.

8. Підготовка гагілок на "Свячене".

9. Закінчення заняття за вказанням в першому й другому занятті.

Вірш "Ужгород" Р.Завадовича.

Де дрімають гори
В сріблих ірнях коронах,
Де плюсочуть плеса
Чистих Ужа вод,
Де на схилах спіють
Винограду грона,
Там у сонці мріє
Місто Ужгород.

Ужгород - столичне
Місто Закарпаття
Там камінний замок
Кругло сім віків,
Мов незнаний лицар
З тугою з-заязяттям
Дивиться на гори
Ген туди, де Львів.

Знає Закарпаття:
Україна - мати,
Київ - рідний батько
Львів - єдиний брат,
Разом їх боротись
Волю добувати,
Разом вибиватись
З-за тиренніх грат.

--- ---

Вірш "Де гори Карпати" А.Гайовського.

Де гори Карпати, там рідний край,
Там Тиса сріблисті збігає в Дунай,
Над горами звільна ширяє беркут,/ беркут це гірський орел/
З верхами говорять там Черемош, Прут./карпатські ріки/.

У літі зівчарик маржину пасе /маржина, це вівці, худоба/
І звуки сопілки по горах несе.
Дівчата співають в селі "чабана".
А хлопці танцюють гуртом "аркана"
В ніч довгу бабуся кудельку пряде,
Про папородь казку внучатам веде,
А дід про ведмедів, орлів і ліси,
Про Довбуша, війни та давні часи.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.28
для Доросту УНО на місяць березень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з нашим великим музиком-композитором Миколою Лисенком.

1. Збірка доросту, довільні заняття, гри, забави і т.д.
2. Привіт як подано в першому й другому заняттях.
3. Розповідь про Миколу Лисенка.

Ми продовжимо спільної праці в дорості зазнайомилися з багатьма визначними українськими письменниками й героями, а сьогодні познайомимося ще з одиною вартісною людиною - одиницею нашої культури, яка причинила величезний розвиток нашої культури, головно музики - пісні.

Українська пісня давня, так як давня історія нашого народу. Українську пісню створив самий український народ, передавалася вона з роду в рід з покоління в покоління аж до сьогоднішніх часів. Та кожне покоління творило свої нові пісні на основі свого народного побутового життя, на основі нашої історії, боротьби, оспівуючи в ній всі життєві моменти як: радість, журу, побіду, неволю. Українські народні пісні різняться від пісень інших народів, навіть наших народів сусідів, своїми чудовими мельодіями і ритмом. Ці народні пісні списували різні наші музики-композитори, оформляли їх в музичні твори, укладаючи до них ноти, творячи з них хорові одиниці, сольові, дуети, терцети чи квартети.

Одним з найвизначніших українських музиків-композиторів є Микола Лисенко.

Микола Лисенко народився 23 березня 1842 р. на Полтавщині. Батьки Миколи походили з давнього козацького роду і були ширими українськими патріотами. На таких саліх виховували своїх дітей. Мати Миколи Лисенка яка грала на фортепіані, сама давала своїм дітям перше знання і науки гри на фортепіані. Микола почав свою гру на фортепіані як мав тільки п'ять років. А перший свій твір написав коли йому було тільки 9 років. Микола найбільше з усіх дітей цікавився музикою, а головно народними піснями. Бабуня Миколи дуже любила українські народні пісні, казки, перекази. Вона скликала до своєї хати - двору сільських дівчат у довгі зимові вечори, де вони шили, вишивали та при цьому співали прерізних народніх пісень і розказували казки. Ці співучі вечори мали великий вплив на малого Миколу, що залібки слухав чудових мельодій народних пісень. Він ще малим жадібно записував їх так просто з цікавості а пізніше присвятити їм ціле своє життя і працю для їх музичного оформлення.

Микола Лисенко, як всі діти тодішніх часів, багатих батьків, вчився вдома, маючи окремого вчителя. Щойно на десятому році життя батьки віддали Миколу на навчання в Києві. До гімназії /гай скулл/ ходив Микола в Харкові. Після закінчення гімназії записується Микола на університет у Києві. Під час своєго загального навчання Микола Лисенко весь час продовжує своє музичне навчання у визначних європейських професорів музики. Під час школи Ферій Микола Лисенко дальше цікавиться народними піснями, звичаями і записує їх. Іздить часто з відомим ученим Павлом Житецьким по Україні та списує народні пісні, знайомиться з їх мельодіями, побудовами, а відтак опрацьовує їх для студентського хору в Києві, якого є диригентом. Також друзі Лисенка, бачучи його велике зацікавлення народною піснею, привозять йому багато записаних пісень в своїх околицях. Скарб народної творчості збільшується в Лисенка дуже скоро. Лисенко всім серцем любить свою Україну, її чудові пісні. І коли по закінченні студій одержує працю судді, не вдоволяється нею. Його мрією є всеціло віддатися музиці і працювати в цій ділянці української культури. Мрія його здійснюється в 1886 р. коли він виїздить у Німеччину, в місто Лейпциг, яке було тоді одним з головних центрів музичного життя Європи.

Навчання музики в Лайпцигу дало Лисенкові основні підстави для пізнішої його музичної творчості, але не змінило його спєльно-творчого стилю. Він сам розвинув його, створивши чисто український власний "лісенківський" стиль, що його пізніше переняли від Лисенка його учні в Україні. Саме в Лайпцигу постас його великий музичний твір "Заповіт" до слів Т. Шевченка для чоловічого хору. З цього часу починається його праця над обрібкою українських народних пісень і видає свою першу збірку тихже пісень друком. Для завершення музичних студій, а головно для застосування оркестрових інструментів у оркестральних оперних творах виїздить Лисенко в 1874-76 р до Петрограду й вчиться у композитора і знавця оркестрування Риського-Корсакова.

Повернувшись в Київ Лисенко, залишається в ньому вже до кінця свого творчого життя. Працює як педагог-професор музики й композитор. Крім цього бере активну участь в українському суспільно-громадському житті, в організації "Стара Громада", до якого належали старші віком громадяни - визначні політичні, культурно-мистецькі діячі, до "Українського Клубу", де обирається його головою. Він організує хори, влаштовує концерти, театральні вистави та широ працює в усіх діяльниках українського духовно-культурного життя.

В цей час російський цар Олександр видав наказ, яким заборонив друкувати українською мовою книжки, українські тексти під нотами, відогравати театральні вистави українською мовою. Щоби, однаке, вивчати свої пісні в хорах, молодь мусила ховатися далеко по передмістях Києва, ховаючися перед ухом і оком російської поліції. За ними йде або броде глибокими снігами серед зими старший вже віком Микола Лисенко, щоб сповнити свій священий обов'язок українця патріота, музика, щоб зашептити молоді що дорогу українську пісню, виховати її /молодь/ на гідних своїх наслідників.

За культурно-освітну і творчу працю для України москалі арештували Лисенка в 1907 р. Але не зломили Лисенка, хоч підкорзали його здоров'я. Не перестав він по виході з тюрми дальше працювати. Він ще більше прикладався до всякої культурної праці для українського народу. Українське громадянство високо оцінювало його неетонну, жертвенну працю і за це винагородило його влаштуванням величавого ювілею з нагоди його 35-ть літньої музично-композиторської праці.

Та не лише в Києві був відомий Микола Лисенко. Його знали в усій Європі, в усій Україні і відоказ цього всеукраїнського призначення для Лисенка такі самі величаві святкування влаштували йому громадяни Львова, Станиславова, Чернівців. Гостинна творчезі української національної опери тривала від 6 до 13 грудня "і гостили мене, як цісара", як оповідав сам Лисенко синові Остапові. Одержав тоді також Лисенко як ювілейний дар більшу суму грошей, які зумів на основання музично-драматичної школи в Києві 1904 р. З цієї школи вийшло нове покоління українських музиків як: Кирило Стеценко, Лев Ревуцький, Олександер Кошиць, Віктор Кривоусів, син Лисенка Остап та багато інших.

Творча праця Лисенка є дуже різномірна і всебічна. Найбільше праці присвятив він музичній обробці творі Т.Шевченка, яку видає під назвою "Музика до кобзаря Т.Шевченка". Він одинокий зумів передати думки і настрій поета, так, що слова Шевченка і музика Лисенка творять одну велику мистецьку цілість-моноліт. Написав також багато творів до поезій інших авторів як: Івана Франка, Олександра Олеся, Пантелеймона Куліша, німця Гайнє, поляка Міцкевича та інших.

Багато праці віддав написанню опер як: "Різдвяна ніч", "Утоплена", "Тарас Бульба", "Енєїда", "Наталка Полтавка", "Ноктурн", "Чорноморці". Незабув М. Лисенко і про українську дітвому, для котрої опрацював дитячі опери: "Коза Дереза", "Зима й весна", "Пан Коцький". Їх дуже часто відогравали наші діти в Галичині, бо в Росії було заборонено їх відогравати.

Лисенко опрацював сотні народних пісень для хорів, або поодиноких солістів, дуетів, терцетів і квартетів, додаючи до них фортепіановий супровід чи капелю. Лисенко написав багато творів для фортепіану без слів, скрипки

флейти й інших музичних інструментів. М.Лисенко зивів у широкий світ нашу музику, показуючи в своїх творах красу української мельодії-пісні, дав можливість українській музиці стати самостійною, типово національною в ряді світової музики.

Москва пропонувала Лисенкові обняти пост професора музики в московських консерваторіях за високою нагородою. М.Лисенко відмовився від цеї пропозиції, від матеріальної користі і світової слави. Лисенко знов, що він українець і краса української музики це краса українського народу, яку разом з ним присвоїли й нею чванилися москалі, так як Чайківським чи Він палко любив свою Україну, її чудову народну творчість /Гоголем і лише їй віддав працю свого життя, щоб сповнилися слова Т.Шевченка:

"Наша дума, наша пісня не вмре не загине".
до
Праця, постійні ворожі переслідування і матеріальні немагання підорвали його горюче любов'ю до свого народу життя. Микола Лисенко помер 6 листопада 1912 р. в Києві.

З величим болем душі проводила Україна і тисячі її народу свого найкращого сина у вічність. Усі хори, амафірські гуртки, школи, університети, маже півтори тисячі люду, зорганізованого в співучу частину хорового похоронного походу, співали йому останню пісню. Про ці похорони пише Микола Очерет так: "Хочемо відмітити лише два моменти з цих величавих похоронів, що їх наша столиця /Київ/ мала лише вперше. Нашу хслобну червону китайку /покриття на домовині/, старий український звичай/ поліція зняла зразу з домовину, як також поздіймала стяжки з усіх вінків. І друге: коли хори проходили зі співом під залізничним мостом, то потяги спинялися і з них маже всі пасажири присідували до похоронної процесії!".

Лисенко так як Т.Шевченко, Леся Українка хитиме в душах українського народу, а тепер і в чухих народів, які запізнаються з нашими великими геніями.

4. Забава зо співом "Я лисичка, я сестричка" М.Лисенка. /диви "Співаник для молоді "Ліворонок" стр. I3, доріст уставити колесом, виконувати відповідні рухи до слів пісні. Повторити інші вивчені гри й забави.
5. Вишивання - старатися викінчувати розпочаті рушнички, бо День Матері не за горами. Також хлопці викінчують свої гарні рамці для образочки різблені чи розмальовувані в українському стилі.
6. Повторення вчених вірші, для закріплення, щоб доріст незабував.
7. Підготовка гагілок до "Свяченого". Матеріял для виведення гагілок в залученні.
8. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.
9. Закінчення заняття.

ПІСНЯ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Р.Завадович.

Українські діти все співати люблять
Нов'саду вишневім птиці навесні;
Рідні звуки пісні пестять і голублять
Українське серце в дальній чужині.
і
Пісне незабутня, пісне рідна, мила!
Хоч ти давня-, гарна, вічно молода,
В тобі віщи чарі, краса, і сила,
Ти немов цілюща в джерелі вода.

Хто тебе співає, не забуде мови, /ків
Мови славних предків, прадідів, батьків/
ти йому приносиш рокіт хвиль дніщів
/рових
І ланів пшеничник молитовний спів.

Тож сіяй між нами, пісне квітко-зоре.
Шебечи нам ніжно пташко в гіллі,
Понад сірі гори, понад синє море
Принеси нам подих рідної землі.

Матерія на Свячене для доросту.

Декламація - ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Зацвіли квіти в лузі, в гаї
І сяє сонечко з небес,
У церкві срідні дзвони грають
Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Пташки щебечуть у діброві,
Убралися в зелень дерева
І шлях Воскреслюму Христові
Встеляє шовкова трава.

Радіють люди, лине пісня,
Надії встали, біль десь щез
У світі вістка благовісна
Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Свободу, славу - наші мрії
Зішле Господь з висот, з небес
І дзвони Юра і Софії - співатимуть
Христос Воскрес! Христос Воскрес!

--- " ---

Писанка

Діти виконують якусь гагілочку, одну чи більше. Відтак одна дитина підбігає до краю куліс, приглядається і голосно каже:
Котиться писаночка, з гори на долину, прокотилася простісенько до нас

у гостину.

Діти переривають гуляння дивляться туди, входить писанка і вітається з дітьми:

Писанка: Христос Воскрес любі діти! Діти стають пігнолом а писанка по середині, щоб її видіти:
Діти: Воїстину Воскрес, гарна писанко.
І.дівч. Ой, писанко рідна,
Барвистая чічко!
Візьму тебе у церкву
В Воскресну нічку.
2. дівч. Ой писанко люба,
Які в тебе взори!
То олені, то півні
Ялинка, то зорі ...
3.дівч. Дивуюся, любуюся,
Та знати хотіла,
Що нажутъ ці взори?
Скажи мені писаночко мила!

Писанка: Ялинка зелена, і олень рогатий
Тобі пригадають, зелені Карпати. З.А той безконечник, біжить бекконеч-
А хрест пригадає терпіння Господні Як півень запіє, і ранок настане
Це ж, таї Україна, розп'ята сьогодні. Оттак Україна з неволі постане.
І зіронькою квітом - усім засіяс
Ожидана воля, це я добре знаю!

3.дівч.: О! Тепер розумію! Не даром же мати,
Мені наказа тебе шанувати!

Всі: Ти щастя віщуєш, ти писанко чічко
Посвячена у церкві, в Великодню нічку.

Писаночка: Заспівайте ... гагілочку українські діти!
Діти скоро уставляються в колесо й співають ідуши:

Заспіваймо гагілочку
Українські діти,
Щоб почули наші друзі
По широким світі.

Щоб поплила чаша пісня
Над широким світом,
Щоб злетіла в Україну
Весняним привітом.

Заспіваймо про Ісуса,
Що воскрес з могили,
Щоб даремно наші друзі
Серцем не тужили.

Щоб мов пташка понад ней
Розпустила крила,
Щоб чекала Воскресення
Україна мила.

Пісню можна співати на мельодію - коломийки, тільки повільніше. Діти під час співу виводять хоровід з колеса, можуть колесо розірвати, так що одна дитина провадить, опісля йдуть до переду рядом і розходяться одна в право, одна в ліво, сходяться разом, йдуть парами. Знову розходяться ряд на ліво, на право, творять малі кома, опісля уставляються кругом пі-

санки й співають: Христос Воскрес! /Пісні в залученні/
 Стрій для писанки: З твердшого картону витяти два яєчка, так завеликі щоб дитині, що грає писанку, були шпіцом до черевичків, а другою-горішною частиною під шийку. Горішня частина яєчка має бути повитина зубчиками не дуже маленькими, їх позігнати так, щоб творили ніби ковнірець. Писанка мусить бути розмальована з переду дитині. Має бути все те, про що описують діти і сама писанка. Хрест повинен бути посередині горішньої частини, з однієї сторони гарна зелена ялинка й олень горатий. Писанку ділить - серединою безконечник то є: дві лінії віддалені від себе, щоб поміж ними містилася кривулька, така як на наших писанках. Під безко- нечником намалювати півня й зорі. Писанка при виголошуванні вірша показує правильно на всі ці знамена, які пояснюють. Дві частини писанки мають бути сполучені червоними стяжками, так щоб їх зав'язати на раменах і по боках при безконечнику. На головці малий віночок, або стрічка з маками. Діти в українських строях.

---- " ----

Найкраща писанка.

Пишуть писанки бабуня,
 Пишуть мама, пишу я.
 А чия найкраща буде?
 Я гадаю, що моя!

І бабуня так говорить,
 Ну й мама: кажуть теж.
 Правда батеньку? - питают.
 Вони відказують, - еге ж!

Пишуть писанки бабуся,
 Пишуть мама, пишу я,
 А чия найкраща буде?
 Я гадаю, що моя!

---- " ----

Навіть котик щось шуркоче,
 Видр'япавшись на вікно.
 Певно він сказати хоче,
 Що заслуга тут його...

Бо на писанку барвисту
 Лапку мокру він поклав,
 І доріжку свіжу й чисту
 Трішки, трішки розмазав ...

Подайте вістоњку....

Подайте вістоњку через усі перепони,
 Чи в Великодню ніч у вас дзвонили дзвони,
 Чи всміхалися і очі й уста
 Чи вірили в воскресення Христа,
 Подайте вістоњку через усі перепони.

Подайте вістоњку, чи ще не всі в могилі,
 Мої брати і сестри милі,
 Чи ще розірваний наш стяг
 Живе в поранених серцях,-
 Подайте вістоњку... через усі перепони.../написав О.Олесь/

---- " ----

Що дає сімейне щастя? /збірна декламація/

I.дівч.:

Ані хата, ані авто,
 Ані одіж вибаглива
 Не дадуть вони, не зроблять,
 Щоб сім'я була щаслива.

I.хлопець:

Навіть гроші, що їх батько
 Заробляє з таких трудом.
 Гроші не приносять щастя.
 А хто каже ТАК, - є блудом.

2.дівчинка:

Всі вигоди і доспіхи,
 Найвибагливіша пожива
 Не дадуть."Дадуть", хто скаже
 То це довідка фальшивка.

Всі: Лиш в любові і пошані

Один одного в родині

2.хлопець:

Ну, а що ж тоді направду
 Те сімейне щастя творить?
 Всі: Це любов, правдива, ширя,
 Що до серця і душ говорить.

I.дівчинка:

Це любов твоєого батька
 До своїх дітей, до мами,
 Любов матері до батька,
 До діток - і між дітками.

I.хлопець:

І любов дітей до тата,
 І любов дітей до мами,
 І любов правдива, ширя
 Між сестрами й братами.

Дасть те щастя.

В найприkrіші хвилині.

Живо

- Христос Воскрес -

Хри - стос во скрес ра дій те діти бі жіть у по - ле у са

док збіграй те зі - лляч коб і квіти кладіть на Бо - жий

2. Нехай бренять і пахнуть квіти
Нехай панує Божий рай
Як на землі радіють діти
І звеселяють рідний край.

3. На Вас погляне Божа Мати
Радіючи з святих небес
Збирайтесь діти нуж співати
Христос Воскрес.Христос Воскрес.

сл. І. Журіак
муз. Г. Завадський.

~ Грядінка ~

Гря - доч ка, гря доч ка ма лень ка дів чи на, дів чи на гарненька

са ди ла, са ди ла квіточка для ма ми для ма ми лю боньки.

2. Сонечко, сонечко ясненько світило, світило тепленько
А дощик, а дощик легенъкий поливав, поливав густенький.

3. Виросли, виросли квіточка червоні, червоні зіроньки
Рожеві, рожеві роженьки на свято для мами горлички.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Ъ

д л я

В И Ж О В Н И К I В Д О Р О С Т У У Н О
на місяць квітень 1963 р.

Торонто, Онтеріо, Канада
1963 р.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 29
для Д о р о с т у УНО на місяць квітень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з українськими звичаями, традиціями, підготовкою до Великодніх Свят як: писанням писанок, вивчення гагілок, роблення моздірів та інше.

- I. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання й оглядання укр. журна- лів.
2. Привіт за вказаним в першому й другому заняттях.
3. Розповідь і гутірка на тему подану в меті заняття.

Український народ має невичерпане багатство глибоко вкорінених традицій і звичаїв, що сягають у передісторичну нашу давнину. Звичаї ці творили наш народ на основі своїх життєвих потреб, вимог, пристосовував їх до різних своїх святкувань, під впливом чудової української пророди, **звідки** наш народ черпав свою поетичну творчість.

Сьогодні зазнайомимось із великодніми звичаями в Україні, що являються одними із найкращих.

Великдень це дуже радісне свято, Воскресення Ісуса Христа після мук і смерти на хресті, на горі Голгофті. Як знаємо, це велике свято попереджає Великий Піст, який додержується в нашему народі дуже строго. Великий Піст - це час духової обнови і приготування до радісного Великодня. Ці приготування не були поверховними. Народ їх глибоко переживав відбуваючи спеціальні страсні молебені по церквах, поклони в середу четвертого тижня посту, коли народ під час відправи з священником складали до землі на колінах глибоких 360 поклонів. Дуже вроно приготувалося свячення верби - базьки в так звану квітну чи вербну неділю. Квітна неділя була радісною і пригадува візд Ісуса Христа до Єрусалиму, коли народ витав його і співав: "Осанна, осанна" /значить :Слава, слава/, як рівною пригадувала, що за тиждень Великдень, як це виголосували діти й старші після посвячення верби та й виходу з церкви, жартівливо билися вербою, висловлюючи: "Верба б'є, не заб'є, а за тиждень Великдень є!"

Весь цей тиждень, що зветься Великий Тиждень був останнім приготуванням до зустрічі Христового Воскресіння. Закінчували останні приготування душевні сповідю, Святым Причастям, дуже строгим постом і приготуванням всякого смачного печива,варива, писання писанок, крашанок на Великдень.

Увечорі четверга, "Страсного Четверга" замовкали дзвони, а їх заступали дерев'яні калатавки, на знак жалоби, що Христос помер на Голгофті. У великодню П'ятницю весь народ збирався для торжественної відправи та виставлення плащениці. Це на знак, що тіло Христа зложили до гробу. Від часу виложення плащениці, прогарно враної квітами, аж до її заховання, при Божому гробі стояла почесна сторожа, яку держали хлопці з різних організацій молоді. Дівчата й хінки відбували таку стороху /адорацію/ перед виставленими на кивоті Найсвятішими Тайнами, з горіючою свічкою в руках і палками молитвами. З суботи на неділю в ночі церкви не замикано. Її і Божий гріб відвідували люди, співали страсні пісні, читали різні молебені. Ранесенько у Великодню неділю відправлялася воскресна утреня, зложення плащениці на знак що Христос Воскрес і вже після першого проголошення священиком "Христос Воскрес" радісно грали дзвони, а з ними народ співав воскресних пісень. Після закінчення відправи в церкві, хінки, а коло них і діти, уставлялися на майдані біля церкви з прогарно приготуваними кошиками, повними всякими харчами до свячення. Це були великі паски, смачні ковбаси, хинки, сир, масло, яєчка звичайні, писанки, крашанки, /пісанки розмальовані кольоровими взорами а крашанки тільки фарбовані однотонно краскою/, навіть цілі маленькі поросятка печені несли до свячення. Кожна господиня, ^{з обідом} її кошик з всічкою був найбагатший та накрайший. А кожна дівчина старалася, щоби кошик її мами був прибраний

також найкраще барвінком, міртою і найкращими писанками. По закінченні свячення весь народ вітався з собою "Христос Воскрес", відповідаючи "Воїтину Воскрес" і складали собі взаємні побажання при цьому цілувались, що називали "Христосуванням", на знак якнайглибшої любові, пошани, згоди. Відтак всі спішли до дому, щоби здоїти до спільногого свяченого, тобто спільногого снідання. Спільне свячене відбувалося також дуже вроно, з відповідними приготуваннями, складанням побажань батькам дітям, діти батькам і т.д. Після спільногого снідання молодь й дітвора спішила під церкву виводити веснянки-гагілки, дзвонити дзвонами, стріляти з моздірів. Моздірі це були малі гарматки до стріляння, злагоджені старшими хлопцями-парубками ще під час великоночного посту. Це була залізна цівка-рура, так як дуло гармати, тільки з одним отвором з переду та з маленькою діркою з боку. В передній отвір насипали запального пороху, трохи каміння чи дрібної цегли, а навіть землі. До бічної дірочки з боку вкладали запальний шнурок, його запалювали і коли вогонь дійшов до пороху в середині дула, наступав вибух через передній отвір, викидаючи все з середини. Тоді знову наладовували дуло і знову стріляли. Молодші хлопці робили собі маленькі моздірі, прикріплени до грубого мотузи /шнурка/. Найперше його сильно розмахували а опісля вдаряли об великі каміння чи мур і це також давало голосний стріл.

Дівчата виводили прерізних гагілок. Всі дуже гарно святочно одягнені у вишивки, співали воскресних пісень і при тому виводили хороводи кругом церкви.

Веснянки-Гагілки належать до нашої глибокої старовини. В передхристиянських часах вони були виявом радості з приходом весни. Й рівночасно пояслом богові "Даждьбогові". Їх радість виявляли в чудових веснянких піснях сполучених з відповідними рухами-хороводами. У веснянках і гагілках як у дзеркалі відбивається весь побут нашого народу від найдавніших часів. Вони оспінюють княжу добу н.пр. в гагілці "Боротар", козацькі часи, турецьку неволю, панчину в гагілці "Їде, їде Зельман" та інших. Однаке найбільше в гагілках проявляється характер: веселий, картівливий, бадьорий. Ці обрядові хороводи в супроводі пісень мали в різних землях України різні назви: на Придніпрянщині - "веснянки", в Галичині - "гагілки", "гаївки", в Карпатській Україні "риндзівки". Веснянки й гагілки є тісно пов'язані з Великоноччю. Молодь продовж триох днів Великоночі Свят не перевістували співати й виводити під церквою гагілки. Старші громадяни спішили туди приглядатися своїм дітям, які відтворювали та пригадували їм молоді літа, тіх самі або нові гагілки, які вони колись виводили.

Хлопці з терпеливістю вичікували на свою чергу під дзвіницєю, щоби собі гарно поздзвонити. Чудові мельодії веснянок-гагілок, веселий гамір дітвори, радісний гомін з дзвонів, а вгорі весняне голубе небо з золотим сонцем спліталися в одну Великоночну симфонію - радість була всенародня. А тепер не чути в Україні великоночних дзвонів, замови голос предків в гагілках-веснянках. Лютий ворог нищить наші прекрасні народні звичаї, традиції освячені й оспівувані віками.

Невід'ємною частиною українського Великоноччя є писанки, крашанки. Вони також дуже давного походження в Україні, як і веснянки-гагілки. Для звеличення свята на честь релігійного культу сонця мало велике значення розмальоване яйце-писанка. Всі знаки й орнаменти розмальовані на писанках як: свастика, трикутники, кола, спіралі, безконечники, квіти, баранчаки, дубові листя та інше мали символічне значення, бо саме яйце було символом життя.

Гагілки творили головно українські дівчата, а писанки вичаровували про-довох тисячаліть на маленькому яечку з любов'ю і з тонким кистецьким відчуттям українські жінки й дівчата. Писанки з приходом християнства в Україну, святкуванням Великоночі Свят, перейшли до великоночної традиції. Писанками стукалися, обмінювалися старші й молодь зараз після посвячення паски під церквою та через всіх дні свят. Писанки прикрашували великоночний стіл.

З писанкою пов'язані різні народні повір'я н.пр.: небіжчикові /померлому/ клали в домовину писанку, як символ вічного життя; занурювали писанку в чисту джерельну воду і хто тою водою вмився на Великдень, був чистий тілом і душою; лупину з писанки не викидали до сміття тільки закопували на городі, щоб гарно росли й пахли квіти.

Тому Й ви, дорогі діти, як наймолодше покоління українського народу, що живете не в поневоленій ворогом батьківщині, який зруйнував наші церкви, заборонив всі церковні відправи, а з цим заборонив і забороняє продовжувати наші вікові звичаї, традиції, щоб разом із ними знищити нашу культуру, нашу окремішність, якою він немає, ви у вільній Канаді, - вивчайте наші гарні веснянки-гагілки, виводіть їх у своїх домівках /як не можете виводити під церквою/ на розраду вашим батькам. Пишіть великоміні писанки, вкладайте в них свої чистецькі таланти, даруйте своїм учителям і добрым приятелям /з відповідними поясненнями/, що вони означають. Бо ви колись мусите це все передавати своїм наслідникам. І в цей спосіб проти волі ворога будете продовжувати нашу високу культуру, звичаї, традиції на подив іншим народам, які таких чудових традицій не мають.

4. Вивчення гагілки: "Ми кривому танцю"

Ми кривому танцю /2 рази/

Та щоб не виносили /2 рази/

Не дійдемо кінця.

Дівочої краси.

Дівки-молодиці /2 рази/-спів.дівч.

Дівочої краси /2 рази/

Дівки-чарівниці " " " хлоп.

Веснянної роси.

Терем будували " разом.

Терем будували /2 рази/

Вікон не виймали

Щоб не вилітав /2 рази/

Сивий соколенко,

Кривий танець виконується так:

На слова: "Ми кривому танцю", з однієї сторони майдану чи залі/сцени/ виходять гусаком дівчата, з другої хлоні

ці, співаючи йдуть своїм кругом. На слова: "не дійдемо кінця" уставляються в два ряди лицем до себе у віддалі 4-5 кроків. "Дівки молодиці" дівчата йдуть до хлопців, роблять легкий поклін і не обертаючись йдуть на свої місця. "Дівки чарівниці" хлопці роблять те саме. "Терем будували" дівчата беруться за руки, підносять їх вгору, оба ряди йдуть до себе, по середині хлопці переходять попід руки дівчат і йдуть аж на їх місця, а дівчата на місця хлопців. Повертуються знову всі лицем до себе, та йдуть на свої перші місця, хлопці знову попід руки дівчат, це роблять на повторення слів 3-ої стрічки "Терем будували." На слова "вікон не виймали" хлопці підносять руки так як дівчата, а дівчата йдуть їм попід руки, повертаючись назад стають вже близьче себе у віддалі 2 кроків і повертаються лицем до публіки. На слова "щоб не вилітав" дівчата деруться за руки проходять кривулькою поміж хлопцями і стають на свої місця /ближче/. Та щоб не виносили" хлопці роблять те саме, і стають на свої місця. На слова "Дівочої краси" х. і далучаться парами-голубчиком, але так, що перша пара по лівій стороні, друга по правій, третя по лівій /в шахівницю/. На слово "роси" повертаються на свої місця.

Тоді відразу можна вивести другу гагілку: " А вже весна воскресла /2рази/

Шо ж ти нам принесла?

5. Рисування писанок на папері, як вступ до слідуючих занятт, писання писанок. До цього слід придбати потрібне приладдя як: спеціальне рильце, віск /правдивий пчільний жовтий/ фарби, оцет /для розведення фарби/, горнятка чи слоїчки /широкі/, свічку, ложку, чисту шматинку.

6. Підготовка до виведення "Свяченого" для доросту; провірка віршів, пісень, гагілок та інше.

7. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.

8. Закінчення заняття за вказаним у першому й другому заняттях. Співати страсну пісню.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.30
для Доросту УНО на місяць квітень 1963 р.

Мета заняття: Закріплення розповіді про великоміні звичаї в Україні в формі гутірки, вивчення гагілок, писання писанок.

- I. Збірка доросту, довільні гри, забави. Приготування до писання писанок.
2. Привіт за вказаним у першому й другому заняттях.
3. Гутірка на основі розповіді в попередньому занятті. Запитання для нав'язання розмови з доростом ставити дуже ясні. Старатися дати дітям висловлювати все, що запам'ятали з розповіді, коли не все доріст запам'ятає доповнити. При розмові звертати увагу на правильну мову, будову речень, уживання правильних українських назв і зворотів. В гутірці перевести порівнання, чи так само святкуємо Великдень тут в Канаді. Запитувати, чи всі звичаї практикуються в родинах доросту та які. Шо доростові найкраще подобається з цих звичаїв.
4. Повторення гагілки: "Ми криємо танцю", перести загальну пробу до відbutтя "Свяченого" для доросту. Матеріал до свяченого подано в "Програмі заняття на міс. березень" /останні сторінки/.
5. Писання писанок. Якщо виховник не знає техніки писання писанок, чи не має когось на місці, щоб вивчити доріст писання писано, тоді прошу користуватися тут поданим способом.
Вибрати гарні, рівні, чисті без вапнянних грудок, без плям яєчка. Показати доростові кілька стилевих взорів, /Для улегшення писання, можна дозволити дітям намарсувати дуже легенько взір олівцем на яєчку/ які являються нашою символікою поодинок земель України. Приготувати фарби, це значить дати їх до таких слоїчиків, щоб яйце легко можна було туди положити та спісля витягнути ложкою. До фарби обов'язково додати оцту і після кількаразового вхіття фарби знову доливати оцту. Оцет легко всякає в лушпину, а з ним і фарба. Оцет також скріплює краску. Основна засада фарбування така: яєчка постепенно кладемо до фарб від ясних до темних. Кожну краску яку хочемо мати на писанці покриваємо воском. Наприклад: якщо хочемо мати білі лінії чи взори, їх треба покрити воском, тоді значить по тих лініях треба тягнути рильцем з воском. Рильце найперше розігріти над свічкою, відтак занурити рильце в віск /віск мусить бути правдивий пчільний жовтий/, щоб набрало воску, тоді тягнути по тих лініях, які мають бути білі. Уважати, щоб лінії не були дуже грубі, та щоб рильце набравши забагато воску не розливало його. Краще набирати воску менше але частіше. Тоді положити яйце до жовтої фарби. Яйце в фарбі мусить лежати досить довго /за цей час можна приготувати другу писанку/ зажи натягне в себе фарби. Фарби мусить багато, щоб яйце ціле заховалося під фарбою. Як все добре закрасилося на жовто, легко витягнути ложкою, щоб не порисувати, положити на чистий м'який платочек, щоб просокло. Тоді знову тягнути воском по тих лініях, які мають бути жовтими. Знову положити до фарби червоної, або як хоче мати помідорову, тоді до помідорової. Опісля знову намарсувати воском нові лінії і класти до червоної ясної, або відразу до темночервоної, чи коричневої /бронзової/. Чорної краски не слід уживати при писанні писанок, бо чорна краска є символом смерті, а наші всі писанки є символом радості й життя. Після закінчення розмальовування писанки всіма красками, добре висохну писанку беремо двома першими пальцями з гори й долини, держимо над горіючою свічкою, щоб віск розтопився /частинами/ і легенько обтираємо його чистим м'яким платочком. Готову писанку помастити товщем, найкраще мастити шкіркою з будженки, щоб гарно світилася.
6. Марш зо співом, повторення маршових пісень.
7. Закінчення заняття за вказаним у першому й другому заняттях.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.31
для Доросту УНО на місяць квітень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріс з важливішими українськими ріками, які мають велике значення в економічно-господарському, торгово-вельному, культурному житті й розвитку народу і держави.

І. Збірка довільні заняття, гри, забави, читання укр.дитячих журналів.

2. Привіт, як подано в першому й другому заняттях.

3. Розповідь на тему подану в меті заняття.

Україна, як і інші країни світу, має багато рік. Загальна довжина водних шляхів на українських землях доходить до 3,850 миль /6,200 км./, з того 3,725 миль це природні ріки, а 125 миль це штучно викопані канали. Коли порівнати довжину водних шляхів в Україні з іншими країнами Європи, то українські водні шляхи займають п'яте місце.

Українські ріки це довгі водні артерії, що несуть свої води по рівнинах на південь у напрямі Чорного й Озівського морів. До Чорного Моря вливаються такі ріки: Дунай /тільки своїм гирлом-дельтою належить до української території, зате його допливи є важливими українськими ріками/ з допливами Тиса і Прут з допливом Черемош, Дністер, Бог, Дніпро з допливом Прип'яті й Десни. До Озівського моря вливаються ріки: Дін з допливом Дінець і Кубань. Тільки дві більші ріки: Сян і Буг впливають до чухої нам ріки Висли, а з нею впадають до Балтійського моря на півночі.

Найбільшою і найкращою рікою України є ріка Дніпро. Дніпро є третьою найбільшою рікою Європи. Він має 1,420 миль довжини. Коло Києва Дніпро є широкий на 360 ярдів. Дніпро для України має таке значення як: Міссісіпі для Америки, Рейн для Німеччини чи Ніль для Єгипту.

Дніпро був скідком важливих історичних подій в Україні. Дніпром приїхав на Україну св. Апостол Андрій Первозваний, поставив на київських горах над Дніпром хрест і пророкував велич і славу міста, яке на цьому місці колись постане. Це є сьогоднішній Київ. Над Дніпром у Києві постала наша княжа держава. У Дніпрі св. Володимир Великий - князь України, охристив наш народ в 988 р. Над Дніпром була основа козацька Січ - Запоріжжя. По Дніпрі відбували наші Гетьмані славні козацькі походи. У Києві над Дніпром відновилася самостійна Українська Держава в 1918 р.

Українські ріки від найдавніших часів були важливими водними шляхами, які скрещували на своїх водах торговлю різних країн світу, головно Європи і Азії. Наш народ крім різних праць займався і ловлею риб в наших ріках і морях.

Наші ріки мають добре природні умовини для водного транспорту, плавби кораблів, суден. Вони є дещо занедбані тепер під оглядом упорядковання -регуляції берегів, а це тому, що наші окупанти-вороги, хоч використовують наші ріки, то не дбають про їх удосконалення. Большевики останніми часами звернули більше уваги на українські ріки, головно Дніпро. Вони найперше затопили дніпрові пороги. Пороги, це природні скелі на Дніпрі, які виставали високо над водою і утруднювали плавбу кораблів і суден/човнів/ зате була чудо-краса природи, якими захоплювалися всі, хто їх бачив. Пороги оспівував і оспівує наш народ і співці, описували поети, змальовували славні малярі, дніпрові пороги фільмували фільмові експедиції різних країн світу. Переживали трудну переправу через пороги княжі дружинники й козаки.

Пороги затоплено так, що побудовано величезну греблю-гать, яка задержала воду й піднесла її майже на 40 метрів вище. Тепер понад порогами без труднощів пропливають великі транспортові й пасажирські кораблі. Води Дніпра використовують також для штучного наводнення земель в долішній степовій частині Дніпра, де є великі плянтациї баговни. Большевики запланюють каналами отримати води Дніпра з іншими ріками та створити великий водний шлях з Херсону аж до Ленінграду.

Інші українські ріки мають дещо менше значення для водного шляху. Все

таки по їх водах плавають кораблі. Це вони: Дін, Дінець, Дністер, Кубань і Буг.

Дністер мав би велике значення для плавби, колиб перевести регуляцію його берегів, головно великих і частих закрутів, які утруднюють плавбу кораблів, та получить Дністер з Сяном а даліше з Бислою, яка впадає до Балтійського північного моря. Отже, в цей спосіб сполучено би Чорне Море з Балтійським. Поки що тільки части Дністра в Галичині надається до перевозу - сплавби дерева. Дністер має багато допливів як: Бистриця, Стрий, Золота Липа, Стрипа, Збруч та інші. Їх використовують як рушійну силу для млинів.

Гірські ріки як Прут з Черемошем і ріки Полісся використовують також для сплаву дерева. З гірських рік бувають часто повені, які збирають в свої русла багато вод з гірських потоків і річиків головно весною, як топляться сніги. Води ці не поміщаються в берегах рік і розливаються широко по околицях спирчинаючи повені, а з тим багато нещастя.

4. Руханка, перевести вправи рук і ніг, старатися наслідувати веслування веслами, марш по рівнині, вимарш на гору, підносячи високо ноги, іт.д.

Перевести забаву "Міст". Установити доріст пара за парою, пари звертаються до себе лицем, подають собі руки. Остання пара перебігає попід руки-міст і стає напереді. За нею йде наступна доки всі не перейдуть. Ніхто не гнівається, коли при переході почує на плечах легкий удар. При тому співають пісню : "Море", /пісню можна співати на мельодію "І шумить і гуде"/

Море філює, гуде,

Філями море кида,

Філя за філею йде

В право, в ліво заверта

В право, ліво, в гору, в низ

Висше, висше б'є в гору

Закрути і обернись.

Опадає під пору.

А як вихор загуде,

Страшне море у ту мить

Місяць високо зійде,

Загудить і зашумить.

Можна також укласти гру інакше, виконувати відповідні рухи до слів пісні

5. Остання підготовка до "Свяченого", що повинно відбутися до кінця місяця квітня.

6. Марш зо співом пісні: "Ой піду я по плаю, по плаю!"

Ой піду я по плаю, по плаю,

Ой піду я горою, горою,

Роздивлюся по краю, по краю:

Візьму друзів з собою, з собою,

Там то рідні села, там ріка весела,

Там то рідні села, там ріка весела,

Там ярочки - долини

Там ярочки - долини

Край наш рідний єдиний.

Край наш рідний єдиний.

7. Закінчення заняття за вказаним у першому й другому заняттях.

Примітка: до заняття обов'язково придбати хочби малу мапу України, показати доростові вичислені в розповіді ріки.

Подав вірш: "Українські ріки" Мирослава Петрова, який може доріст вивчити для легшого вивчення і закріплення назв українських рік.

Покидає ТИСА

І ДНІСТЕР поважний, З ним погільна ПРИП'ЯТЬ

Свій гористий край

Сяну рідний брат

І пливе на південь

В наше рідне чоре

В голубий ДУНАЙ.

Котиться з Карпат.

З бистрим ЧЕРЕМОШЕМ

Золотим Поділлям

І чистий прозорий ПРУТ-

Мирно без тривог,

Не страшний нам простір,

Мов хазяїн чесний

Ні мандрівки труд.

Тихо в'стися БОГ.

В далью синю Вислу

І ДНІПРО могутній

Крізь зелений луг

Пута з льоду рве,

СЯН пливе сріблистий

Гордо та велично

І спокійний БУГ.

Степом він пливе.

Не забути, рідні

Тихі ясні води

Вас ніде повік,

Українських рік.

Мимо шахт спокійно

ДІН пливе з ДІНЦЕМ,

Наче рідний батько

З сином-молодцем.

І КУБАНЬ з кавказьких

Кам'яних воріт

Котить хвоті води

І нам несе привіт.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.32
для Доросту УНО на місяць квітень 1963 р.

Мета заняття: Запізнати доріст з Чорним Морем - Українським Морем, з нагоди дня 29 квітня, який є Днем Українського Моря.

I. Збірка доросту, довільні заняття, гри, забави, іт.д.

2. Привіт, як подано в першому й другому заняттях.

3. Розповідь про Чорне Море - Українське Море.

Вже в нашому попередньому занятті, в розмові про українські ріки згадували ми й про Чорне Море, до якого, як матері українських вод, несуть свої води майже всі українські ріки.

Море для держави має велике значення в господарсько-економічному, культурному й політичному житті нації. В житті різних народів море відогравало і відограє, головно тепер, велику роль при розвитку морської флоти, нових кораблів з атомовим погоном - рушійною силою. Знаємо, що народи, які володіють морями - оксанами є великими потугами світу.

Здавен-давна доля українських земель тісно пов'язана з Чорним морем.

Морські походи по Чорному морю наших перших князів України як: Аскольда і Дира, Олега Віщого, який на знак побіди над Візантією прибув свій щит на брамах Царгороду, що є там ще й сьогодні. Походи Ігоря, Святослава Завойовника, Ярослава Мудрого. А Українська Держава за володіння князя Володимира Великого, яка сперлася напівдні об Чорне море, а напівночі об Балтійське море, була могутньою державою, що хоронила своїми плечами цілу Європу перед нападами диких кочовиків з Азії.

Однаке, як татарам вдалося опанувати Крим і побережжя нашого Чорного моря, Україна в першу чергу, а з нею і інші країни Європи, впали жертвою різних кочових азійських племен, які нападали, грабили та руйнували все.

Щойно Українська Козацька Держава знову закріпила за собою Чорне Море, опанувавши його. Славні морські походи козаків мали на меті прогнати зовсім з берегів Чорного моря турецько-татарських напасників та забезпечити південні граници української держави. Найбільші морські походи відбувалися за гетьманів: Петра Сагайдачного, Михайла Дорошенка, кошового отамана Івана Сірка і Костя Гордієнка. Після упадку Української Козацької Держави та програного бою під Полтавою з Москвою в 1709 році за Гетьмана Івана Мазепи, Чорне море так як і Україна було загарбане москалями.

Під час визвольних змагань, які розвивалися в 1917 - 1921 рр. в цілій Україні, до цих визвольних дій приєдналися і частини української чорноморської флоти, для розвитку й закріплення Самостійної Української Держави. Вже осінню 1917 р. багато кораблів чорноморської флоти вивісили українські прапори на знак, що вони і Чорне море належать Україні.

Бачучи, що українці хотять унезалежнитися від московського морського війська, москали почали свій наступ, щоб цей рух українського війська знищити. Частинно це большевикам вдалося, але не зовсім. Українські морські війська були сильні й не піддалися большевикам.

А коли українські сухопутні війська, з доручення української влади вмашерували та здобули Крим, тоді Команда української чорноморської флоти дала наказ знову піднести українські прапори на знак поєднання з сухотньою українською армією.

В імені Української Народної Республіки, адмірал Саблін перебрав команду під цілою чорноморською флотою і видав наказ, що: "Всі кораблі, судна, портове майно й укріплення, яке належить в пристанях /портах/ Криму та його побережжя є власністю Української Вільної Держави":

І так в гарний, погідний день 29 квітня 1918 р. в Севастопільській пристані зібралися велика частина української чорноморської флоти. Пролунав наказ: "Українські прапори піднести"! Тоді всі українські кораблі вкрилися нашими національними прапорами, що весело лопотіли під подувом вільного чорноморського вітру. А многотисячні кадри українських моряків

грімким співом національного славня "Ще не вмерла Україна" супроводжали піднесення прапорів. Завершилася чергова сторінка історії України. Чорне море по довгих літах повернулося до повноправного свого господара, як це було за Української Княжої та Козацької Держави.

День 29 квітня став Днем Українського Моря, днем української флоти.

Москалі, які вже в тому часі закінчили війну з Австрією й Німеччиною, і втратили багато окуваних західних земель, всю свою увагу звернули на Україну, яка також вже проголосила свою незалежність. Бачучи свою загрозу біль без багатьох українських земель і Чорного моря, Москва змобілізувала всі свої сили і вдарила на Україну. Боротьба велася довго майже чотири роки. Війні і західні держави договором у Версалю самовільно поділили Україну поміж чотири ворожі нам держави. /про цей факт, було вже згадувано в ході наших занять, гляди "Програма заняття Ч.ІІ, січень 1963/ в Канаді.

Ми, молоді українці, не смімо забувати про дні слави України, про Українське Море. Ми мусимо працювати й вірити, що прийде час коли Україна знову стане вільною державою, а українське море знову вкриється нашими прапорами свободи. Ми всі разом, мусимо з великою любов'ю і шаною відноситися до всіх наших знагань, боротьби, яку вели наші діди і батьки. Ми мусимо бути їх гідними наслідниками. Своєю науковою і працею мусимо доказати їм, що ми будемо вкладати всі наші сили, знання і працю для продовження їхньої боротьби, щоб доказати світові несправедливість, яку нам заподіяно.

4. Забава "Чим корабель наладований", для вправи бистроти думки й вислову. Доріст сидить або стоїть в колі. Вибирається одну літеру н.пр. "А". Один з доросту кидає звинену в клубок хустину, або малий м'ячик до другого і питается: "Чим корабель наладований"? Цей, що зловив м'ячик відповідає назву товару, що починається на літеру "А" н.пр. гарматами, амоніаком, апаратами і т.д. Після кількох метів м'ячиком і названих товарів треба літеру змінити н.пр. "М" і забава продовжується. Ці, що не вспіють на час відповісти належним словом, трятуть пункт. Хто набирає найбільше пунктів, виграє. Пункти числються так: за одну правильну відповідь один пункт "плюс", за неправильну один пункт "мінус", пункти все додавати чи віднімати.

Повторити забаву "Пізнай Україну", додавши нову назву міста - пристані Севастопіль.

5. Рисування і розмальовування прапору української чорноморської флоти кольоровими крейдками.

6. Повторення вірша "Українські ріки".

7. Марш зо співом пісні: "Ой піду я по плаю, по плаю".

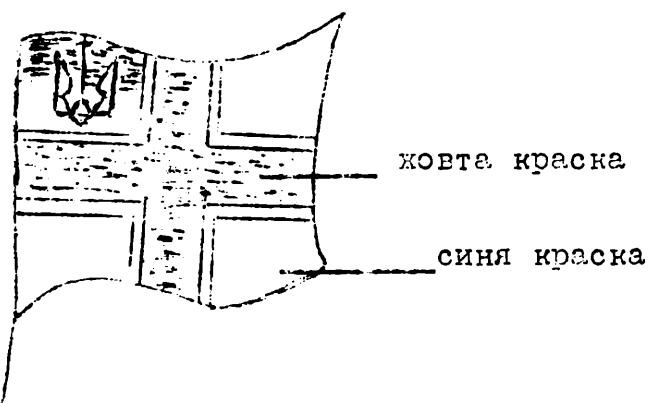
8. Закінчення заняття.

Для взору подаю нарисований прапор української чорноморської флоти:

Вірш "Чорне море" Шербака.

Грає море, Чорне море
Котить хвилі, наче гори,
Що вихряться ув імлі
І гойдають кораблі -
Українські кораблі!
А на вітрі майсіркть
І лопочуть і зоріють
Рвійно рвуться догори
Синю-жовті прапори -
Українські чорноморські прапори!

В залученні матеріял для властування Дня Матері.

РОЗМОВА ПРО МАМУ

Хлопець І.

Шо то є за дніна,
Шо то є за свято,
Що сюди зійшлося
Гостей так багато?

Дівчинка І.:

Знаєш, що за дніна
І це всім варт знати:
То прийшли всі люди
Мамі честь віддати.

Бо мамуся рідна

Для дітей працює,

Сорочинку шиє,

Бавить їх годус.

Як вони веселі,

Матінка радіє,

Як їм щось бракує

Помогти уміє.

Хлопець 2.:

Знаю, сестро, знаю!

Матінка єдина

Трудиться всю дніну

Для дочки для сина.

В радості і в смутку,

Завжди з діточками,

Все, що тільки маєм,

Маємо від мами.

Ось черевички

І вся одежина!

Іх мені старала

Матінка єдина!

Дівчинка 2.:

А всі мої строї

І вишивка - чічка!

Неодна матусі

Зійшла при них нічка.

Та не лиш одежа

Та не тільки строї!

Від мами лістала

Я ще й коси свої.

І лицко рум'яне

Усточка проворні

Та й ушка чуйненькі,

Та й очен'ка чорні.

Хлопець 3.:

Та й ноги швиденькі,

Тай руки ті жваві,

Що завжди працють,

При праці й забаві.

3. Квіти краще все розкажуть
Як діточа наша мова
В надії любови, щастя,
Ми не знайдем перли слова.
4. Щастям нашим будь щаслива,
Бережі, навчай нас жити,
Що б могли ми, щоб уміли
Скрізь народові служити.

А навіть ті зубки
Щоб їв і сміявся,
Я маю від мами,
Бо я в маму вдався!

Дівчинка 3.:

А чуєш, як в грудях
Нам б'ється серденько?
Те серце нам дала
Також рідна ненька!

Хлопець 4.:

Я знаю! Тим серцем
Ми маємо жити,
Бога й Україну
Маємо любити.

Всі: За сві тії труди,
Що нам дала мати
Прийшли ми всі нині
Маму вшанувати.

За всю важку працю,
За всі її труди,
Бодай одна дніна
Хай ти святом буде!

Замітка: Ця розмова дітей надається на початок програми в День Матері.

Пісня зараз після декламації:

Мамо моя люба, ти мій цвіт.
В тобі моя мати, весь мій світ.
Ти мій скарб найбільший дорогий,
Ти моя перлина довго жий.
Ти мене хорониш від трівог, /2рази/
Най благословиття Господь Бог.

Пісню можна співати на мельодію:
" Зелена рута, жовтий цвіт"

ПРИВІТ НАШІЙ МАМІ!

I. Серце нам чище б'ється
Очі криються слізовою ...
Мамо! Це ж бо з привітанням
Стали ми перед Тобою.

2.O! Прийми від нас ті квіти,
Це ж Твоє сьогодні свято!
Квіти скроплені росою
Скажуть теж Тобі багато.

5. Ти ж провідниця! Веди нас,
Щоб минали тьму лукаву -
Щоб змагали ми до сонця
Тобі на потіху, а Богові та Україні на славу!

Декламація на закінчення свята Матері:

Слава! Тобі кохана нене
В цей великий день,
Прийми віночок бажань від нас
І китичку пісень.

Дарунків ходних ми не маєм,
Ні золотих оков,
Тому до стіп Тобі складаєм
Свою ніжну Любов.

То ж жий нам дорога матусю

Многих, многих, многих літ.

3. Ти вчиш нас кохана мати
Любити працю, труд,
Нечесним, злим нехтувати
Кохати рідний люд.
Куди в змаганні зі судьбою,
Ми підем в широкий світ,
Твій заповіт за наши
Ходити ме у слід.

На сцені повинні бути всі діти з доросту чи школи, після декламації всі співають: "Многая літа". Зараз після многоліття для мами вірш для батька, знову "Многая літа" батькові, вірш для бабусі й дідуся і многая літа для них. Діти повинні всі мати китиці квітів і зі сцени сходять всі, та підходять до своїх рідних з поцілунком бажань.

Побажання Батькові: Незабудьмо й батьків наших
Вшанувати, привітати,
І їм широко на цім святі
Многих літ всім заспівати. /Многая літа/

Побажання Бабусям і Дідусям: Тай Бабусям й Дідусям
Незабудьмо честь віддати,
Від нас внуків за їх труди
Многих літ їм заспівати. /Многая Літа/

МАТЕРІ - Т.Шевченко

У нашім раї на землі,
Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим.
Буває іноді дивлюся,
Дивуюсь дивом і печаль
Охопить душу; стане халь
Мені її, і захурюся
І перед нею помолюся,
Мов перед образом святым
Тісі Матері святої,
Шо в мир наш Бога принесла.

---"---

ОДИН & ОДНА

Один є Бог на світі,
Одна лише рідна мати,
Один лише рідний батько
У своєго дитяти.
Одна лише рідна мова,
Гарна й багата.
Одна лише Україна
Соборна і Єдина.

---"---

МАТИ

Скажи матусенько мені,
За що мене так кохаєш?
Ти бережеш мене у сні
І в день мене все доглядаєш?
І відповіла мати доні:
Люблю тебе, бо чекна ти.
Бо слухаєш мене ти захди
І любиш радо в рідну школу Іти.
Люблю тому, що ти весела
Мов ластів'ятко чарівне,
Але скажи мені, маленька,
Чому так любиш ти мене?

Віршик цей можна зінсценізувати, поділивши ролі :Матір і дитина.

ТРИ ВІНОЧКИ

Трію ласкавий, Стели нам трави, Один віночок: Другий рясненький
Маю розмаю, Розсій квіточки, Гарно прибрati, Квіток багато
Шокозі трави Гоб ми їх мали Той образочок, Для матусеньки
Стели нам в гаю. На три віночки. Де Божа Мати. На її свято.

Третій віночок

Ген, край діброви

Де спочиває

Стрільчик січовий.

0, Ма-ти
Бо-жа, Ма-ти с-ди-на
и вТе-бе бу-ла лю-ба

ти-ана Ти сво-го Си-на рев-но лю-би-ла до сво-го сер-ца

ши-ро ту-ли-ла

2. Тобі, о Мати, найкраще знати
Чим для дитини є рідна мати,
Чим для дитини серце матірне.
Добре, зичливе, щире та вірне.

3. Тому до Тебе шлем мольби щирі
Дай наші Мамі прожити в мирі,
Дай їй здоров'я, додай їй сили,
Шоб в нас потіхи й слави дожила.

Поважно

Молитва

Б. Вахнянин

Бо-же Ве-ли-кий Творче Всесильний на на-шу Рід-ну землю погля
Ми бу-ли вір-ні Тво-му ва-ві- ту ви-слухай нисні наших блага-

Люд-у кай-да-нах, крайу ру-ї-ні на-вітъмо-ли-тись ворог не дасті

Бо-же Ве-ли-кий дай ук-ра-т-ні славу і си-лу во-ло 1власті

- Поклін матері -

С. Вовришко.

Handwritten musical score for 'Poklin materi' in G major, common time. The vocal line consists of two staves. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a forte dynamic. The second staff begins with a piano dynamic.

ой, зацви-ли кеїти впослі на вес-ні. Ми сплели із

ник ві-ноч-ни зфі-л- лоб-очок із дзеі-ноч-ків на-шайло-бій

Ма- мі до-рб- гій.

2. Ми принесли, Тобі Мамо ці вінки
На Твоє велике свято,
Що трудилась все багато,
Наша Мамо, люба дорога.
3. Поклін Мамо дорогенъка від нас
Здоров'я Тобі бажаєм всі
Тебе сьогодні вітаєм
Многі літа Тобі співаєм.

Н.Забіла

ПІВНИК ТА КУРОЧКА

Дійові особи:

Півник, курочка, зайчик, білочка, лисичка, вовк, собачка.

Сцена: ліс. По середині кущі, вкриті червоними ягідками. Під кущиками з одного боку сцени зайчикова хатка, з другого боку кущі, вкриті горішками і під ними хатка білочки. В глубині сцени дерево яблуні-кислички, біля неї хатка лисички.

На авансцену виходить півник і курочка. Півник з палицею й наплечником за плечима. Курочка з подорожною торбиною /валізочкою/. Підходять до переду сцени, кланяються публіці і представляються:

Півник : Добрий день, діти! Я - півник мандрівник./знову кланяється/

Курочка: А я - курочка-чуборочка.

Півник: Миши ми в своїй хатці мирно й тихо, ніколи не знали лиха. Та тільки набридло нам вдома сидіти - от і пішли ми мандрувати по світу. /Берутесь за руки, ідуть навколо сцени, ніби гуляють в лісі/.

Курочка: Так гарно-гарно в зеленому гаю! Навколо вітрець кущі колихає. /підходить до кущів з червоними ягідками/.

Півник : Поглянь, яке тут зелене листячко! А між ними ягідки, як червоне намистечко!

Курочка: співає - Півнику когутику,
зламай мені прутика,
з зеленими листками,
з смачними ягідками!

/Півник хоче зламати гілочку. З хати вилазить зайчик/

Зайчик : Хто, хто тут ходить по моєму гаю? Хто, хто мої кущики ламає? /півник і курочка злякано відскакують в зад а зайчик знову ховається до хатки/.

Курочка: Ой, хто це?

Півник : Ходім краще далі. Тут якісь звірі живуть небувалі: і вуха в них довгі, і самі вони сірі. Мабуть, це дуже страшні звірі! /Півник та курочка знову ідуть навколо сцени/.

Курочка: Як гарно-гарно в зеленому гаю. Навколо вітрець кущі колихає. І яка травичка ніжки ласкає.

Півник: Поглянь, які тут смачні горішки! Поглянь, яке тут зелене листя! /Вони підійшли до кущів з горішками й хатки білочки/.

Курочка: Ох, як мені дуже хочеться їсти. /Співає/

Півнику когутику,
зламай мені прутика,
де листя зеленіше,
горішків де рясніше!

/Півник хоче зламати гілочку. З хатки вискачує білочка/.

Білочка: Хто, хто тут ходить по моєму лісі?

Хто гілля ламає на моєму горісі?

/Півник і курочка відскакують назад/.

Курочка: Ой, хто це?

Півник : Ходім краще далі! Бачиш, які тут звірі зухвалі: і вуха в них з китицями, і хвіст пухнастий. Мабуть хочуть на нас напасті. /Білочка ховається, а півник і курочка знову йдуть кругом сцени

Курочка: Як гарно-гарно в зеленому гаю! Навколо вітрець кущі колихає...

Півник : Алё поглянь, яка тут і яка травичка! /Згиняється і показує на

Курочка: /замість дивитися на траву дивиться на кислички на дереві/ А на деревах, які кислички! /Співає/

Півнику когутику,
зламай мені прутика,
і хоч дві кислички,
смачнінькі невеличкі!

- Півник : Ой, ні, не треба дерев ламати! Бачиш, і тут під деревом хата.
Може тут звірі ще лютіші. Краще ходім далі, скоріше!
- Курочка: Півнику когутику, я дуже голодна. Ми вже багато ходили сьогодні.
От, якби я кисличок поїла, я б зразу набрала сили.
- Півник : /Ламає гілочку з кисличками, дає курочці/ Та на вже, їж! Але
ї мені залиши!
- /Тільки почали вони їсти, з хатки виходить лисичка. Півник та
курочка злякано відскакують; лисичка привітно всміхається, ві-
тається з ними./
- Лисичка: Не бійтесь любі! Я добра лисичка. Кушайте, прошу, мої кислички.
Та заходьте до мене в гостину, в мою хорошу малу хатину. Є в ме-
не ягоди й горішки. У вас, напевно, стомилися ніжки, бо ви да-
леко йшли по гаю, а я давно вже на вас чекаю!
- Курочка: /до півника/ Ходімо, справді, бо я стомилася. Бачиш, яка вона хо-
роша та мила. /Півник і курочка заходять у хатку. Лисичка за-
никає за книги двері на великий замок/
- Лисичка: /голосно/ Відпочивайте, друзі, як слід. /до публіки/ Цех мені
мені буде добрий обід! Ось піду я по вовка-сусіду, щоб запро-
сить і його до обіду.
- /Лисичка іде геть. З хатки виходить білочка й біжить до хатки
зайчикової і сильно стукає/.
- Білочка: Зайчику, зайчику! Швидше сюди! /Зайчик вилазить/ Півник і ку-
рочку рятують з біди! Хитра лисиця завела їх до себе.
- Зайчик: Ну, так нам рятувати їх треба! /Підходить до лисичиної хатки.
Зайчик стукає. У вікно виглядає півник/. Тікайте звідси!
- Півник : /відчинивши вікно/ Чого ж тікати? Тут дуже добре.
- Зайчик : Ти, півнику-мандрівнику, занадто хоробрій! Хіба ти не знаєш
цієї лисиці? Ой, буде вам буде за оті кислиці.
- Півник : Та що ти?: Лисичка хороша ж і мила. Тай моя Чубарочка ще не від-
почила. /півник ховається. Білочка стукає. Виглядає курочка/.
- Білочка: Тікайте швидше з цього кубла! Бо ця лисиця істрагено зла. Вона
ї хитра, вона ї хижка, вона вас зараз обох заріже!
- Зайчик : Вона вас ласкою підманула, а сама пішла, ще й двері замкнула!
- Курочка: /злякано/ Шо ж робити? Як же тікати? Ми не можемо вийти з ха-
- Білочка: /післухається/ Ой, я чую, лисиця іде. Вона ї вовка сюди /ти
веде! А вовк - розбійник страшний і хижий, іде ї радіє, що буде
- Півник : Шо ж робити? Як же тікати? Ми не можемо вийти з хати! /їжа.
- Курочка: /плачє/ Тепер загинемо все одно!
- Зайчик : Вилазьте швидше через вікно. /Півник і курочка вилазять у вікно.
білочка і зайчик їм помагають та тікають з хати./
- Білочка/з краю сцени/ Тепер нехай вас лисиця шукає! Хоч як шукатиме, -
не розшукав! Ха-ха!
- / Входить Лисичка і Вовк раді. У вовка в руках великий ніж.
Лисичка відникає хатку і заглядає/
- Лисичка: /зливовано/ Та де ж вони? В хатці нікого нема! А я ж їх добре
замкнула сама. /Обігає навколо хатину, бачить відчинене вікно/
Втекли негідні! Пропав і слід!
- Вовк : /спересердя кидє ніж/ Пропав слід - пропав і обід!
- Лисичка: Та вони не встигли втекти далеко: Нам наздогнати їх дуже лег-
ко. Бери скоріш свій гострий ніж! Мерштій біжімо услід за ними!
/Біжать із сцени. Тико. За сценою чути гавкання, вбігає собач-
ка./
- Собачка: Гав! Гав! А де тут вовк з лисицею? Мій стрілець іде з рушницею.
В нього вірна й міцна рука, в нього куля влучна й метка. /Огля-
дається і бачить сліди/ Еге! Я бачу в траві сліди. Гав! Гав!
Стрільче! Іди сюди! /Біжуть зі сцени туди, куди побігли вовк та
лисиця. За сценою чути гавкання, потім постріл. Потім стає знову
тихо. Півник з білочкою, зайчику з курочкою виходять з другого
боку. Сміються, стрибають, плескають у чолоні. Беруться за руки
і співають всі: /притому виконують гарний танок /

Всі: В гаю, гаю зеленому
Страшенно хижа й зла,
Лисичка під кисличкою
В хатиночці жила.

Півник і курочка: Вона зуміла ласком
В хатину заманить
Шоб півника-мандрівника
І курочку убить.

Зайчик і білочка: Ішов стрілець з рушницею
По лісі на впростець
І вовкові з лисецею
Прийшов тепер кінець!

Всі: Співати радіти, грatisь
Ми будемо усі -
Не треба нам боятись
Ні вовка, ні лисиць!

Півник і курочка: Із білочкою й зайчиком
Ми будемо дружити,
І в хаті під кисличкою
Нам дуже добре жити.

Всі: І ви до нас в хатиночку
приходьте в добрий час.
Ми радо привітаемо
Усіх, хто любить нас.

На слова пісень можна уложить легкий танок - балетик. А на слова останньої стрічки, всі держачись за руки, танковим кроком підходять до переду сцени, гарно кланяються, ніби запрошуючи, то знову йдуть назад. Відтак знову до переду і на слова "Ми радо привітємо кланяються, підносять руки вгору так, щоб вони творили корону над головками. Стоять так, а куртина поволі опадає.

До пісень можна підобрести народні мельодії з інших пісень, як що немає дійсних нот.

Приміром: до слів "Вгло аж до кінця другої стрічки можна співати на мельодію пісні "У лісі літом я би жив".

На слова: "Ішов стрілець" аж до кінця всіх стрічок можна співати на мельодію пісні "На стріці раз сиділо, два **сирі** горобці". Або якісь інші підобрести, коли і ці не відомі.

П'еску цю можна дати на свято матері.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ
для
ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО
на
місяць травень 1963 р.

Торонто, Онтеріо, Канада
1963 р.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.33
для Доросту УНО на місяць травень 1963 р.

Мета заняття: Представити доростові, чому в другу неділю місяця травня ми українці й інші народи світу вшановують матір святом "День Матері"

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання і оглядання укр. дитячих журналів.
2. Привіт, як подано в першому й другому занятті. Співати пісню до Матері Божої, бо цей місяць, це місяць Богоматері.
3. Розповідь про ініціатора свята "День Матері".

Бже довгі десятки років майже всі народи світу святкують День Матері в другу неділю травня, влаштовуючи різні інпрези. Однаке мало хто знає ініціатора того свята. Мало хто може собі уявити скільки то праці й сильної волі вимагало доказати людям, що МАТИ заслугову на таке спеціальне відзначення.

Такою працьовоютою, послідовною і витривалою аж до завершення своєї мети, здійснення ідеї відзначення "Дня Матері" була Анна Джервис, донька купця з Грефтону Західної Вірджінії, в Америці.

Анна Джервис, жінка купця з Грефтону, дуже переживала боротьбу двох воюючих груп Конфедератів і Юніоністів в 1865 р. Щоб їх помирити, влаштувала свято "День Приятельства Матерів". На це свято запросила знайомих і провідників обох воюючих груп. Під час свята вона виголосила до гостей палку патріотичну промову й закликала воюючих до згоди такими словами: "Задля ваших матерів, задля них, подайте собі руки та живіть у згоді й любові". І дійсно, це свято було благородним чином до завершення згоди воюючих.

Це незвичайне свято, зворушила промова матері, та прикладне помирення воюючих зробило велике враження на малу доньку купця Анну, яка пільно приглядалася святові. Хоч вона була ще мала, вже зрозуміла яке велике значення для людей має особа й слово МАТИ. Ця подія глибоко врізалася в пам'ять малої Анни і була причиною до пізнішого створення ідеї відзначувати і вшановувати матір окремим святом "Днем Матері".

В 1902 р. помер батько і молода Анна Джервис мусіла залишити школу й піти працювати в бюрі, щоб удержати старенку матір і сліпу сестру. Праця жінки чи дівчини поза хатою в ті часи була ще рідкістю. Однаке Анна не звертала на це уваги. Вона відважно йшла в світ, виробляла собі свої погляди на різні справи.

Незабаром померла і мати Анни Джервис, яка зуміла високо піднести культ матері, використати його як символ згоди й любові.

Анна Джервис важко переживала смерть дорогої, ідейної матері. Вона залишила працю і два роки провела в тяжкій жалобі, перебуваючи тільки в хаті.

В той час зроджується в ній думка, щоб світ призначив другу неділю найкращого місяця в році травня "Днем Матері" для віддання всім матерям належної пошани, подяки й признання за їх працю. Для цього в другу неділю травня 1907 року Анна Джервис запросила до себе своїх знайомих на поминки своєї матері. Під час приняття виявила приявним і свої пляни про відзначення і вшановування матерів "Днем Матері" в цілій Америці та світі. Думка ця не захопила гостей. Анна Джервис не знеохотилася байдужістю приятелів до її плянів. Вона з запалом починає працювати над здійсненням своєї ідеї. У своєму домі відчиняє бюро для цеї справи, пише тисячі листів до газет, до губернаторів, президентів і королів, доводячи конечність такого відзначення для матері. У своїх зверненнях дуже яскраво подавала значення і ролю матері в родинному й суспільному житті, що материнство і так вже від довгого часу втішається повною пошаною і признанням за її велику й відповідальну роль у вихованні дітей, цементуванні своєю любов'ю родини й народу.

Ідея Анни Джервис здобула багато прихильників і навіть підтримку дер-

жавних мужів.

В квітні 1910 р. губернатор Західної Вірджинії Віллем Глеско видав проклямациєю про усталення "Дня Матері". Слідом за ним пішли й інші стейти Америки. В решті 1914 р. президент Америки Вільсон підписав резолюцію Конгресу, якою проголошено "День Матері" обов'язковим для цілої Америки.

Хоч Анна Джервис була дуже рада з успіхів своєї праці, однак не вважала її завершиною. Вона поширює круг своєї ідеї на інші країни світу вже без труднощів і в короткому часі 43 чужі країни світу приймають її гарну ідею і запроваджують в своїх державах "День Матері".

Раділа Анна Джервис ростом своєї праці, коли бачила чи читала, що всі з правдивою пошаною віддають честь матерям святкуючи "День Матері". Для завершення свого діла вона оснувала "Міжнародне Об'єднання Дня матері" і зареєструвала його як правну організацію.

В коротці побачила, що її священу ідею використовують купці, промисловці для величного заробітку, кидаючи на час святкування Дня Матері до крамниць різного роду товарі як: солодощі, спеціальні картини, телеграми з привітаннями, побажаннями та інше. Це дуже її образило й обурило. Вона бажала, щоб це свято, було виявом глибокої пошани, любові, родинним чи суспільним святом, а не покривалося штучними цяцьками, за які часто самим матерям приходилося платити гроші. Анна Джервис повела сильну кампанію проти торгівців. Та в цьому випадку вона вже не могла побороти.

Хоч як популярною стала її ідея відзначення "Дня Матері" в Америці й цілому світі, то Анна Джервис уважала, що її дорогу ідею зневажено й використано для матеріального заробітку купцями. Її біль і жаль до профанації "Дня Матері" був такий великий, що вона почала з запалом пропагувати знесення "Дня Матері", який сама створила, розповсюдила й завершила.

Та вже ніхто й нічо не було в силі викорінити з життя американсько-го й інших народів світу святкування "Дня Матері".

Старенька Анна Джервис щораз більше підупадала на здоров'ю і померла в 1948 р.

Український народ від найдавніших часів глибоко шанував матір своїх дітей. Матір величали й оспівували в народних піснях, матерям присвячували свої творчі здібності письменники й поети.

Та коли ідея Анни Джервис вшановувати матір "Днем Матері" дійшла на українські землі, українці, головно діти й молодь почали з великим відчуттям пошани, любові й вдячності при допомозі вчителів по школах і провідників організацій молоді влаштовувати окремі свята з величавою програмою як: піснями, декламаціями, інсценізаціями, танцями, та всім, чим тільки могли виявити матері свою любов і пошану.

Українська мати заслуговує на спеціальне відзначення і признання тому, що вона несла і несе велику відповідальність за релігійне й національне виховання і збереження дітей, охороняючи їх від ворожих окупантів, які хотіли в першу мати вплив на дітей і молодь, щоб відірвати їх від родини, а опісля й народу. Окупанти в цей спосіб хотіли приспішити занепад національної свідомості і переконати дітей і молодь, що вони не українці, а якісь москалі, поляки чи мадяри. Єдина мати була і є цим "палаючим вогнем" який любов'ю запалював серця дітей і молоді до всего що рідне, починаючи від немовляти, коли мати вчила перші слова рідної мови, молитви, пісні, оповідала чудові казки, вияснювала кожну подію історичну чи політичну, що діялася на очах дітей, молоді, чи змальовувала гарніми картинами нашу славну минувшину, вливала в душу надію на краще майбутнє нашого народу. Вчила любити нашу страждачу Неньку Україну, для неї працювати і в відповідну хвилину вміти станути в її обороні перед ворогом. Українська мати в часи довгої неволі вміла гордо переносити всі страждання, важку фізичну працю, щоб тільки забезпечити і виховати коледе покоління і цим причинитися до росту рідної нації. Мати випроваджала й благословила з болічим серцем, але блаженною усмішкою на устах своїх батьків, чоловіків, синів і дочок у завяті бої з ворогом.

Саме цього року мине 30 років від найжахливіших переживань україн-

ських матерів під час страшного нещастя в Україні, а це пляново переведеного голоду. В роках 1932-1933 більшевики пляново викликали голод в Україні, щоб ним остаточно зломити спротив і боротьбу нашого народу за свої права свободи. Більшевики виарештували всю провідну верству українського народу, яка не пішла з ними, молодих чоловіків забрали до більшевицького війська. Думали, що це вже піде легко. Але стрінулися з сильним спротивом українських жінок. Тому вони придумали голодом змусити їх до послуху. Більшевики післали в українські села й міста свої поліційні і військові відділи, які мали забрати й вивезти всі харчі до Москви. Більшевики впродовж цілого року забирали й забирали всі харчеві продукти від нашого народу. За цими харчами ^{з ушками} всіх закутках не тільки хат, але всіх господарських будинках, розкопували підозрілі місця землі, сподіваючися знайти і в землі заховані харчі.

В тому часі померло б-ть мільйонів українського населення голодовою смертю, головно жінок, старців і дітей. Українська жінка-мати воліла вмирати з своїми дітьми голодовою смертю, як піти за наказом Москви. Вільний світ не хотів про це знати і дехто ще й сьогодні не хоче вірити в страшні жорстокості ворога над нашим народом.

І хто ж в світі так терпів, переживаючи страшну муку своїх вмираючих з голоду дітей, докладав всіх зусиль, щоб вдергати їх при житті?

Це ж ВОНА, українська МАТЬ.

Хто покидав свої рідні пороги хат, пригортаючи маленькі немовлята до розриваючих болю грудей, йшов довгими тижнями, місяцями в далеку ^{чужорідну} жину, щоб рятувати свої діти перед страшним ворогом, що знову після боротьби залив Україну. З нову ж МАТЬ!

Ми бачимо і сьогодні скільки то ж труду й праці вкладає мати для ведення нашої хати, виховання дітей, хоч має великі полегші в домашньому встаткуванні як: машини до правння, вигідні електричні кухні, холодильники та все інше тоді, коли в Україні мати тих вигод не має, тому, що більшевики не дбають про покращання життєвих умовин нашого народу, а тільки використовують його останні сили і все багатство забирають і вивозять в голодну Москву. Тут мати може свободно, по своїм бажанні виховувати своїх дітей, ведучи їх до церкви, рідної школи, організацій молоді тоді, коли в Україні мати мусить все це зашіплювати в своїх дітей скрито, потихеньки шепочучи на вушко Божу правду і нашу рідні національні, щоб ворог не підслушав і не заслав за це в холодний, далекий Сибір. Та українській матері не страшніший Сибір від ворога. Українських матерів - непокірних заслано в Сибір сотки-тисяч, а вони і там плекають своїх дітей вчать молитов, рідного слова, виховують їх на добрих патріотів, вірних синів і дочок України.

Силу надмірної витривалости черпає українська мати від Покровительки всіх матерів, Бокої Матері, яка також пережила важку годину смерти свого сина Ісуса Христа на хресті. Так, як Бода Мати погеройськи перенесла Голгофу й дочекалася радости Воскресіння Сина, так і українська мати шле гарячі мольби, щоб Мати Божа допомогла їй перенести цю олгофту, щоб дала сили видергати всі терпіння і дочекатися радісної хвилини волі, коли її діти заживуть свободно на своїй землі.

Святкуючи День Матері ми не можемо забувати всіх переживань наших матерів в Україні і старідачу - переслідувану нашу Неньку Україну. Ми мусимо в цей день гаряче молитися до Матері Бокої, щоб мала матерів в своїй опіці, кріпила їх силу волі й витривалість аж до часу, коли Україна стане в колі вольних народів світу.

В наступних заняттях розкажу вам оповідання про "Найкращі діти матусі" що його написла Олена Пчілка.

4. Майстрування коробок /пуделок/ з поштових карток. Коробку можна подувати камі, як подарок в День Матері, для переносування намиста, приладдя до шиття.

Поштових карток потрібно б-ть одного розміру. Вибирати подібні малюн-

ками краєвидів. Підобрati відповідну краску грубої нитки, чи шнурочка, чи стрічки до зшивання карток. На картинках зробити рівно віддзлені від себе на одну осьму інча дірочки і гарненько зшивати картки, щоб творили коробку. Горішню картку, яка має бути вічком і відчинятися та замикатися, треба пришити тільки з однієї сторони до коробки. Зробити посередині другої сторони петельку, щоби можна було запиняти на гудзик пришитий до першої стінки коробки. Можна також попришивати стрічки і коробку зав'язувати.

6. Вправи орієнтації. Виписати довге слово напр.: використуванням, або Дніпропетровщина чи інше, а тоді щоб дісти з того довгого слова, чи радше з літер творив нові коротші слова, але тільки з тих літер, які є в довгому слові напр. з: використуванням - можна створити такі слова: висока, трави, намисто, м'якнути, миро, сон, снити, рити, вити, скоро, рости, миска, сокира, коса, вино, корова, в'яннути, тика, Тиса, м'ясо, мати мова, мукà, муха, мукати, рисувати, носи, нурок, вуси, корито, вир, тин, ворота, страви, орати, ряса, рак, м'яквати, рясно, осика, мито, сито, вирвати, сир, смуток і т.д.

Кто з доросту буде мати найбільше створених слів той виграс, якусь маленьку нагороду, яку треба приготувати. Перший раз буде доростові важко самим творити слова, треба їм показати, як це робиться. Опісля написати друге довго слово і нехай вже самі працюють.

7. Марш зо співом, повторити кілька пісень для їх закріплення. Уставка до закінчення заняття.

8. Закінчення заняття, як подано в першому й другому занятті. Співати впродовж цілого місяця травня пісню до Матері Божої.

Примітка: Наступні заняття старатися перевести на свіжому повітрі, зробити недалеку прогулянку. Для більшого зацікавлення можна сказати, щоб принесли з собою перекуску, яку повинні діти з'їсти після гор чи забав на прогулянці.

Вірші й пісні для вшанування матері подано в "Програмі заняття на квітень."

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯЧ. 34
для Доросту УНО на місяць травень 1963 р.

Мета заняття: Провірити і закріпити гутіркою розповідь про ініціатора і значення свята "Дня Матері" з попереднього заняття.

Прогулка. Оповідання казки "Найкращі діти - матусі" Олени Пчілки. Пригадати: хто була Олена Пчілка? Чия мати? /Лесі Українки/.

1. Збірка доросту, довільні гри, забави.
2. Привіт за вказаннями в першому й другому занятті. Співати пісню до Матері Божої.
3. Вимарш на прогулянку.
4. Гутірка на основі розповіді з попереднього заняття, як подано в меті заняття.
5. Оповідання "Найкращі діти - матусі" Олени Пчілки.

Була собі сова /по англійськи "Оwl"/. І вивела вона дітей таких витрішкуватих, лапатих, і та так то вже ними втішається: - Ох, ви ж, мої окатенькі! Ох, ви ж, мої чубатенькі! Ох, ви ж, мої лапатенькі! От летить вона з гнізда, щоб пошукати їм поживи, бо все роти роззявляють, бо все їсти хочуть. Летить і зустрічає вона орла.

- Куди це ти, орле, летиш? - питав сова.
- Та куди ж? На здобич, може знайду, яких пташенят або що, то й поживлюся
- Злякалася сова та чинає просити:
- Орле сизокрилий!

Прошу я тебе, не поїж моїх дітей! Не займай їх!

Благаю тебе!

І так то вже просила, що орел зглянувся та й каже: - Ну добре, не буду вже здати твоїх дітей. Тільки скажи мені, які там твої діти, щоб я мав якусь признаку, - то й не зачеплю їх.

- Та яку ж признаку? питав сова. Як побачиш найкращих пташенят, от ї будуть мої, - Ну добре - каже орел. Полетів. І поїв саме найпоганіших пташенят, які були в гаю. Коли вертася сова, аж то якраз її дітей орел поїв.

З того бачимо, що для кожної матері найкращі її діти.

От розкажу вам ще й віршик "Мос найкраще" так казала мати мавпа.

У матусі горилихи
Повне серце щастя-втіхи:
Мас ж бо вона синка,
Пустуна-одинака.
На руках матуся носить

Мавпеня широконосе
І сусідам всім говорить:
"Щира правда, в нашім борі
Мавпенят багато є,
Та найкраще - це мос!"

Не тільки мати-людина дорожить, хвалиться своїми дітьми, уважає їх за найкращих, ліпших, але те саме бачимо в звіринному світі. І каже українська приповідка: "У дитини заболить пальчик, а у матері - серце".

6. Гри й забави. Можна повторити забаву "Пізнай Україну", "Війна", "Гуси, гуси додому" та інші рухові забави.

7. Поворот до домівки. Закінчення заняття як звичайно.

Примітка: На наступні заняття придбати портрети, або хоч малі картини з постатями Головного Отамана Симона Петлюри і полковника Євгена Коновальця.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.35
для Доросту УНО на місяць травень 1963 р.

ро

Мета заняття: Зазнайомити доріст з геїськими постатями, національними провідниками: Головним Отаманом Симоном Петлюрою і Полковником Євгеном Коновальцем.

І. Збірка доросту, довільні заняття.

2. Привіт.

3. Розповідь на тему подану в меті заняття.

На сторінках нашої української історії записано багато визначних історичних постатей, а це королів, князів, гетьманів і провідників українських визвольних змагань. На сорінках найновішої нашої історії стрічачмо прізвища двох національних вождів а саме: Головного Отамана Симона Петлюри і Полковника Євгена Коновальця, Командира Січових Стрільців.

Український народ, головно на чужині, кожного року в місяці травні величаво відзначає пам'ять обох провідників українського народу тому, що воно оба згинули з рук найбільшого ворога України Москви в місяці травні.

Український народ в Україні не тільки що не може вшановувати їх пам'яті, віддати належної їм чести, але не може навіть голосно висловити їхніх імен. Ім'я одного чи другого вождя, яке є символом боротьби за волю України й народу, наводять на Москву страх за своє панування над Україною. Тому вона переслідує і жорстоко карає всіх, хто відважиться в який-небудь спосіб продовжувати їх ідею, чи навіть вимовляти їх славні імена.

Тому нашим обов'язком є у вільному світі ширити ідею Петлюри і Коновальця т.є визволення України, для неї вчитися, працювати і гідно відзначувати геройську смерть наших провідних осіб. Доказувати Москві її жахливі злочини над нашими провідними одиницями й цілим українським народом і зазнайомлювати широкі круги чужих народів з нашими вождями, котрі впали жертвою московського злочину.

Головний Отаман Симон Петлюра народжений 10 травня 1879 р. в Полтаві в Україні, старій козацькій родині. Батьки Симона, хоч не були багатими, старалися дати освіту своїм дітям. Симон ходив до народної школи і духовної семінарії в Полтаві. Симон Петлюра вже в школі відрізнявся від своїх товаришів шкільної лавки. Він був дуже пильний, працьовитий і допомагав слабшим товаришам у науці. За це всі Симона дуже любили й шанували. Симон мав здібності до музики, гарно грав на скрипці, а своїм співом захоплював друзів і старших. Був диригентом хору в семінарії. В 1901 році приїхав до Полтави славний /знаний нам уже/ український музик-композитор Микола Лисенко. Симон Петлюра запросив його до семінарії прослухати і оцінити виконання семінарійного хору творів Лисенка. Лисенко був дуже радий, що його творами молодь України захоплюється і так гарно їх вивчає. Висловив Симонові Петлюрі признання і бажав ще кращих успіхів.

Національна і культурна праця Симона Петлюри на терені духовної семінарії і його стремління до піднесення національної свідомості перед учнів та молоді в Полтаві, ректорові семінарії неподобалася. Запросини Миколи Лисенка до семінарії, виступ перед ним хору, палка промова Лисенка до учнів і признання Симонові Петлюрі завершили всюлють московських правителів семінарії і вони виключили Симона Петлюру зі школи.

Ректор семінарії хотів показати себе добрым і покликав до себе Симона Петлюру на розмову. Під час розмови висловив йому своє признання за пильність в науці, здібності в музиці, а вкінці називав його визнати свої провини за національну працю, заперестати її продовжувати, обіцяти поправу та зважати на важкі матеріальні умовини своїх батьків і великої рідні.

Симон Петлюра вислухав всі ці заявлення і заявив, що він нічого злого не зробив, не має в чому поправлятися і що національні ідеї є такі

дорогі Його батькам і рідним як і йому.

Симон Петлюра дістав зі школи ще й так званий "вовчий білєт", який був заборонюючи приняття до іншої школи. Симон Петлюра мусів приватно закінчувати свою освіту й здавати спеціальні іспити. Він мусів заробляти на оплату приватного навчання і іспити лекціями, які давав дітям багатих батьків. Симон Петлюра використовував усі можливості під час перебування в поодиноких родинах для їх національного освідомлення. Учням знову ж вщіплював любов до рідної мови, пісні, народу. Вияснював їм чому Україна в неволі, як і чого їм треба вчитися. Крім цього Симон Петлюра активно працював в тайній "Революційній Українській Партиї", яку зорганізувала українська молодь і проголосила своїм кличем /гаслом/ "Українська Незалежна Держава". Основником і головою цієї організації "РУП"/з скороченні/ був визначний політичний діяч Микола Міхновський і він був творцем вище згаданого клича. З ним тісно співпрацював Симон Петлюра.

Симон Петлюра всю свою молодість, енергію і знання /яке постійно збагачував/ віддав праці для української вільної справи.

Коли вибухла перша світова війна тоді українці а з ними й Симон Петлюра виявляє найбільше ініціативи для остаточного здійснення ідей і давно виголошеного Миколою Міхновським клича "Українська Незалежна Держава".

Завдяки своїй праці і відданості національній справі Симон Петлюра здобуває авторитет і довіру народу й війська. Його обирають Головою Директорії Української Народної Республіки.

Важке і відповідальне було становище ще молодого Симона Петлюри, Головного Отамана. На допомогу стає йому визначний військовик, організатор Січових Стрільців Евген Коновалець.

Евген Коновалець - син учителя, народжений 14 червня 1891 р. в селі Зашкові коло Львова. Був це жвавий, веселий юнак. Вже в гімназійній /гай скул/ лавці бере активну участь у праці таємних українських гуртків. Вихований в патріотичному родинному середовищі, передає своїм друзям впливи національного виховання і цим з'єднує собі широкий круг вірних друзів, які також стають носіями національної ідеї. Як студент університету, визначається організаторськими здібностями і стає провідником студентської молоді у Львові.

З хвилиною вибуху першої світової війни Коновалець, хоч ще молодий стає старшиною австрійського війська. Після довгих боїв з москалями попадає в московський полон. В таборі полонених Коновалець зустрічає багато українських полонених. Між ними зустрічає і старшин Українських Січових Стрільців: сотника Черника, полковника Андрія Мельника, полковника Романа Сушка та інших. Евген Коновалець не дармує часу і в таборі полонених. Він збирає всіх українських полонених воїнів, веде з ними розмови, запізнає їх ^з тогочасними подіями в Україні, піддержує на дусі. Старшин заставляє проводити з воїнами військові зправи, організує вишкільні військово-наукові курси, заставляє вивчати московську мову і перекладати російські військові підручники на українську мову.

В цей час в Україні вже ведеться підготовка до створення Української Держави, в якій головну роль відограє Симон Петлюра.

Українським старшинам важко сидіти в полоні, тоді коли в Україні відбувається дуже важливі події. Збираються 12 старшин з Евгеном Коновалецьцем на чолі і втікають ніччю з табору полонених, продираються до Києва і стають до співпраці з українським урядом.

Українські старшини, головно Евген Коновалець, який мав величезні організаторські здібності, бістро орієнтувався в кожній ситуації, бачив потребу скріплення і збільшення українського війська і почав організовувати з полонених воїнів з західноукраїнських земель Галичини й Буковини військовий курінь. Цей курінь у короткому часі збільшився чисельно і так, що перетворися в полк з опісля Корпус Січових Стрільців.

Поміж обома провідниками Симоною Петлюрою і Евгеном Коновалецьцем нав'язується тісна співпраця. Петлюра й Коновалець взаємно себе доповнюють в своїй співпраці: Петлюра політик і палкий промовець, що вогненім словом поривав людей до чину, а Коновалець організатор, спеціяліст війсь-

кового діла. Оба вони творили разом одну вартісну цілість. Вони переняли на себе завершення діла гетьманів Богдана Хмельницького й Івана Мазепи.

Коли Москва вела завзяті бої з Австро-Угорщиною, тоді вона прихильніше ставилася до молодої Української Держави, яку визнали, як самостійну Центральні держави: Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина і Німеччина. Але коли закінчилася війна, тоді москалі знову скріпили свої сили, зорганизували своє розбиті військо і виступили великою силою проти України. Українська держава опинилася тоді в огні й крові. Не тільки червоні москалі-большевики наступали на Україну з півночі, але на Україну нападали і її безпощадно нищили приклонників колишнього московського царя, а головно Деникін. З заходу напали на Україну поляки, які навіть підписали угоду з Петлюрою про взаємну поміч перед большевиками. До цого всего, ще поширилася серед українського війська страшна пошесна недуга тиф, від якої вмирали тисячі наших вояків.

Хоч Симон Петлюра, Евген Коновалець і інші визначні українські діячі працювали важко, хоч українські вояки-герої боролися завзято з ворогами, під сильним напором ворогів мусіли припинити нерівну боротьбу, бо інакше булави довела до цілковитого винищення українського вояцтва й народу.

З цеї причини частина української армії вийшла на еміграцію, частина, головно з західних земель України, повернулися додому. На еміграцію подалися також і провідники Головний Отаман Петлюра і полковник Коновалець. Та вони не вийшли для відпочинку, чи залишення боротьби проти ворога, вони лише замінили отверту фронтову війну у підпільну /скриту/ боротьбу.

Полк. Евген Коновалець створив зі своїми друзями Українську Військову Організацію, якої членами стали колишні українські військовики. Ціллю Української Військової Організації було спрямувати увагу українського народу на продовження визвольної боротьби за остаточне здобуття Української Незалежної Держави і в цей спосіб не дати змоги окупантам закріпитися на українських землях. Полковник Евген Коновалець очолив УВО і був її провідником.

Головний Отаман Симон Петлюра постійно замешкав у Франції в місті Парижі й доповняв працю полк. Е. Коновалця своїми політичними діяни на міжнародному полі, нав'язуючи зв'язки з різними визначними політичними діячами світу.

Популярність Головного Отамана С. Петлюри і Команданта Січових Стрільців полк. Е. Коновалця, провідника УВО, їх праця у вільному світі, продовжування ідей визволення України з московської неголі непокоїли Москву. Вона знала, що Петлюра й Коновалець є живою і діючою силою, яка відновила Українську Державу, що українська нація з cementувалася духом волі у визвольних змаганнях і даліше вестиме боротьбу, щоб жити в своїй незалежній державі. Москва бачила своє бессилля в припиненні їх стремлінні і праці для остаточного визволення України. Вона була бессила вирвати з душі народу кличів, які оба провідники проголосили, бессила спинити їх визвольницькі впливи на народ, який вже оспівував їх у піснях.

Як давніше всіх українців, що після упадку боротьби гетьмана Мазепи продовжували ідеї вільної української держави називали "мазепинцями", так тепер всіх борців визвольних змагань називають "петлюрівцями", чи "ОУНівцями", яких духовии провідником був полк. Коновалець.

Москва не могла бути певна її свого панування над Україною, поки живуть її провідники тому, рішилася підступним способом вбити обох вождів, сподіваючися, що з їх тілом згине і їх творчий дух, поризаючий до боротьби український народ.

Скорі прослідили большевицькі шпигуни Симона Петлюру, який свободно жив в Парижі і вже 25 травня 1926 р. московський вислужник, худ. Шварц-барт, вбив сімома кулями з автоматичного пістоля на вулицях Парижу Головного Отамана Симона Петлюру. Цей злочин не застрашив українців, навпаки, ще сильніше закипіла боротьба проти ворога, яку даліше завзято прос-

вадив полк. Е. Коновалець, як провідник УВО.

Починається погоня Москви за полк. С. Коновалцем, який весь час ще-
див по різних країнах світу, щоб зорганізувати в одну велику родину роз-
кинутих по всьому світі українців і включити їх до праці для поневолено-
го українського народу і його визволення.

Дванадцять років після смерті С. Петлюри, вдалося большевикам знову ж
при помочі шпигунів, підступом і зрадою вбити полк. Свєнга Коновалця
23 травня 1938 р. в місті Ротердамі, Голландія.

Місяць травень найкращий місяць року, та для нас українців місяць тра-
вень є болючою пригадкою про славну смерть наших вождів. Больщевики
вбили тіла водіків, але їх революційний дух живе в народі і веде дальнє
український народ вперед до здійснення ідеї Вільної Української Держа-
ви.

Саме цього року минає 25 років від смерти сл. п. Командантера Січових
Стрільців, провідника УВО і Голови Організації Українських Националістів
полк. Свєнга Коновалця. Українці у вільному світі величаво відсвяткову-
ють пам'ять воджа. На його могилі в Ротердамі згуртується цього року
23. травня багато українців з вільного світу, щоби віддати ЙОГО ВЕЛИЧІ
глибокий поклін і скріпити свої сили його духом, до дальніої витривалої
праці аж до здійснення ідеї вождя.

Ми хоч малі ще, а все маємо знати й пам'ятати про наших провідників
національної боротьби. Маємо вчитися з їх вказань як треба нам працюва-
ти, щоб остаточно закінчити їх розпочате святе діло. Ми не можемо забу-
вати, живучи в великому добробуті в Канаді, що наші найрідніші в Україні
проводять завзяту боротьбу з ворогом, який хоче зовсім знищити нашу мо-
лодь, забороняє її вчитися нашої правдивої історії, відзначувати пам'ять
наших історичних подій, провідників, плекати рідну мову, культуру, тради-
ції і т.д.

... -

4. Марш зо співом "Гей у лузі червона калина".

5. Народні танки.

6. Вивчення вірша "Петлюра і Коновалець".

Симон Петлюра поліг у Парижі
Від ран і жорстоких муки -
Кулі, смертельні, хижі
Звалили його на брук.

Свєн Коновалець віддав в Ротердамі
За Україну життя,
Тої, що на київські брами
Із Січовими Стрільцями
Підняв синьо-жовтий стяг.

Лицарі, що боронили
Волю від лютих навал
Отаман і полководець
Петлюра і Коновалець.

7. Майстрування.
Продовження і викінчення роблення коробок з поштових катрок.

8. Закінчення заняття, як подано в першому і другому заняттях.

П Р О Г Р А М А З А Н Я Т Т Я Ч . 36
для Д о р о с т у У Н О на місяць травень 1963 р.

Мета заняття: В формі гутірки закріпити відомості про Головного Отамана Симона Петлюру і Командира Січових Стрільців полковника Євгена Коновалця, подані в розповіді попереднього заняття.

Прогулька. Якщо виховник уважає, що гутірку можна перевести з доростом під час прогульки, тоді відразу вийти з доростом зараз по привіті на прогульку. Виховник мусить вже наперід підшукати відповідне місце, щоб могти перевести з доростом гутірку, забави, співи чи маршувати зо співом. Якщо такого місця важко підшукати, тоді гутірку і вивчення пісні перевести в домівці, а вийти тільки для реведення гор і забав.

1. Збірка доросту, довільні гри, читання і оглядання укр. дит. журналів.
2. Привіт.

3. Гутірка на основі розповіді з попереднього заняття.

В гутірці закріпити прізвища, дату і місце смерти воджів. Пригадати доростові чому вороги вбили їх. Чому в Україні не можуть відзначувати їх пам'яті? Чому нашим обов'язком є тут у Канаді присвячувати їх пам'яті наші сходини чи заняття доросту, властовувати святочні імпрези. В часі гутірки дати доростові можливість якнайбільше говорити, призначаючи до порядку дискусії, / як скінчить говорити один, починає другий після порядку зголосення до дискусії іт.д./ Добре було б, щоби діти ставили запитання тоді, коли їм щось не є ясне. Відповіді давати дуже зрозумілі й вичерпуючі. Можна повести так, щоб на запитання доростові відповідали інші діти доросту, які вміють дати відповідь на поставлене запитання.

4. Повторення і закріплення вірша "Петлюра і Коновалець".

5. Прогулька. Переводити забави, які доріст вивчив впродовж всіх своїх занятт. Головно з м'ячем як: "Два огні", "Війна", "Катанас", "У ліс підемо", "Чим корабель наладований", "Пізнай Україну", та інші.

6. Вивчення пісні Івана Франка "Не пора, не пора".

Не пора, не пора, не пора
Москалеви Й Ляхови служить,
Довершилась України кривда стара,
Нам пора для України жити.

Не пора, не пора, не пора,
В рідну хату вносити роздор!
Най пропаде незгоди проклята мара!
Під України сднаймось прапор!

Бо пора це великаєсть
У завзятій, важкій боротьбі;
Ми поляхем, щоб славу і вою і честь,
Рідний краю здобути тобі!.

Ноти до пісні і слова є подані в "Співаник для молоді хайворонок" сир. ЗІ, 35. Не пора.

Примітка: Обов'язково заплянувати на котрусь неділю місяця червня ЦІЛОДЕННЮ ПРОГУЛЬКУ для доросту. Прогулька повинна відбутися пішки. До цого треба наперід все заплянувати як: 1/ Мету прогульки, щось цікаве оглянути, відбути малі змагання бігу, скоку в далечіні і височині, розгріти два огні м'ячем та інші. Для першунів придбати малі нагороди. 2/ Для прогульки підшукати відповідне місце серед гарної околиці, з доброю поляною для розгри змагань і зідпочинку. 3/ Обчислити скільки часу забере дійти доростові до означеного місця.

- 4/ Розподілити час на всі заняття під час прогульки т.е. відпочинок по приутті на означене місце, йду, змагання, забави і поворот.
- 5/ Які і скільки харчів треба взяти доростові на прогульку.
- 6/ Прогульку використовувати для обзнайомлення і вивчення доросту українських назв квітів, дерев, птиць та інших зустрітих під час прогульки речей.
- 7/ Під час дороги та цілої прогульки співати якнайбільше пісень.

До точки 2/ для виміру осягів в скоці, меті, чи означення коротких бігів, треба взяти з собою мірничу ленту, як і м'яч і линви.

Прогульки треба організувати в відповідні пори року як найбільше, діти на прогульках більше з собою зживаються, зроджується в них дружба, солідарність, залишається гарний спомин та заохота до дальшої співпраці, вже не говорячи про значення і вплив свіжого повітря на їх здоров'я. В часі погоди старатися переводити заняття доросту тільки на свіжому повітрі.

Зробити по можності кілька гарних знимок під час прогульки для архіву доросту і одну переслати до КЕ УЧО.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ
КРАЙОВА ЕКЗЕКУТИВА

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ
для
ВИХОВНИКІВ ДОРОСТУ УНО
на
місяць червень 1963 р.

Торонто, Онтеріо, Канада
1963 р.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.37
для Доросту УНО на місяць червень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити Доріст з нашими українськими традиційними святкуваннями Зелених Свят, що по-церковному звуть святом Зіслання Святого Духа.

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання і оглядання укр. журналів.
2. Привіт як подано в першому й другому занятті.
3. Оповідання про звичаї й традиції Зелених Свят /Зіслання Св.Духа/.

Впродовж нашої праці - занять у дорості, ми зазнайомилися з багатьма нашими традиціями українського народу й релігійними святали як: Св. Миколая, Різдва Христового, Водохрещам, Великоднем і різними національними святами - річницями.

Сьогодні призадумася над ще одним дуже гарним святом, яке український народ урочисто відсвятковує, а саме Зеленими Святами. Таку назву вживают загально, а по-церковному називають це свято "Зісланням Святого Духа" /третої особи Божої/. звичаї

Знаємо вже також, що всі наші/святкувань сягають у давні передісторичні часи, коли Україна ще не була християнською. З приняттям Христової віри в Україні, яка причинила до піднесення й поширення науки й культури, цим святам надано християнський характер. Але мета Зелених Свят, святкові традиції й звичаї, навіть назва свята пройшла близько 2000 років і залишилася до сьогоднішнього часу.

В давнину, як і сьогодні, Зелені Свята припадали в найкращому місяці року червні, коли кінчалася весна, а починалося літо. В цьому часі вся земля в зелені й квітах. На широких ланах України цвіте збіжжя, а середнього і на просторих лугах і степах цвітуть різні квіти трави, а дерев'янки вкриваються чудовим, густим листям.

Майже кожна квітка, рослина чи дерево мали для народу окрім значення - силу - символ. З дуже багатьох значень наводжу кілька пр.:

Рожі-травянди це символ дівочої краси.

Ясмін /жасмін/ " радості й весни.

Лілея біла " дівочої чистоти й любови.

Нарцис - зберігас дівчину від напasti й неслави.

Папороть - зілля щастя й долі.

Шалвія символ туги й розлуки.

Васильки " хлоп'ячої доброти й краси.

Рута " туги, гіркого життя.

Чорнобривці " хлоп'ячої краси.

Калина " вірності й краси.

З дерев були такі символами:

Дуб - символ сили, панування, могутності, непохитності тобто сили-волі.

Клен і явір - символ краси.

Липа - символ присмного - медового життя.

Береза " любови й туги.

Осика " страху, вічного трептіння, а люди казали про боязних людей " трептить із страху, як осика".

Тополя " гордости й туги, "Тужить, як тополя в полі".

Та ще багато інших дерев і квітів мали свої символи, Народ уживає різні квіти, трави чи дерева, як ліки від важких недуг. Це знання лічничих зел, трав, дерев і пристосування до лікування передавалося з роду в рід, з покоління в покоління, що й сьогодні багато різних зел, трав, і квітів використовують як природні ліки.

В давнину для спеціального відзначення і шанування природи, яку народ хотів до глибин збегнути т.с. пізнати її тайни й присуднати для себе її

добрі сили, влаштовувано в день Зелених Свят походи по полях, лісах з гучною музикою, танками, співами, пшіним обідом серед піль і лісів. У цей спосіб віддавали честь природі за її великі добродійства, які зона давала їм у виді земних плодів, за дерева з яких будували собі хати та інші будівлі і мали паливо на зиму, за різного роду лісові звірята, птахи, що звеселяли людям життя. В цьому святковому поході брали участь старші, молодь і діти. Головними учасниками й виконавцями пісень, танків, прийнятъ були господарі й господині, бо ж вони були власниками піль, лісів, і воїни найбільше працювали і дбали про їх добре урожай. Молодь тільки приглядалася цим святкуванням і вчилася як у майбутньому і їм треба буде продовжувати ці святкування.

Та ще була одна головна мета Зелених Свят, а, це віддати честь-пам'ять померлим членам родин, народу. В давнину люди вірили, що душі померлих на час літа переносяться в ліси, поля, приміщуються в деревах, квітах, збіжжю і в цей спосіб продовжують своє земне життя, допомагають родинам, охороняють їх поля і ліси від злих напасників природи як: бур, громів, сильних вітрів та інших.

Люди хотіли щоби і до їх хат завітали душі померлих членів родини і тому на день Зелених Свят прикрашували свої хати та ціле господарство в Україні зеленим. Головно привозили з лісів великі галуззя дерев з добрими символами і замаювали - прибирали ними ворота, брами, хати ті інші будинки господарства. Цю роботу виконував батько з синами. Мати з дівчатами приносили різні пільні, лісові, городові квіти і ними заквітчували цілу хату. Ціти знову бігли над береги рік, ставів, збирали пахучий шувар і ним застелювали підлогу-долівку хат, сіней-коридорів, подвір'я аж до вулиці.

З приняттям християнства ці святкування малоощо змінилися. Це свято відзначає третю особу Божу, Святого Духа, а з тим і вшановує пам'ять душ померлих членів родини, народу.

Залишилися в традиції святкувань Зелених Свят і походи по полях і лісах. Тільки воїни вже не відбувалися у веселій, гучній формі, а в характері церковних молитовних походів. У цьому поході - процесії брав участь священик, одягнутий в церковні ризи, ніс Найсвятіші Тайни, молодь несла церковні коругви, образи а старші горіючі свічки. Під час обходу піль священик час до часу відчитував молитви й при спеціально приготованих престолах відправляв молебні, щоби Господь хоронив поля, а радше багаті плоди піль від грізних бур, громів, граду, посуки, зливних дощів і повені. Продовж цілого походу народ співав набожні пісні.

Та коли українська історія на своїх сторінках записала найновішу визвольну боротьбу України, в обороні якої згинули найкращі її сини й дочки, ці Зелені Свята набрали більш ширшого національного характеру.

В день Зелених Свят українці відзначували пам'ять і віддавали пошану тим борцям-героям, що своє життя віддали в обороні України в часі української визвольної боротьби в 1918-1920 роках та підпільної боротьби з окупантами України вже в 1920, 30 і 40-вих роках.

В приготуванні до святкування Зелених Свят в роках 1920, 30 і 40-вих українська молодь сипала і відновляла могили борців, ставила пам'ятники з написом: "ПОЛЯГЛИМ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ". В день самих Зелених Свят кожного року організовано величаві, масові походи з церковними процесіями, хорами й оркестрами на ці могили. Крім молитов, панахид, українці співали ще й патріотичні пісні, головно стрілецькі.

Найбільш величавими й добре зорганізованими були походи на Зелені Свята у Львові, столиці Західних Земель України. Заразом треба Вам діти знати, що це не приходило так легко. Поляки, що тоді окуповували Західної Українські Землі робили всякі перешкоди а то й часто забороняли такі масово організовані патріотичні походи. Часто приходило навіть до бійни українців з польською поліцією.

Сьогодні в Україні московсько-большевицька окупація не тільки зеботори-

ла всякі святкування в день Зелених Свят, але навіть найменший прояв чи згадування про борців за Волю є строго караний важкою турмою або довголітнім засланням в холодний Сибір.

Але українців це не страхає. Сьогодні в час найбільшого переслідування в Україні, українські патріоти на знак пам'яті і пошани борцям за Волю України на передодні Зелених Свят - ніччу потайки складають на їх могилах вінки й квіти. В цей спосіб виявляють спротив ворогові і дальнє стремління до здобуття незалежності України.

До Канади в 1920-тих роках приїхало багато бувших військовиків Української Армії, учасників українських визвольних змагань. Вони тут також в такий спосіб як в Україні відзначували пам'ять і віддавали пошану своїм друзям по зброї, що впали в боях за Волю України. Але вже й багато з них відійшло в вічність за останніх сорок років, і вони є похоронені в канадській землі.

І томі і тут в Канаді українці в часі Зелених Свят, за гарним традиційним звичаєм відбувають спільні молитви-панахиди на кладовищах над їх могилами для збереження пам'яті, відданя пошани учасникам визвольних українських змагань.

Може вже і ви діти разом з батьками, брали участь у цих гарних відправж - панахидах під час Зелених Свят у церквах прибраних зеленою і на кладовищах.

Цього року ми будемо святкувати наші Зелені Свята так, як святкували їх в Україні. В зелену суботу ви попросите батьків, щоб дозволили вам пристрати хату зеленою і квітами. Пополудні зайдемося до нашої домівки, приберемо її також зеленою, заквітчасмо в ній картини наших славних людей.

Відтак сплетемо гарний вінок з квітами, який понесемо в неділю на кладовище, де візьмемо зорганізовану участь як Доріст УНО і БО в святкуванні і зложемо вінок на могилу над якою отець відправляв молитви за спокій душ, учасників українських визвольних змагань. В цей спосіб будемо продовжувати в Канаді традиційні звичаї нашого народу.

4. Прохід з доростом за місто до ліску або хоч парку. Під час проходу співати пісень, збирати пільні чи лісові квіти й плести вінки. Використати нагоду, щоби запізнати доріт з українськими назвами квітів, де - рев, птиць та іншого.

5. Вивчити вірш М.Наморського "Зелені Свята".

Зелені Свята - Зелень, квіти,
Пташиний спів, веселий сміх -
Несуть квіти до церкви діти,
Перед престол складають їх.

- Благослови, ласкавий Боже,
Пахуче зілля це - і дай,
Щоб обновивсь, зацвів, мов рожа,
І звеселів наш Рідний Край!

А за борців його завзятих,
Героїв бою і тюрми,
В день починок, в Зелені Свята
Від нас молитву Ти прийми!

6. Забава - "Прегони м'ячів". Установити доріст у два ряди /можна один ряд хлопців, другий дівчат/. Оба ряди мають по одному м'ячеві. Гра полягає в тому, щоби м'яч перейшов від першого до останнього в ряді, і знову до першого, подаваний горою після словами, або долі під широко в розкрок уставлені ноги. М'яч до заду можна подавати горою, а повернутися долиною. Виграє цей ряд, якому м'яч скоріше погернеться до першого, не впавши на землю. Повторити забави "Пізнай Україну", "Чим корабель наладовані".

7. Закінчення занять за вказаними в першому й другому заняттях.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.38
для Доросту УНО на місяць червень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з Поліссям - північно-західними землями України. Подати відомості про географічне положення Полісся, головні ріки Прип'ять і Десну як допливи Дніпра, головне заняття, працю та систему життя населення Полісся - поліщуків.

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання укр. літературних журналів.
2. Привіт за вказаними в першому й другому занятті.
3. Розповідь про Полісся.

Одного разу мала Оленка просила бабусю, щоби вона розказала їй про Україну. Бабуся радо погодилася і почала оповідати про одну з частин українських земель, що зветься Полісся. Бабуся витягнула карту України і пальцем показала на карті де лежить Полісся.

Бачиш - каже - ось тут, на північнім кордоні України, вздовж річки Прип'яті й Десни, що вливаються до нашої найбільшої ріки Дніпра. Полісся це найбільша північно українська низовина - рівнина, положена тільки 100 - 150 ярдів над рівнем моря. Куди не глянеш оком скрізь болота, серед яких видніють блискучі озера. Болота ці є порослі травою, мохом, осокою, верболозами. Гостуть також великі вільхові ліси, а де трохи сухіше то дуби й сосни.

Води рік там дуже повільні, що не зразу можна відізнати в яку сторону тече вода. А на весні, як тане сніг, то все Полісся стає одним безкрайм озером, з якого виростає ліс.

Як же там живуть люди? - допитувалася Оленка бабусю. Де вони мають свої хати, села, міста?

Полісся має також і сухі місця, де стоять людські оселі, хутори, села, міста.

Поліщуки це одно із старинних українських племен кривичів й деревлян, що за часів панування київського князя Ігоря і Ольги ввійшли в склад української держави. Поліщуки дуже працьовиті, спокійні, може надто повільні так, як і води їх рік і озер. Самі вміють собі ставити хати та інші господарські будівлі, церкви, робити різне господарське й хатнє приладя. Роблять також самі різні полотна, грубі матеріали на одяг, постоли з ліка, замість черевик, бо нико не перепускає води, а шкіра скоро в воді розмакає і нищиться. Полішуки є рівночасно дуже практичні і вміють дуже добре **примінити** своє життя до обставин природи. Хати там біленькі, чистенькі з квітниками в городчиках, у хатах святі образи на стінах, прикрашені вишиваними рушниками.

А чи росте там збіжжя, картопля, городина бабусю? Бабуся пояснює - землі, поля там небагато. Є місця, де родиться картопля, жито і просо, бо скрізь там мочари, а коло хат гарні городи. Зате куди поглянеш - сіножати й луги. Ходить по них худоба /корови, коні, та інші/ по черево в воді. Вона до цього звикла й спокійно пасеться. Полішуки вліті косять на лугах траву, але обережно, щоб не провалитися в багно. Польшук складає сіно в стоги на дерев'яні палі, а звозить його додому восени човном, або санями зими, як багно й озера добре замерзнуть.

А звідки взялися там такі багнა?

Колись давно-давно, великі льодовики сягали від Північного бігуна аж в Україну. По багатьох тисячах років стало тепліше і льодовики розтанули а ціла країна була закидана великими каменями - валунами. Де-не-де тільки видніли місця землі вимішаної з меншим камінням, глини, піску. В інших місцях знову були великі заглибини. Їх вилзвила вода і постали озера. Вітри знову заносили менші й плитні озера пісками, а ріки почали свою правильну працю. Вони різбили своїми водами землю, заносили намулом озера і відроджували воду до більших рік. Завдяки їх незліенні

праці багато озер висохло, заносилося намулом й перетворилося в саме ці неприступні багна. Важною прикметою цих багн є те, що дно їх є вистелене твердою скелею, гранітом, що не перепускає води в глиб землі. Коли ж підсоння Полісся настільки покрашоло, що могли жити й розвиватися рослини й тварини, Полісся вкрилося гарною зеленою т.е. травами, деревами, налетіли болотяні птахи, прийшли зайці, лиси, бобри, серни, олені, зубри, а за ними й люди. Полісся поволі висхало і люди вже тепер самі його почали осушувати, щоб мати більше поля для управу ріллі.

О! то на Поліссі певно є багато рибалок! - додала цікава Оленка.

Так, доню, - одною з головних ділянок праці поліщуків є риболовля, що не тільки є щоденною поживою Поліщуків, але й головним предметом торгівлі. Риби там так багато, що й навіть малі діти ловлять її. Поліщуків займаються ще й полюванням на лісових звірів. У їхніх лісах живуть хижі рисі, рогаті лосі, серни, лисиці, куни, часом навіть вовки і бурі ведмеді. Кромі того в лісах Полісся є багато різних ягід і грибів. Багато людей працює при рубанні дерев у лісах і при різних дерев'яних виробах. На Поліссі є добре розвинений ткацький промисел. На Поліссі майже в кожній хаті є ткацький варстат, що на ньому виробляють з льону... Й конопель полотно на сорочки, рушники, свити, спідниці й сукно на жіночий та чоловічий теплий одяг. У зимі виробляють у домах кухухи й шапки з шкір лісових звірят. Поліщуків прикрашують одяг гарнimi вишивками й гаптами, що є доказом мистецького хисту поліщуків.

Поліські села містяться на невеличніх островах сухого ґрунту. Хутори розкинені по лісах. Міст на Поліссі не багато і вони не є великі. Там є фабрики сірників, суден-чорнів, менших кораблів і тартаки. Ці міста звуться так: Пинськ, Давидгородок, старовинний княжий город Турів, Мозир, Чорнобиль, Річиця й історичний Лоїв над Дніпром.

Села й міста є сполучені сухими, водними і залізничними шляхами. Ґрунтові - сухі шляхи використовують у літі, коли багна підсохнуть, і в зимі, коли ці багна позамерзають.

А чи діти не бояться води, яка все заливає?

Чого? - заскіялася бабуся - діти від маленького виростають над водою і звикли до неї мов ті гусенята. Змалечку плавають мов рибки. Там усі вмють чудово плавати, від найстарших до малих дітей, навіть звірята: коні, корови і також свинки.

Там чудово люба дитино. Про що чудову красу описує наша славна письменниця Леся Українка. Вона також виростала почасти на Поліссі, слухала чудових казок-легенд про русалок, мавок, водяників, старинних гарних українських пісень від Поліщуків, які дуже люблять свою рідну поліську землю. На чужині вони завжди кажуть з тugoю: "Ей, нема то як наше Полісся, тут не має наших чудових соловейків, червоно-ногих бузьків-лелків, та багато інших співучих птичок".

4. Гра -/вправи орієнтації/ під наголовком "Мандрівка по Україні". Гра може відбуватися в домівці, але краще десь у парку, лісі чи поляні де є хоч кілька кущиків і дерев.

Провідник гри пише на карточках відомі доростові назви міст України. Складені здвое-троє карточки розмічує в якомусь означеному просторі лісу, парку, поляні під кущами, деревами, каменями так, щоб їх було трохи видно. Доріст не повинен бачити /занятий іншим заняттям/ де розкладається карточки. Потім виховник пояснює гру доростові, і каже їм вирушати в подорож по Україні, то є по означеному просторі шукати за карточками. Хто знайде карточку, мовчки сідає біля виховника. Усі сідають у такій черзі, як знаходять карточки. Коли вже всі сидять з карточками, провідник питаеться кожного, де він бував в Україні. Учасник забуди не називає міста України, яке прочитав на карточці, тільки описує його, подає про історичні пам'ятки, події, як виглядає, де лежить і т.д. інші учасники гри відгадують назву міста. Виграв той хто відгадав найбільше назв міст з їх опису. До цього виховникові треба доріст від-

повідно приготовити, пригадати всі важливі відомості про міста України. Ще перед заняттям приготовити потрібні карточки з написом, і місце для гри.

Після цеї гри перевести кілька інших рухових гор, чи забав зо співом.

5. Вивчення вірша "Полісся" Фольківського.

Очерет мені був за колиску,
В болотах я родився і зросі.
Я люблю свою хату поліську,
Я люблю свій захурений ліс.

А поліське похмуре болото?
Пів Полісся вода залила ...
Тільки де-не-де хутір самітний,
Тільки де-не-де клаптик села.

Як укриють безкрай простори
Білокрилі чайки і човни,
Тільки слухай, як вони говорять
В буйнім заспіві свята весни...

Тільки слухай, як хвили хлюпочуть,
Як нестимана повінь гуде:
Зайвий рух - і за обрій заскочиш,
Зайвий рух - і повік пропадеш.

Тут гартує природа до бою
Нас із самих малесеньких літ;
Ми зрослися, побраталися з водою
І живемо, як уміємо жити.

І не диво, що любимо з малку
Буйну воду і буйні пісні:
Наше серце - це серце рибалки,
А життя наше - книга борні.

До слів цього вірша є уложеня мельодія. Хто з виховників знає цю мельодію, може опісля співати з доростом, як пісню.

Доростові треба пояснити незрозуміли своя вірша. Вірш можна написати дітям на окремих картках, або діти можуть самі писати його під диктат, чи відписати, зогляду на те, що вірш досить довгий і вперше буде важко його вивчити цілістю.

Повторити вірш "Зелені Свята" та інші.

6. Повторення вивчених пісень в формі забави. /Диви за поданими інформаціями про хід забави в Програму Заняття Ч.IO - листопад, у віці від 10 до 12 років.

7. Народні танки.

8. Марш зо співом, уставка до закінчення заняття.

Закінчення заняття, за вказаним в першому й другому занятті.

Примітка: До цього заняття виховник мусить приготувати карту України, щоб показати доростові практично де лежить Полісся, знайти ріки: Прип'ять, Десну, Дніпро та вичислені міста Полісся.

Рівною приготувати ці карти України, що їх доріст виготовляв під час заняття Ч.II - листопад /від 10-12 років/. На цих малках зазначити простір Полісся, ріки й міста. Опісля карти знову заховати. для дальших праць доросту.

ПРОГРАМА ЗАНЯТТЯ Ч.39
для Доросту УНО на місяць червень 1963 р.

Мета заняття: Зазнайомити доріст з Гетьманом України Іваном Мазепою, його стремліннями здобути волю Україні й освободити український народ від московського царя Петра I-го.

1. Збірка доросту, довільні гри, забави, читання укр. дитячих журналів.
2. Привіт, за вказаними в першому й другому заняттях.
3. Розповідь про Гетьмана Івана Мазепу.

Іван Мазепа походив з старого українського роду, провідної верстви України. Закінчив він високі школи, їздив багато по чужих державах і поглиблював свою освіту. Любив військове діло. А тому, що був щирий український патріот, пішов до українського Запорозького Війська. Як людина з високим знанням, науковою і культурою, скоро почав вирізнятися організаційно-військовими здібностями, занимати високі пости уряду, і тому в 1684 р. обрано Івана Мазепу Гетьманом України.

Україна в цей час була в "союзі" з Москвою. Гетьман Іван Мазепа бачив невідрадне становище України в злуці з Москвою, яка на основі підписаного договору Гетьманом Богданом Хмельницьким і московським царем Петром I-им в Переяславі 1654 р. про допомогу Москви Україні проти Турків і Поляків, уважала себе ніби "опікуном" України. Ale замість допомогти Україні в боротьбі проти використовувачів поляків, московський цар Петро I-ий сам почав заводити в Україні свій лад і користуватися всіми багатствами України. По всій Україні розтаборив своє московське військо, яке грабило і нищило народ і край.

Гетьман Іван Мазепа бачив до чого Москва зміряє, але рішив терпіти до відповідного часу. Московський цар вимагав і від Гетьмана послуху й вірного служіння. Гетьман був добрим дипломатом. Він скоро зумів здобути собі довіру царя Петра I-го, але мав ясно накреслену свою політичну лінію і плян що до України й Москви.

Гетьман Іван Мазепа дуже добре розумів, що Україна тоді стане сильною, коли всі її громадяни матимуть освіту, будуть любити й берегти свою державу. Тому він у першу чергу давав про будову всякого роду школ, університетів, відбудовував, розбудовував і удосконалював вже існуючі школи та інші культурні осередки. Велику увагу звертав на виковання і вишколення козацьких військових старшин, політиків і державних мужів. По всій Україні будував чудові, величаві церкви, відновляв понищені під час війн і фінансував монастирі. Подарував дорогу, золотом ткану Плащеницю до церкви св. Базиліка в Єрусалимі, яка там ще є і до сьогодні. /Плащениця - це образ /без твердих рам/ тіла Ісуса Христа, який в усіх церквах виставляється у Великодню П'ятницю./

Гетьман Іван Мазепа опікувався селянством й робітництвом. Видав окремі універсали - закони, в яких забороняв великим землевласникам /панам/ використовувати селян як безплатних робітників на панщині /праця на посполіті та інші/, відбирати землю від козаків і примушувати їх переходити з козацтва на звичайних робітників, так званих - посполитих.

Гетьман вів свою політику дуже обережно, бо хотів, щоб московський цар допоміг йому прилучити до його володіння Правобережну Україну /українські землі положені по правій стороні ріки Дніпра/, яка все ще була під пануванням Польщі.

Московський цар мав свої пляни. Він почав заводити нові порядки в московії, задумав скасувати самостійність України й зробити з неї провінцію Москви. На доказ своєї влади в Україні, почав забирати цілі козацькі полки з України на важкі роботи як: копання глибоких років, каналів, щоб висушити московські болота, будови військових укріплень-твердинь, міст серед величезних болот і озер. Козаки мусили важко працювати і хо-

лодних багнах і водах, важко хворіли й масово вмирали. Найбільше загинуло козаків під час будови нової царської столиці - міста Петербургу. Історія каже, що "Петербург побуваний на козацьких кістках". Гетьман Іван Мазепа вже даліше не міг погодитися на таке велике руйнування України й народу царем. Мазепа, який цілим серцем любив свою Україну й народ, рішився підняти війну проти Москви. Нагода була добра, бо саме тоді цар Петро I-ий воював з шведським королем Карлом XII-им. Гетьман почав переговори з шведським королем Карлом XII-им про допомогу Україні у війні з Москвою. Шведський король радо погодився. Він не чекав аж гетьман переведе основну підготову й реорганізацію козацького війська, яке було розсипане по всій Україні, а велика його частина була й поза межами України. Не чекаючи повідомлення від гетьмана про готовість до війни, Карло XII-й таки зараз вислав свої війська в Україну. Гетьман був змушений непідготованим розпочинати війну з Москвою. До гетьмана прилучилися інші частини Запорізького Війська з кошовим Костем Гордієнком. Гетьманські війська з'єдналися з шведськими і разом пішли на москалів. Війна тривала кілька місяців. Упродовж того часу московський цар розсыпал по всій Україні листи проти Мазепи, називаючи його зрадником, відступником і т.д. і закликав народ не приставати до нього. Одночасно зібрал всі свої військові сили до рішального бою проти Гетьмана і Карла XII.

Війська стрінулися під Полтавою 8. липня 1709 р. Бій був завзятий і страшний. Цар мав багато більше і добре озброєного війська та кращі позиції-місця для оборони, як гетьманські війська. Нещастя хотіло, що вже в першому бою шведський король Карло XII-й був важко ранений. Серед шведського війська настав хаос-безпорядок, бо не стало між ними їх провідника. Москалі скористалися з замішання противника, вдерли так сильно по шведських військах, що ці мусіли відступати з своїх позицій. Фронт заломився. Під далішим, сильним наступом москалів, почалася безладна втеча шведів, а козацькі війська самі не могли встояти проти переважаючого ворога. Бій під Полтавою для Гетьмана й України був проганий.

По цій битві Гетьман Іван Мазепа мусів з рештою старшин і козаків виїхати поза межі України до Молдавії, що була під пануванням Туреччини. Програ важкого і рішального бою України, так сильно поділала на Гетьмана, що він тяжко занедував і небаром 7.вересня 1709 р. помер. Після цілковитого опанування України жорстокий цар Петро I-ий почав жахливу розправу з українським народом. Тарас Шевченко писав, що він: "розпинає Україну". Казав московській церкві виклясти Гетьмана Мазепу з церкви, не дивлячись на те, що Гетьман стільки праці й гроша вложив у побудову і віднову церков.

Український народ і досі зберігає пам'ять великого Гетьмана Івана Мазепи в своїх серцях, як відважного борця за волю й самостійність України проти Москви. Зе прізвищем гемана Мазепи, москалі називали українців "мазепинцями".

Цього року 8.липня /день бою під Полтавою/ а 7.вересня /день смерти Гетьмана Івана Мазепи/ мине 254 роки від цих великих нещасть Україні з 1709 р.

В 1959 р. ми українці в вільному світі, святково відзначували /роковини славного Гетьмана України Івана Мазепи. Ми заявили всему світові, що боротьба України за волю триває вже довгі століття і ще не скінчилася, і що український народ далі бореться проти тепер вже червоної від кроїв Москви.

4. Забава в війну, гляди - Програма заняття ч.8 для молодшої групи.

5. Гра для вправ у писанні українською мовою.

Доріст поділити на групи, по кількох учасників. Як мале число дітей, може бути тільки дві групи. Провідник дає кожній групі скріпку паперу. На обмінок скріпки є написане те саме слово пр.: сад. Кожний член групи

почавши від першого пише на аркуші одне слово, яке починається тою самою літерою, якою закінчується перше слово, приміром: сад - дах - /другий/
третий пише хата - Анна

атом - молоко
око - оса
аннас - став
ванна - апартамент
тета - амбулянс
солодощі - історія
ялинка - амоняк
казка - апарат

і так далі, аж всі члени групи напишуть по одному правильно підібраному слові. Останній, який написав своє слово передає аркуш паперу виховників.

Виграє ця група, котра скоріше передала аркуш з правильно написаними словами виховників. Якщо в написаних словах групи найдеться хоч би одна помилка, то вона програє навіть тоді, як перша віддала аркуш. Тут справа змагу в скорості і правильності написаних слів. Опісля можна пробувати з дорostenком в цей самий спосіб змагатися за слова написані вже з двох останніх літер слова, на початку другого слова

пр.: Колесо - сова
ванна - Настя
тягар - арфа
фарбика - налива
намисто - Тома
матір - Ірка
капуста - табор
орда - Данило
лоза - Запоріжжя
жаба - бабуня
нянька - карта

і так далі. Кожний учасник гри в групі пише таке слово, щоб його друг міг легко піднати слідуєше слово.

Можна скласти слова з трьох останніх літер попереднього слова пр.:

Тегран - рана
аннас - наслідок
доктор - торт
ортопедія - діямант
антикомуніст - істота
отара - араб

раб - рабство - твори і т.д.

Але це вже дещо трудніше, але постепенно можна їх вправляти з дорostenком. Можна доручити дорostenку так вправляти й в хаті, змагатися з сестрами братами, батьками.

На початку гри виховник мусить дати хоч по одному, два приклади, як це робиться.

6. Марш зо співом, повторити всі маршові пісні.

7. Народні танки.

8. Закінчення заняття, як подано в першому й другому заняттях.

Примітка: Замість слідуючого заняття дорostenку, треба зорганізувати святочне закінчення цього-річної праці дорostenку з відповідною програмою. В програму святочного закінчення включити вивченій дорostenком матеріал як: вірші, пісні, танки, забави, гри, зробити виставку праць дорostenку з цілого року. Треба звернутися до Управи Філії УНО і БО, щоби приготовили перекуску для дорostenку. На закінчення запросити батьків дорostenку, членство Філії УНО і БО. Керівник Дорostenку або хтось з Управи Філії УНО чи БО повинен виголосити слово до гостей і дорostenку. В цьому слові треба підкреслити важливє значення праці дорostenку для нашої організаційної системи, як збереження і забезпечення її новими членами на майбутнє.

Прощай Школо!

На руках свідоцтво - Прощай школо!
Зашуміла радість, мов весняний вітер,
Дзвониками дзвонята серденька малі,
Дякуєм за працю над нами любі вчителі!
Вибігли на сходи, будь здорована школо!
Усміхнулось сонце променисте коло,
Засиніло небо - незораний луг,
Зеленіє вдалі ліс, дитячий друг.

А у лісі табір, між лубами шатра,
Стяг привітно має, сіє іскри ватра.
Волі і дозвілля настає пора -
У гості до Вакації їде дітвора.

Минув науки довгий рік,
І знов вакації перед нами,
Оселя сонце і потік ...
То ж час розстатися з книжками.

Прощай рідна школо,
Прощайте дорогі вчителі!
І тут подяка Вам у першій мірі,
Бо ж Ви знання, здоров'я, труд
Жертвуете для нас в офірі.
Добре не піде в забуття,
І хоч замкнутися двері школи,
В серцях жеврітимуть чуття
Пошани, вдяки і любові.

Подяка!

Кінчається наука в школі
Надходить час спочинку волі,-
Нас кличе табір - гай,
То ж рідна школо прошай!

Спаси Боже Вам! Крім тата й мами,
Ви мов батьки займалися нами;
То ж вязку наших щиріх подяки слів
Прийміть від малих школярів!

А вчителям, що широко дбали
Щоб наше серце процвітало
Знанням повніла голова
Приносим вдячності слова!

Хоч ти живеш далеко на чужині,
Де інші люди, та інший звичай
Про рідні ниви, гори, ріки сині
Не забувай! Не забувай!

Хоч ти багатий брате й свободний нині
С чужині В чужині віднайшов свій рай,
Про тих, що там у рідній Вкраїні
Не забутай! Не забувай!

Цей вірш надається на прошання учнів найвищої класи, яка відходить
вже зо школи. А також може бути і для всіх учнів, щоб знали, про що й ко-
го їм не вільно забувати.

Не забувай !

Б.Лепкий.

Живеш в Америці чи в Аргентині
Поїдеш в Мексико чи Парагвай
Про те, що діється тепер в Україні
Не забувай! Не забувай!

Яким **яким** богам і в чужій святині
Ти молишся - Своїх святих благай,
Щоб відчини шлях твоїй родині
В свій рідний край! /2 рази/ :

Перед вакаціями.

Труду я вложив багато,
Щоб добитись в рідній школі
перших нот,
Боже, як зрадіють мама й тато,
Що аж гнуться від турбот.

Я біжу скоріш до хати,
Здаля кличу - тату мій!
Ось за працю є заплата,
Не завів я ваших мрій ...

Гарно синку, - я щасливий!
На дорогу тут квиток,
Ідуть тебе зелені чиви,
Сонце, річка і лісок.

де оселя тебе міла,
Кандри ждуть не без пригод,
Іль, простуй до лету крила
І знімайся до висот!!!

Ч е р в е н ь .

Червень - місяць дітям милив,
Школярам найкращий час,
Той, хто вчився, той щасливий,
Хто пустун, геть іди від нас ...

2. Відпочинок тому милив,
Хто трудився, працював,
Хто не тратив марно сили,
Знання пильно добував.

3. Хто трудився, той заплату
Оцінки приніс яклід,
Раді всі: матуся й тато,
Брат, сестра, бабуля й дід.

4. Червень, - місяць дуже милив
Праці і навчання край,
Хто трудився, - той щасливий,
На оселю виїжджай !!!

ШКОЛЯРСЬКА ВТІХА /Збірна сценка/

Діти діляться на два рівні гурти, в одному й другому гірті мішані діти то є :хлопці й дівчата. Чим більші гурти тим краще.

I. Що за гарний нині день,
Повний втіхи та пісень!

I. I всім любим матерям,
Що за нас так дбали!

II. Ми всі ждали того дня -
Це є свято школяра !

II. Честь і слава Рідній Школі,
Що всіх нас приймала,
Малих дітей України,
Щого відного навчила.

I. Цілий рік ми працювали,
То писали, то читали,
Тай багато рахували

I. Честь і слава
Рідним книжечкам
Що так любо й мило
Читати їх було нам.

Всі: I свідоцтво гарне
Вже дістали.

I. Ми вже й трохи підросли
Тілом, розумом й душою!

Всі: Честь і слава Рідній Школі:
Кликнім нині враз -
Bo вона учити любити
Україну нас.

II. Слава Богові за те,
Що додав нам сили!

Честь і вдяка вчителям
Честь і слава нашим батькам.
Честь українським дітям
Що пильні були,
I на потіху Україні
Вчилися вони!

I. Честь і вдяка вчителям
Хай буде,
Що нас пильно так учили.

II. Вдячні будьмо і батькам,
Що в рідну школу нас водили !

I. Хай живе школярський рід!

II. А тепер заведімо хоровід!

Діти скоро беруться за руки і стають в одно велике/може бути й два, одне в середині/ та йдучи співають: /мелодія "І шумить і гуде"./

Що шумить? Що гуде?

То школяр наш іде,

Хто свідоцтво добре має, /2рази/
Той журиється не буде!

Люба школо, прощай,

Ти тепер спочивай,

Хто свідоцтво добре має,
Той піде у ліс, у гай!

Чи у ліс, чи у гай

Люба школо, прощай,

Аж у вересні миленька

Ти нас знову вижидай.

Школярський славень - -

/на мелодію "Соколи,
соколи, ставайте в ряди."

Школяре, школяре чоло до гори,

Най око і серце радіє,

Ще поки школяр хто, не знає журби,

Бо школа нам щастя леліє.

Як мило згадаєм ми той час,

Коли ми до школи ходили,

Як вчалися разом, співали всі враз

Як в рающах, щастю ми жили.

Ми в школі навчилися любити своє,

І не забувати ніколи,

Свій край, свою мову, що було і є,-

Се пам'ятка наша зі школи.

Гей мило згадаєм колись ми той час, іт.д /приспів/

У КРАЇНО!

Україно, Україно, милюй краю,

Щастя долі я тобі все бажаю.

Хоч родилася я в чужині, рідна нене,

Ти найкраща із усіх країн для мене.

Як у сні твої степи чудові бачу,

То нераз я за тобою і заплачу.

Ти пануєш в моїх думках, і мріях,

Ти пануєш у моїх святих надіях.

Часом вільно приснишся, і тоді я

Ген додому вже мандрую в мріях.

Україно, Україно, рідна мати,

Я молюсь за тебе, як лягаю спати.

